Яр Чаллы шәһәренең “Сандугачкай” 35-нче катнаш төрдәге балалар бакчасы”
муниципаль автономияле мәктәпкәчә белем бирү учреждениясе

“Раслыйм”
Мөдир МАМББУ
“Сандугачкай” 35-нче катнаш
төрдәге балалар бакчасы”
_____ Ибрагимова Г.Ш.
Гамәлгә тапшырылган
“Сандугачкай” 35-нче катнаш
төрдәге балалар бакчасы”
боерыгы белән
28.08 2018 ел №___1___

Каралды һәм расланды
1-нче педагогия советында
"28" август 2018 ел
беркетмә № 1

2018-2019 нчы уку елына
5-нче зурлар төркемендә
мәктәпкәчә белем бирү программасы

Тәрбиячеләр:
Миннәхмитова Гөлшат
Вәлиәхмәт кызы-
югары квалификацион категория;
Хәбибуллина Ләйсән Рифкат кызы –
беренче квалификацион категория

2018 ел

Эчтәлек

Кереш...3
I.Максатчан бүлек
1.1.Аңлатмалы язу...3
1.1.1. Программаны тормышка ашыру максаты һәм бурычлары...3
1.1.2. 5 – 6 яшьлек балаларның шәхси һәм яшь үзенчәлекләре...4
1.1.3. Төркем эшчәнлегенең юнәлеше...6
1.1.4. Программаның принциплары...7
1.2. Максатчан юнәлешләр...7
II. Эчтәлек бүлеге
2.1.Белем бирү эшчәнлегенең эчтәлеге...8
2.1.1.Социаль-коммуникатив үсешөлкәсе...8
2.1.2.Танып белүүсеш өлкәсе...11
2.1.3.Сөйләм үстерү үсеш өлкәсе...13
2.1.4.Нәфасәти үсеш өлкәсе...14
2.1.5. Физик үсеш өлкәсе...15
•Турыдан-турыбелем бирү эшчәнлегенең комплекслы-тематик планы...15
2.2.Гаилә белән үзара аралашу...55
•Гаиләбелән үзара бәйләнеш принциплары...55
•Ата-аналар белән үзара бәйләнеш формалары...56
Гаилә белән үзара бәйләнеш буенча эшләү планы...56
III. Оештыру бүлеге.
3.1.Материаль-техник һәм методик тулыландыру...58
3.2.Программа һәм методика белән тәэмин итү...59
3.3. Үстерешле предметлы тирәлек...69
3.4. 5 нче төркемнең социаль паспорты...70
3.5.Зурлар төркемендә көндәлек режим...71
3.6.Оештырылган белем бирү эшчәнлегенең челтәре...72
3.7.Традицион вакыйгалар, бәйрәмнәр, чаралар...73
Библиография...74

Кереш

Без тирән үзгәрешләр һәм икътисади үзгәртеп корулар чорында яшибез. Белем бирүнең беренче баскычы булган мәктәпкәчә тәрбия оешмаларының эше дә көннән-көн яңара, матур традицияләргә байый. Педагоглар яшь буынны тәрбияләүдә яңа чаралар, белем бирүнең нәтиҗәле методларын эзлиләр, тәрбия эшендә халкыбызның күркәм традицияләренә, педагогик тәҗрибәсенә ныграк таяналар. Балаларның физик, интеллектуаль һәм шәхси үсешен тәэмин итү, иҗат мөмкинлекләрен ачу һәм үстерүгә зур игътибар бирелә. "Об образовании в Российском Федерации" Федераль канунына нигезләнеп, Россиядә мәктәпкәчә белем бирү гомуми белем бирүнең беренче дәрәҗәдәге статусын алды. Белем бирү программаларын тормышка ашырганда мәктәпкәчә белем бирү ФДББС "Об утверждении федерального государственного образовательного стандарта дошкольного образования» (Приказ Министерства образования и науки Российской Федерации № 1155 от 17 октября 2013 года), нигезендә җайга салына. Аның төп бурычы- мәктәпкәчә яшьтәге балаларның тулы кыйммәтле яшәеше өчен уңайлы шартлар тудыру, шәхес культурасының нигезле җирлеген формалаштыру. Программаны төзегәндә белем бирү үсешендә хәзерге заман халыкара тенденцияләр исәпкә алынды:

- балада әйләнә-тирәгә яңа караш формалаштыру;
- практикада белем бирүнең төп юнәлешләрен (экологик, экономик, социаль) тормышка ашыру;
- эшчәнлектә балаларның шәхси тәҗрибәләрен (көнкүреш, культура, социаль, әхлакый) актив куллану;
- балалар инициативасын, белемнә омтылышын, мөстәкыйльлеген үстерү;
- белем бирү процессын нәтиҗәле итү өчен төрле эшчәнлекне берләштерү (интегральләштерү)
- балаларның уенга, куркынычсызлыкка, уңайлы әйләнә-тирәгә хокукын саклау; - сыйфатлы белем алуга мөмкинлек тудыру;
- балаларны социумга актив кертү.

I. Максатчан бүлек

1.1. Аңлатмалы язу

Бүген җәмгыятьтә катлаулы социаль-экономик процесслар бара, белем бирүнең кыйммәтләре һәм максаты тамырдан үзгәрә. Балаларга белем бирүнең бөтен өлкәләрендә дә актив, иҗади, үзенүзгәртергә әзер торучы шәхес тәрбияләү таныла. Балаларның шәхси һәм социаль мөнәсәбәт позициясен күздә тотып, аларны мәктәпкә әзерләүдән күчү, мәктәпкәчә белем бирү нәтиҗәләренең күзаллавын үзгәртергә булыша. Нәтиҗәлелек: мәктәпкәчә яшьтәге балаларда кызыксынучанлык, активлык, мөстәкыйльлек сыйфатларын формалаштыра; ялгышларны уңышсызлыкларны җиңеп чыгарга әзерлек, яңа белем алырга, стандарт булмаган ситуацияләрдән чыгу юлын эзләргә омтылыш тудыра; үзе сайлаган эшкә җаваплылык, командада эшли белү, үзенә, башкаларга, җәмгыятькә, әйләнә-тирәгә ихтирамлы караш, кайгыртучнлык тәрбияли. Болар барысы да баланы мәктәпкә әзерләп кенә калмый, ә хәзерге җәмгыятьтә уңышлы мөстәкыйль эшләү өчен нигез булып тора. Билгеле, мондый нәтиҗәләргә ирешү өлкәннәрнең фикер йөртүендәге үзгәртеп корулар белән бәйле, педагоглар һәм ата-аналар үзгәртеп коруда үзләре башлап йөрергә тиеш. Шунлыктан, Программа педагог - бала - ата-ана мөнәсәбәтенә ориентлаштырылган.

1.1.1. Программаның максаты һәм бурычлары

Максат: әйләнә-тирә белән танышуда нигез буларак, яшь үзенчәлеге буенча бурычлар һәм проблемаларны чишү, башка балалар һәм өлкәннәр белән актиив аралашу процессында балаларда культура тәҗрибәсе туплау, өзлексез белем алуга һәм мөстәкыйльлеккә әзерлек булдыру.

Бурычлар:

- милләтенең, теленең, социаль чыгышының нинди булуына карамастан, һәр балада аны яратуларына ышаныч, тормыш өчен җайлы шартлар тудыру;

- шәхси һәм яшь һәм үзенчәлеге буенча балаларның һәрьяклы үсеше өчен уңайлы шартлар тудыру;
- балада социаль-әхлакый, физик, интеллектуаль, эстетик сыйфатлар үстерү;
- кеше эшчәнлегенең төп формаларында үзен-үзе ачу һәм иҗат итү сәләтен, ихтыяҗын формалаштыру, дөнья белән берлектә үзен-үзе танып белү, аның белән әңгәмә алып баруга әзерлек;
- баланың гомуми шәхси культурасын, шул исәптән сәламәт яшәү рәвешенең кыйммәтен, белем алу эшчәнлегендә алшартны, инициативасын, мөстәкыйльлеген һәм җаваплылыгын, актив тормыш позициясен формалаштыру;
- һәр баланың сәләтен һәм иҗади потенциалын үстерү;
- гуманлык кыйммәтләре һәм идеалы, ирекле кешенең хокуклары нигезендәбаланың башка балалар, өлкәннәр һәм әйләнә-тирә белән үзара йогынтысын оештыру;
- балаларда Ватанга патриотик хис һәм мәхәббәт, рухи-әхлакый һәм социокультура кыйммәтләре нигезендә аның уңышлары өчен горурлану хисе тәрбияләү;
- шәхси һәм яшь үзенчәлеге, психо-физиологик үзенчәлекләр буенча социокультура мохите формалаштыру;
- гаиләнең һәм җәмгыятьнең традицион рухи-әхлакый кыйммәтләре нигезендә гаиләнең һәм балалар бакчасының тәрбияви-сәламәтлек ресурсларын берләштерү;
- гаилә белән үзара партнерлык мөнәсәбәте урнаштыру, психологик һәм педагогик ярдәм күрсәтү, белем һәм тәрбия бирүдә ата-аналарның компетентлылыгын күтәрү;
- балаларның сәламәтлеген саклау һәм ныгыту, максат, бурыч, алымнар, мәктәпкәчә белем бирү, башлангыч гомумбелем бирү дәрәҗәсендә күчүчәнлекне булдыру.

1.1.2. 5-6 яшьлек балаларның шәхси һәм яшь үзенчәлекләре

Мәктәпкәчә яштәге чор баланың шәхес булып формалашуында әһәмиятле роль уйный Алтынчы яштәге балалар үзен һәм башкаларны белергә омтыла, кешеләр арасындагы мөнәсәбәтне аңлый башлый. Аларның сүзлекләрендә инде намуслылык, кайгыртучанлык, әдәплелек кебек сүзләр күбрәк урын ала. Балалар уенындагы мөнәсәбәтләр эчтәлек һәм интонация ягыннан алган рольгә туры килүче сөйләм белән үрелеп бара. Аларның реаль мөнәсәбәтләре вакытындагы сөйләм рольдәге сөйләмнән аерыла. Балалар социаль мөнәсәбәтләрне үзләштерә һәм олыларның төрле эшчәнлекләрендәге буйсынучанлык позициясен аңлый башлыйлар. Бер төрле рольләр аларны башкалары белән чагыштырганда күбрәк җәлеп итә.

Бу яшьтә сынлы сәнгать белән кызыксынучанлык аеруча көчәя. Алар бик еш рәсем ясый башлыйлар. Рәсемнәр эчтәлекләре ягыннан күп төрле: аларда уйлап чыгарылган ситуацияләр, тормыштан алган тәэсирләр, китапларга иллюстрацияләр чагылырга мөмкин. Рәсемнәр композиция чишелешенең оригинальлеге белән аерылырга, хәрәкәтсез, үсештәге мөнәсәбәтләрне чагылдырырга да мөмкин.

Конструкцияләү бу яшь өчен шартларны анализлый белүләре белән характерлана.Балалар агач конструктор детальләрен кулланалар һәм атыйлар. Булган материал белән корылманың детальләрен алыштыра алалар. Үрнәк төзелешне гомуми ысул белән тикшерә беләләр.Конструкцияләү эшчәнлегесхема нигезендә үзләре уйлап яки шарт буенча эшкә ашырыла.Кумәк эшчәнлек барышында конструкцияләү барлыкка килә.

Балалар берничә тапкыр бөкләп, кәгазьдән, шулай ук табигый материалдан конструкцияли алалар. Алар 2 ысулны үзләштерә:

1. Табигый материалдан сәнгати образ тудыру(бу очракта балалар табигый материалларны төрле детальләр белән тулыландырып, бербөтен образ тудыралар;

2. Сәнгати образдан чыгып табигый материал табу (бу очракта бала образны тудыру өчен кирәкле табигый материал сайлый. Төсне, форма, зурлыкны. предметларның төзелешен аңлау, кабул итү формалаша.

Балаларның күзаллаулары системалаштырыла.Балалар төп төсләр һәм аларның төсмерләрен генә түгел, ә арадаш төсмерләрнең төсләрен дә, шулай ук турыпочмак, овал, өчпочмакларның формаларын да аералар. Бер дистә предметны зурлыклары буенча рәткә тезеп куя алалар. Ләкин балалар объектныңпространстводагы урынын билгеләгәндә әгәр дә объектныңпространстводагы урыны туры килмәсә, авырыксынырга мөмкиннәр. Әгәр озынрак бормалы юлның башлангыч һәм соңгы нокталары арасындагы ара туры юлның башлангыч һәм

соңгы нокталары арасындагы ераклыктан кыскарак булса да, балалар тарафыннан туры юл озынрак итеп кабул ителә.

Бу мәктәпкәчә яшьтәге балалар өчен кабул итү сәләтенең төрле ситуацияләрдә, бигрәк тә бер үк вакытта берничә капма-каршы билгеләрне истә тотарга кирәк булган очракта, аерым авырлыклар тудыруын күрсәтә.

Зурлар төркемендә образлы фикер йөртү үсеше дәвам итә. Балалар күрсәтмә планда биремне чишәргә генә түгел, хәтта объектны үзгәртергә, аның нинди эзлеклелектә бер-берсе белән бәйләнешкә керү мөмкинлеген күрсәтергә һ.б. да сәләтле. Ләкин болар бары тик балалар адекват фикерләү чараларын кулланган очракта гына дөрес булачак. Бу чаралар арасыннан күрсәтмә модельләштерү процессында туучы схемалаштырылган күзаллауларны, балаларның объект билгеләре системасы турындагы күзаллауларын чагылдыручы комплекслы күзаллаулар, шулай ук төрле объект һәм күренешләрнең үзгәрү стадиясен чагылдыручы күзаллаулар, ел фасылларының, көн белән төннең алышынуы, объектларның төрле йогынты нәтиҗәсендә зураюы һәм кечерәюе, үсеше турындагы күзаллауларны һ.б.атарга мөмкин. Моннан тыш, логик сөйләмле фикерләүнеңнигезе булган гомумиләштерү сәләте камилләшә бара. Объектлар төркемнәргә үзгәрергә мөмкин булган билгеләре буенча берләштереләләр. Төркемнәрне логик берләштерү һәм тапкырлау операцияләре дә формалаша башлый.

Бу яшьтә уйлап чыгару сәләте үсү балаларга шактый оригиналь һәм эзлекле киңәйтелгән хикәяләр уйлап чыгарырга мөмкинлек бирә. Балаларның әлеге сәләте бары тик бу юнәлештә махсус эш алып барганда гына актив рәвештә үсәчәк.

Балаларның игътибар тотрыклылыгы үсә. Алар шулай ук игътибарларын кирәк юнәлешкә бора һәм башкага күчерә ала башлыйлар. Ирексез игътибардан аңлы игътибарга күчү күзәтелә.

Сөйләм, шул исәптән аның аваз ягы камилләшү дәвам итә. Балалар сызгырулы, чыңылдаулы һәм сонор авазларны дөрес әйтә башлыйлар. Шигырьләр укыганда, сюжетлы-рольле уеннар вакытында һәм көндәлек тормышта фонематик ишетү сәләте, сөйләмнең сәнгатьлелеге үсә, грамматик төзелеше камилләшә. Балалар барлык сүз төркемнәрен кулланалар, сүз уйлап чыгару белән актив шөгыльләнәләр. Сүз байлыклары арта. Синоним белән антонимнар актив кулланышка керә.Бәйләнешле сөйләм үсә. Балалар эчтәлекне дә, рәсемнәр буенча да иң мөһим генә түгел, ә детальләрне дә кертеп сөйли ала башлыйлар.

Бу яшьнең казанышлары түбәндәгеләр белән характерлана: уен эшчәнлегендә рольләр бүлешү; уен пространствосын төзи белү; югары нәтиҗәлелеге белән аерылып торган рәсем эшчәнлегенең алга таба үсеше; конструкцияләүдә үрнәкне карап гомумиләштерә белү. Зиһенгә алу объектларның катлаулы формаларын анализлау белән характерлана; фикерләү чараларын (схемалы, комплекслы күзаллаулар, циклы үзгәрешләр турында күзаллаулар) үзләштерү белән бергә фикер йөртү сәләте дә үсә, гомумиләштерү күнекмәләре, уйлап чыгару сәләте, тотрыклы игътибар, сөйләм, *Мин* образы үсә.

1.1.3.**Төркем эшчәнлегенең төп юнәлеше**.

Төркемнең эшчәнлеге төп гомумбелем бирү Программасының үтәлешенә юнәлгән һәм түбәндәге документларга нигезләнә:

Федераль җирлегендә:

- 29.12.2012елдан № 273-ФЗ « Россия Федерациясенең белем бирү турында» Федераль законы;
- Мәктәпкәчә мәгарифнең Федераль дәүләт белем стандарты (Россия Федерациясе Мәгариф һәм фән министрлыгының 2013елның 17 октябрендә 1155 нче номерлы боерык нигезендә расланган);
- СанПиН 2.4.1.3049-13 « Мәктәпкәчә мәгариф оешмаларының эш шартларын, режимын оештыру буенча санитар-эпидемиологик таләпләр" раслау турында Россия Федерациясе баш дәүләт табибы 2013 ел 15 май 26 нчы номырлы боерыгы;
- "Мәктәпкәчә мәгарифнең белем бирү эшчәнлеген төп гомуми белем бирү программалары нигезендә оештыру һәм тормышка ашыру" (Россия Федерациясе Мәгариф һәм фән министрлыгының 2013 ел 30 август 1014 нче номерлы боергы);

Төбәк җирлегендә:

- ТатарстанРеспубликасының 2013ел 22 июль 68-ЗРТ номерлы «Белем бирү турында» Законы;
- ТатарстанРеспубликасының "ТатарстанРеспубликасында ТатарстанРеспубликасының

дәүләт телләре һәм башка телләр турында” Законы;

Мәктәпкәчә белем учреждениесе җирлегендә:

- МАМББУ Уставы;

- МАМББУнең төп белем бирү программасы турында нигезләмәсе;

Эш программасы өч бүлектән (максатчанлык, эчтәлекле, оештыру) тора, белем бирү өлкәләре буенча куелган бурычларны күздә тота.

Төркемнең төп эш юнәлеше экологик тәрбия белән балаларны табигать, сәнгать, нәфасәти эшчәнлекнең төрле төрләре белән таныштыру процессында төрле юллар белән тормышка ашырыла: төркемдә һәм саф һавада иҗади танып белү, интегральләштерелгән эшчәнлекләр, музыка белеме, мөстәкыйль эшчәнлек, шәхси эш.

Максат: экологик тәрбияне хәзерге заман социумына яраклашкан шәхес итеп, һәр балага иҗадиһәм гармонияле үсеш бирерлек, балалар белән ата-аналарны эстетик матурлыкка тартырлык итепоештыру.

Бурычлар:

- **үстерешле:**
  - балаларның экологиягә, культурага, танып белүнең төрле төрләренә омтылышны үстерү;
  - иҗади активлыкны стимуллаштыру;
- **белем бирү бурычы:**
  - балаларда табигатьнең матурлыгын чынлыкта күрә белүне, дөньяви эстетик үсешне формалаштыру;
- **тәрбияви бурыч:**
  - балаларда табигатьне аңлый, саклый белергә, матурлыгын күрергә мохтаҗлык, рухи сыйфатлар тәрбияләү.

Көтелгән нәтиҗә:

1.Балаларда дөньяви эстетик үсешне, табигатьнең матурлыгын чынбарлыкта күрә, аңлый белүне формалаштырдык.

2.Балаларның һәм ата-аналарның рухи-әхлакый һәм иҗади сәләтләренеңдәрәҗәсен күтәрдек.

Зурлар төркемендә Программаны тормышка ашыруның төп юнәлеше - балаларның танып белү, сөйләм, социаль-коммуникатив, сәнгати-нәфасәти, физик үсешенә шартлар тудыру.

Төркемдә белем бирү процессы комплекслы һәм яңа буынның парциаль программалары нигезендә башкарыла. Программаның беренче планына белем бирүнең үстерешле функциясе куела. Программа балага гуманлы-шәхсипозициясендә төзелгән һәм аның һәрьяклы үсешенә, рухи һәм гомумкешелек кыйммәтләре, компетенциясе, сәләте формалашуга юнәлгән. Программада балаларга белем бирүдә каты регламентация юк. Программада уен эшчәнлеге аерым урын алып тора, баланың туганнан алып мәктәпкәчә чорына кадәр белем һәм тәрбия бирү процессы комплекслы бирелгән.

Программаның төп максаты - күчүчәнлек принципын тормышка ашыру һәм белем бирү системасы концепциясенә яраклаштырып мәктәпкәчә яшьтәге балаларга тәрбия һәм белем бирү. Әлеге программаның аермалылыгы шунда: мәктәп һәм мәктәпкәчә белем бирүнең өзлексез булуы проблеманы чынлыкта тормышка ашыра.

Программа Россия мәгариф академиясе тарафыннан тәкъдим ителгән.

1.1.4. Программаны формалаштыруның принциплары

Россиянең төп бердәм мәктәпкәчә белем бирү программасының ФДББСка яраклашуы түбәндәгеләрдә күренә:

- балачакның үзенчәлеге;
- кешелекнең гомуми үсешендә мәктәпкәчә чорның уникаль булуы;
- өлкәннәр һәм балаларның гуманлы аралашуы;
- баланың шәхесен хөрмәт итү;
- балаларның спецификасын исәпкә алып, белем бирү процессын уен, танып белү, эзләнү, иҗади активлык формасында тормышка ашыру.

Программаны тормышка ашыруның төп принцибы- яшь үзенчәлегенә туры килү. Мәктәпкәчә чорда ул уен, тәҗрибәләр ясау, проектлау, коллекция туплау, әңгәмә кору, проблемалы ситуацияләрне чишү һ.б.Әлеге эш төрләре мәҗбүри эшчәнлекне таләп итми, ә бәлки Программа балалар һәм педагогларның бердәм эшчәнлеге, шулайук балаларның мөстәкыйль эшчәнлекләре аша тормышка ашырыла. Интегральләштерү принцибы-предметлы белем бирү программасын төзүгә альтернатив. Һәр белем бирү өлкәсендәге бурычлар башка өлкәләрне тормышка ашырганда да үтәлә ала.Тәкъдим ителгән белем бирү өлкәләре шартлы, ул материалны системалы оештыру өчен бирелгән.

Проблемалы белем бирү принцибы - билгеле бер авырлыкларны җиңү өчен бурычларны үтәү, сорауларга җавап эзләү. Бала өчен проблеманың практик мәгънәсе булу бик мөһим. Проблеманы чишеп, бала дөньяның күптөрле, үзгәрүчән булуын белә.

Ситуатив принцибы - белем бирү процессында балаларның кызыксынучанлыгын исәпкә алуга юнәлгән.

1.1. Максатчан юнәлешләр

Бала төрле эшчәнлектә мөстәкыйльлек күрсәтә: уен, аралашу, танып белү-эзләнү эшчәнлегендә, конструкцияләүдә һ.б.; шөгыль һәм эшчәнлектә иптәшләр сайлый. Бала үзенә, башкаларга, төрле эш төренә уңай карый ала, үзен-үзе хөрмәт итә. Яшьтәшләре, өлкәннәр белән актив аралаша, уеннарда катнаша, сөйләшә, башкаларның фикерен исәпкә ала, борчыла, шатлана. Үзенең эмоциональ халәтен тота белә, үз-үзенә ышана, бәхәсләрне чишәргә омтыла, якын кешеләренең эмоцияләренә җавап бирә, әйләнә-тирәдәгеләргә булышырга әзер тора; әкият, хикәя, әсәр геройлары белән бергә борчыла, сәнгать әсәрләре,музыка, табигать дөньясына эмоциональ тәэсир итә, матурлыкны күрә белә, хайваннарга, үсемлекләргә сак карый. Баланың күзаллавы үсеш алган, уеннарның төрле төрен белә, шартлы һәм реаль ситуациянеаера. Бәйләнешле сөйләм телен җитәрлек дәрәҗәдә белә, фикерен әйтә. Баланың эре һәм вак моторикасы үсеш алган, хәрәкәтчән, чыдам, төп хәрәкәт төрләрен белә, үз хәрәкәтен контрольдә тота. Ихтыяр көче бар, төрле төр эшчәнлекнең кагыйдәләрен саклый, "нәрсә яхшы, нәрсә начар" күзаллавы буенча үзенең һәм башкаларның башкарган эшләрен бәяли. Бала кызыксынучанлык күрсәтә, сорау бирә, сәбәп-нәтиҗә бәйләнеше белән кызыксына, мөстәкыйль рәвештә кешеләрнең кылган эшләренә, табигать күренешләренә бәя бирергә тырыша, тәҗрибә ясарга һәм күзәтергә омтыла. Бала тарих һәм культура белән кызыксына, башка милләт культурасына толерант карый. Табигать, социаль дөнья, үзе турында башлангыч белемгә ия. Балалар әдәбияты, тере табигать, табигать белеме, математика, тарих һ.б. буенча иң гади күзаллавы бар. Эшчәнлекнең төрле өлкәләренә һәм белеменә таянып, үзе төрле ситуациядән чыга ала. Бала кагыйдә, үрнәк, гади алгоритм (3-4 адым) буенча эшли белә, өлкәннәр ярдәмендә авырыксынган сорауларны чишә, сәбәпләрен ачыклый һәм танып белү бурычын формалаштыра, ирешелгән нәтиҗәне һәм шартны теркәп куя.

II. Эчтәлек бүлеге

2.1. Белем бирү эшчәнлегенең эчтәлеге

2.1.1. Социаль-коммуникативүсеш өлкәсе

5-6 яшьлек балаларның фикерләүләре үзенчәлекле булганга, баланың үз-үзен тотышында үзеннән-үзе көйләнү процессы өстенлек ала башлый, ирекле психик процессларның үсеше балаларның төрле өлкәдә тотрыклы оешуына китерә, хәрәкәтләрнең кагыйдәләргә буйсынуы төрле конфликтлы ситуацияләрнең килеп чыгуын булдырмый кала. Балаларның социаль культураның төрле төрләре турындагы белеме дифференцияле характер ала һәм алар продуктив , иҗади эшчәнлекнең төрле төрләрендә кулланыла.Программаны тормышка ашыру балалар белән эшчәнлекнең төрле ысулларын һәм алымнарын күздә тота (әкиятләрне сәхнәләштерү, әңгәмә, экскурсияләр, матур әдәбият уку, сюжетлы-рольле, дидактик уеннар, сөйләм, музыка тыңлау һ.б.), үзенчәлекле балалар эшчәнлегенең иң уңайлы яраклашуын фаразлый (коммуникатив, уен, танып белү, сөйләм, рәсем сәнгате, конструктив, музыка һ.б). Мин-Кеше: мин-малай, мин-кыз. Аларның охшашлыгы күп: уйнарга, җырларга, биергә, хайваннарны карарга, туганнарын, әти-әниләрен

яраталар; төрле хисләр кичерәләр: моңсуланалар, шатлаланалар, елыйлар, сагыналар,дулкынлананалар, ләкин төрлечә кичерәләр. Кешенең хисләрен йөзенә, тавышына, хәрәкәтләренә карап әйтеп була.Әгәр кешенең йөзе моңсу булса, тавышы акрын, җилкәләре төшкән, башы иелгән була, аңа начар, аңа булышырга: нәрсә булганын сорарга, кочакларга, сыйпарга, җылы сүзләр әйтергә, шәфкатьлелек күрсәтергә кирәк.Шәфкатьле кеше һәрвакыт башка кешенең авыртуын күрә, аңа ярдәмгә ашыга.

Малайлар һәм кызлар бер-берсе, хайваннар, кечкенәләр, ата-аналар турында кайгырталар. Кызлар кайгыртучанлык, ягымлылык, яхшы күңеллелек күрсәткән чын хатын-кыз эшләрен бәяли. Малайлар - кыюлык, намуслылык, көч, вөҗданлылыкны. Вөҗданлы булу-ул үзеңнең нәселеңне данлау, аны бөртекләп яхшы эшләр белән тулыландыру. Малайларның һәм кызларның кызыксынулары төрлечә: малайлар шау-шулы уеннар, конструктор, чик сакчылары, янгын сүндерүчеләр булып уйныйлар, машина, танклар ясыйлар. Кызлар курчаклар, өйле уеннар уйныйлар, киенәләр; чәчәкләр, өйләр, кешеләрясыйлар. Киресенчә дә булырга мөмкин. Ләкин бер-берсенең кызыксынучанлыгын хөрмәт итеп, комачауламый уйнарга кирәк.

Ир-ат һәм хатын-кызлар күбесенчә бер-берсенә охшаган: аралашырга, кунакка йөрергә, бүләк алырга яраталар. Хөрмәткә лаек ир-ат йомшак, зәгыйф кешене яклый, саклый, өлкәннәргә ярдәм итә, үз өстенә җаваплылыкны ала, намуслы, батыр, кыю. Хөрмәткә лаеклы хатын-кыз һәрвакыт ачык йөзле, кайгыртучан, аның янында тыныч, җылы, рәхәт була, ул тәмле ашата, назлый, тынычландыра, тәртип булдыра ала. Түземлелек, тырышлык, җентекләп эшләүне таләп итүне хатын-кыз башкара.

Минем гаиләм.Гаилә якын һәм ерак туганнардан тора. Якын туганнар - әти, әни, әби, бабай, апа, абый, эне, сеңел. Ерак туганнар-әти-әнинең абый-апалары. Һәр гаиләдә "хатын-кызлар", "ир-атлар" бәйрәме үткәрелә. Гаиләдә ир-атлар һәм хатын-кызларны төрлечә атыйлар. Малай гаиләдә -ул, абый, эне, оныкы; кыз - кыз бала, апа, сеңел, онык; ир-ат - әти, ул, ир; хатын-кыз -әни, кыз, хатын. Гаиләдә иң хөрмәтле кешеләр - әби, бабай, алар турында кайгырталар, аларны саклыйлар.

Балалар бакчасы. Балалар бакчасы һәркемгә кадерле. Анда эшләүчеләр балаларга әйбәт булсын дип кайгырталар: пешекче, тәрбияче ярдәмчесе,ишек алды җыештыручы, тәрбияче, өлкән тәрбияче, кер юучы, шофер, мөдир. Бакчада эшләүче өлкәннәр балаларга яхшы булсын өчен күп эшлиләр: үсемлекләр турында кайгырталар, веранда буйыйлар, кар төзелешләр ясыйлар. Балалар аларга хөрмәт белән карыйлар: исеме, әтисенең исеме белән дәшәләр, елмаялар, бәйрәмнәр белән котлыйлар, бүләкләр бирәләр.

Кешенең килеп чыгуы һәм үсеше. Һәр кешенең үз тарихы бар. Кешенең тарихы ул туганнан соң башлана. Ул туган вакытны туган көн дип атыйлар. Бала бераз үсә төшкәч, бакчага бара, күп нәрсәгә өйрәнә, дуслар таба. Бакчадан соң мәктәпкә бара, бала дөнья, тормыш турында күп нәрсәгә өйрәнә, үзе эшли. Мәктәпне тәмамлагач, алга таба укырга керә яки эшли башлый. Зур кеше булгач,гаилә кора, балалар үстерә. Картайгач, пенсиягә китә, өйдә ял итә, сәяхәткә китә. Өлкән кешеләр күп беләләр, тормыш тәҗрибәсе туплыйлар. Аларга булышырга кирәк.

Гаилә тарихы. Һәр кешенең исеме бар, исем ул тугач бирелә. Исемнәр төрле була, алар нәрсә дә булса аңлата.Кеше үз исемен ярата. Өлкән кешеләрне исеме, әтисенең исеме белән атыйлар, ул хөрмәт итү дигәнне аңлата.Кешенең фамилиясе бар, гаиләдә фамилия бертөрле була. Гаиләнең намусын сакларга кирәк: ялганламаска, хәлдән килмәгәнгә сүз бирмәскә, ата-аналарны картайган көндә ялгыз калдырмаска кирәк.

Туган шәһәр. Һәр шәһәрнең тарихы була, яңа, иске, борынгы шәһәрләр бар.Борынгы шәһәрләр кешегә яшәү өчен җайлы урында барлыкка килгән: яңа шәһәрләр файдалы казылмалар(нефть, күмер) булган җирдә, ял итә торган урыннарда (диңгез, күл) Һәр шәһәрнең туган көнен, тарихын билгели торган күп кенә башка даталары бар. Һәр шәһәрдә дә музей, һәйкәлләр, урамнар, аларның үз исемнәре, тарихы бар: алар күренекле кешеләр исемнәре белән атала.

Туган ил. Туган илнең дә үз тарихы бар.Илебезнең исеме-Россия-Рәсәй. Россия Федерациясе -зур, күпмилләтле дәүләт. "Русь" сүзе якты мәгънәсен аңлата. Кеше кайда туса, аның туган җире, иле шунда була. Ватанны сакларга, якларга әзер тору, аның белән горурлану - ул кешедә була торган иң яхшы нәрсә. Ватанны яраткан кеше ата-анасын, туганнарын, шәһәрен, урамын, балалар бакчасын ярата.

Татар милли культурасы.Йорт төзелешләре яшәр өчен төзелгән. Татарлар йорт хайваннары асраганнар, игенчелек белән шөгыльләнгәннәр. Бөтен төр хезмәтләр дә бер-берсенә бәйле булган: тегермәнче-игенчегә, балта остасы-агач кисүчегә, терлекчетимерчегә.Шуңа кешеләр дус, тату

яшәгәннәр, шул турыда әкиятләр, җырлар, мәкальләр уйлап чыгарганнар. Табигать кешеләрне туендырган, җылы биргән, киендергән, дәвалаган. Кешеләр әйләнә-тирәгә булган мөнәсәбәтләрен әкиятләрдә, җырларда чагылдырганнар. Аларда намуслы яшәү, бер-береңә авыр вакытта булышу, өлкәннәрне, ата-аналарны хөрмәтләү, туган илне ярату сурәтләнгән.

Сюжетлы-рольле уеннар. Мәктәпкәчә яшьтәге балаларның тормышында сюжетлы-рольле уеннар аерым урын алып тора. Педагог балаларны уен сюжетын үстерергә өйрәтә, башкаручылар арасындагы мөнәсәбәтне ныгыта, таныш уен сюжетларын берләштерә, шуларның берсен төп сюжет итеп алырга һәм балаларга рольләр тәкъдим итә, кара-каршы сөйләмне формалаштыруны, рольләрне башкаручыларның эш-хәрәкәтен планлаштыруны дәвам итә. Педагог уен барышында туган традицион һәм заманча мөстәкыйльуен эшчәнлеген хуплый: "Кафе", "Коткаручылар хезмәте", "Музей", "Дача" "Күргәзмәләр залы", "Алтын эзләүчеләр" һ.б.

Эксперимент уеннар - бу яшьтәге балалар өчен әһәмиятле урын тота. Алар балага югары дәрәҗәдәге мөстәкыйльлек кенә биреп калмыйлар, ә үз-үзләрен ачарга мөмкинлек бирәләр.

Театр уеннары.Зурлар төркемендә сәхнәләштерелгән уеннар балаларның мөстәкыйльлеген үстерә, курчак спектакльләре, сәхнәләштерелгән уеннарның барышын күзәтүне формалаштыра.Тәрбияче балаларны персонажларның төрле хәрәкәтләрен күрсәтергә генә өйрәтеп калмый, ә геройларның эмоциональ халәтен күрсәтү сәләтен дә үстерә (мимка, поза). Педагог курчакларны йөртү (бибабо, өстәл курчаклары һ.б.) белән таныштыра, хәрәкәтләрне җыр белән башкара.Балалар рольләрне башкарганда костюм элементлары куллану аларга үзләрен теге яки бу образда итеп хис итү өчен әһәмиятле. Образга кереп уйнаганда балада иҗади мөстәкыйльлек, нәфасәти зәвык тәрбияләнә. Режиссер уеннары.Зурлар төркемендә режиссер уеннары әкренләп катлаулана һәм төрләнә бара: катнашучылар күбәя, аларның үзара бәйләнеше дә катлаулана, төп һәм уртача геройлар билгеләнә.

Коммуникатив сәләт үсеше. Ситуацияне исәпкә алып аралашу, әңгәмәдәшенә ориентлашу коммуникатив сәләт үсешенең әһәмиятле шарты булып тора. Бала өлкәннәр инициативасы белән туган әңгәмә темасын дәвам итә, сорауларга җавап бирә, кире кага ала. Балаларда сөйләм культурасын үстерү мәктәпкәчә белем бирү оешмаларында гына түгел, ситуациягә карап сөйләм этикетың төрле формаларын һәм кагыйдәләрен күзаллауны формалаштыру нигезендә гаиләдә дә әһәмиятле: ата-аналар балалар белән бергәләп хикәяләр уйлап чыгара, аларның рәсемнәрен ясый, әдәби әсәрләрне укыганнан соң әңгәмә алып баралар. Балаларны вербаль булмаган аралашу чараларын(мимика, жест),төрле интонацияләр кулланырга, сөйләмнең темпын һәм тавыш көчен сакларга өйрәтү әһәмиятле.

Куркынычсызлык культурасын формалаштыру.Безнең төркемендә турыдан-туры белем бирү эшчәнлеге белем бирү ситуациясе формасында тормышка ашырыла, аның барышында балалар әйләнә-тирәнең төрле аспектлары белән танышалар, билгеле бер вакыйгага анализ ясарга, куркынычсызлык кагыйдәләренең асылына төшенергә, аларны мөстәкыйль формалаштырырга өйрәнәләр. Төп басым балаларны төрле төр эшчәнлекнең культуралы һәм куркынычсыз башкарылган моделе белән таныштыруга ясала. Белем бирү структурасы психик процессларныңүсешенә ярдәм итә. Белем бирү ситуациясе зурлар төркемендә турыдан-туры белем бирү эшчәнлеген оештыруның төрле формадагы компоненты булырга мөмкин: эзләнү, практик-ориентлашу, иҗади проектлар, сюжетлырольле уеннарга алдан әзерлек, практикумнар, иҗади мастерскойлар, шөгыльләр. Турыдан-туры белем бирү эшчәнлеге вакытында алган күзаллаулар һәм тәҗрибәләр режим моментларында үткәрелгән белем бирү эшчәнлегендә тормышка ашырыла. Иртән килгән балалар белән куркынычсызлык кагыйдәләре турында белемне актуальләштерергә ярдәм итүче әңгәмәләр үткәрелә, хезмәт вазифаларын, гигиена процедураларын башкарганда, уен эшчәнлеге барышында куркынычсызлык кагыйдәләрен үтәүгә игътибар бирелә. Саф һавада максатчан йөргәндә,хәрәкәтле уеннар уйнаганда, хезмәт эшчәнлеге вакытындакуркынычсызлык кагыйдәләре саклана. Матур әдәбият белән танышканда, музыка әсәрләре тыңлаганда, сынлы сәнгатьтә, яраткан әкиятләрне сәхнәләштергәндә, мультфильмнар, видеофильмнар караганда, иҗади эшләрдә куркынычсызлык культурасы образлы күзаллаулар формасында тирәнәйтелә. "Физик үсеш"үстерешле өлкәсе балаларга үз сәламәтлегенә аңлы караш тәрбияли.Программа гаиләдә куркынычсызлык кагыйдәләрен үтәүгә игътибар бирә. Мәсәлән, "Таныш булмаган кешеләр белән аралашканда куркынычсызлык" бүлегендә педагоглар балаларны матур әдәбият әсәрләре белән таныштырып, ситуацияне анализлый, персонажларның үз-үзен тотышын бәяли,

алынган мәгълүматларны сюжетлы-рольле, режиссер уеннарына кертә. Ата-ана үрнәк бып тора. Гаилә, ата-ананың төп бурычы-куркынычсызлык кагыйдәләрен үтәүне игътибар үзәгендә тоту.

Табигать һәм куркынычсызлык. Танып белү өлкәсендә алган белемнәр нигезендә балаларда төрле үсемлекләр, гөмбәләр белән килеп чыккан ситуацияләр нәтиҗәсендә балаларның табигатьтә үз-үзләреннең тотышлары турында күзаллау фомалаша. Матур әдәбият белән танышканда , күзәтүләр нәтиҗәсендә, продуктив эшчәнлектә балаларда үсемлекләргә, аеруча куркынычлы хайваннарга (елан, талпан), гөмбәләргә сак караш тәрбияләнә. Табигатьтә була торган хәвефле ситуацияләрдән саклану, аларны булдырмау чаралары өйрәнелә.

Урамда куркынычсызлык. "Гаилә", "Светофор", "Машина йөртүчеләр" сюжетлы-рольле уеннарын, режиссер, дидактик уеннар уйнаганда, матур әдәбият әсәрләре укыганда, экскурсияләр, күзәтүләр үткәргәндә, мультфильмнар, телетапшырулар караганда балаларда шәһәр урамнары төзелеше, юл хәрәкәте, машиналар турында күзаллау формалаша, алар юл хәрәкәте кагыйдәләре белән танышалар.

Өйдә куркынычсызлык. Педагог балаларны өйдә куркынычсызлык кагыйдәләре белән таныштыра, үзеңнең өй адресыңны белүнең әһәмиятен ачыклый, проблемалы ситуацияләрдә үзеңне ничек тотарга кирәклегенә өйрәтә.

Хезмәт. Өлкәннәр хезмәте белән таныштыру. Педагог балаларны төрле һөнәр ияләренең хезмәте белән таныштыра. Һәр баланының үз гаилә әгъзаларының һөнәрләре турында сөйләвен, берничә һөнәр турында сөйли һәм күзаллый белүен хуплый. Һәрбер һөнәр иясенең хезмәт нәтиҗәсенә хөрмәт белән карарга өйрәтә, һәр хезмәт эшчәнлеге арасындагы бәйләнешне күрергә ярдәм итә.

Үз-үзеңә хезмәт күрсәтү. Педагог балаларга культура-гигиена күнекмәләре бирә, мөстәкыйльлекне мактый һәм нәтиҗәне бәяли. Балаларның культура эшчәнлегенә : чиста ашау, тавышсыз эчү, чәнечке-пычак куллану, салфеткадан файдалану һ.б. игътибар бирә. Хуҗалык-көнкүреш хезмәте - балаларның төркем, аш бүлмәсендәге, мәйданчыктагы хезмәтләрен хуплый, эшчәнлекләрдән соң эш урынын җыештырырга өйрәтә. Табигатьтәге хезмәт. Педагог балаларны табигать объектларын карарга тарта. Шул ук вакытта тере объектларның экологик, биологик, географик үзенчәлеген исәпкә алып аларга сак карарга, табигать почмагында дежурлык вазыйфаларын дөрес үтәргә,эш

коралларын чиста тотарга, җәй көне бакча эшләренә, ташландык әйберләрдән уенчыклар ясарга өйрәтә.

2.1.2. Танып белү үсеш өлкәсе

Әйләнә-тирә белән танышуБалалар глобус,географик карта, йолдызлар картасын карыйлар. Галәм, аны кешенең үзләштерүе турында беләләр.Ай исемнәре һәм аларны эзлеклелеге турында календарь буенча танышалар. Балаларның вакыт турында, әби-бабайларның бәләкәй чакларын, кешеләрнең тау куышлыгында яшәгән вакытларын һ.б. беләселәре килә. Балалар табигатьне, сезонлы күренешләрне күзәтәләр, календарьда билгеләп баралар. Өс, баш, аяк киемнәре, аларның сезонлы үзенчәлекләре, төрле һөнәрләр өчен махсус киемнәр турында мәгълүмат алалар. Тәрбияче теге яки бу махсус киемнең ни өчен төрле һөнәр иясенә бары тик шул кием генә кирәк булуын балаларның үзләреннән әйттерергә омтыла.Балалар кайбер материалларның нәрсәдән ясалуын, аның өчен нәрсә кирәк булуын беләләр. Ерактарак булган кызыклы урыннар: цирк, курчак театры, аэропорт, диңгез порты, заповедник һ.б. белән танышалар. Төрле спорт ярышлары үткәргән вакытта балалар олимпиада, спорт төрләре турында беләләр.Тәрбияче балаларны почта, башка аралашу-мәгълүмати чаралар, хатлар белән таныштыра. Балалар бакчасындагы агачлар, куаклар, гөмбәләр, бөҗәкләр,кошлар белән күзәтүләр үткәрәләр. Үз тирәлегенең сулары, анда яшәүче җан ияләре белән танышалар.Тәрбияче балаларга табигатьтә һәрбер җан иясенең кирәклеге турында сөйли. Ташлар, ком, балчык, төрле ландшафтлар белән таныштыруны дәвам итә.

Танып белү-эзләнү эшчәнлеге.Тәрбияче предметларның үзлеген аерып күрсәтергә өйрәтә(көпшәк, каты, бөгелүчән, ныклы,уалучанһ.б.). Предметның яңа үзлекләре белән таныштыруны оештыра, төрле материалларны(кәгазь, картон,тукыма) таныргга, сүзләр белән атарга(пластмасс,йон, мех һ.б.)өйрәтә. Кәгазьнең ничек ясалуын, аны файдалы куллану; төрле материалны ясаганда әйләнә-тирәнең ничек пычрануын, чүп-чарның ничек килеп чыгуын һәм кая

китүен, аларның кире эшкәртелүен сөйли. Сыеклыкның агуын, таралучан әйберләрне салырга кирәклеген аңлата. Балалар тере һәм тере булмаган объектларны чагыштырырга, аларның бәйләнешләрен аңларга өйрәнәләр. Тәрбияче балаларны бакчаның планы, экологик сукмак, шартлы билгеләр белән таныштыра, күзәтүләр, тәҗрибәләр өчен шартлар тудыра: мини-лабораториядә табигый байлыклар, ясалма һәм ташландык материаллардан тәҗрибәләр өчен эш кораллары ясыйлар. Балалар үзлектән гипотеза төзиләр, нәтиҗәне чагыштыралар.

Иң гади математик күзаллауны формалаштыру. Зурлар төркемендә эшчәнлекнең әкренләп гамәлнең предмет белән модельдән математик график модельгә күчүе яңа караш булып тора.Шул максаттан чыгып, эш дәфтәрләре кулланыла башлый, балаларга мөстәкыйль проблемалы ситуация бирелә. Предметларны чагыштыру. Балалар предметларны үзенчәлекләре буенча төркемнәргә аералар, бөтен һәм өлеш арасындабәйлелекне, артык предметны табалар; пердметларның төс, форма, зурлыгын символлар белән билгелиләр; төркемдәге предметлар тигез түгеллеген билгеләр белән язалар, 10 га кадәр саныйлар. Саннар предметлар белән дә, график юл белән дә билгеләнә, кушу һәм алу арифметик гамәлләре формалаша башлый.

Зурлык. Зурлар төркемендә предметлар шартлы билге белән үлчәнә. Балалар төрле киңлектәге, биеклектәге, озынлыктагы предметларны үсә яки кими бару тәртибендә урнаштырырга, урнашу тәртибен белергә, үлчәмнәре буенча чагыштырырга өйрәнәләр.

Чагыштыру өчен алынган предметларның берсенең шартлы үлчәме ярдәмендә ике предметны зурлыклары(озынлыгы, киңлеге, биеклеге) буенча чагыштырырга өйрәнәләр. Предметларның зурлыгын (озынрак-кыскарак, биегрәк-тәбәнәгрәк, киңрәк-таррак) күз күләме белән билгеләргә өйрәнәләр.

Форма.Түгәрәк һәм турыпочмаклыкны чагыштыру нигезендә , балаларны овал белән таныштыру. Дүртпочмак турында аңлату: квадрат һәм турыпочмаклыкныңдүртпочмак төрләре икәнлегенә төшендерү. Формалары буенча таныш предметларны чагыштыру, якын тирәдә бертөрле һәм төрле формалы предметларны танып белергә өйрәтү(китап, картина, өстәл-турыпочмаклы һ.б.)

Тирә-юньдә һәм вакытта ориентлашу. Алтынчы яшьтәге балалар тирә-юньдә ориентлашуны үзләштерә башлыйлар (сулда, уңда, аста, өстә, алда, алдында, артында, арасында, янәшә). Үзенең яки башка предметның торышына карап, теге яки бу предметның урынын билгеләү. Бирелгән юнәлештә хәрәкәт итә белү, сигнал буенча һәм маршрут күрсәткечләренә (уклар) карап үз торышыңны билгеләү; әйләнә-тирәдәге предметларга карап үз торышыңны билгеләү.Балаларны кәгазь битендә ориентлашырга өйрәтү(сулда, уңда, аста, өстә). Иртә, көндез, кич, төннең тулы бер тәүлек тәшкил итүе турында күзаллау бирү. Атна көннәрен эзлекле рәвештә исемнәре белән атап чыгарга, бүген нинди көн, кичә нинди көн иде, иртәгә нинди көн икәнен әйтергә өйрәтү.

Конструкцияләү.Саф һавада булганда, экскурсияләр вакытында педагог балаларны дизайн иҗатының төрле төрләре (архитектура, интерьер, автомобиль, җиһазлар, уенчыклар һ.) белән таныштыра.Балалар төзегән корылмлар, конструкцияләр һәм әйләнә-тирәләрендә күрә торган корылмалар (өйләр, ишегалды һ.б.) арасында бәйләнеш урнаштыра белергә, конструкцияләрнең төп өлешен һәм характерлы детальләрен күрсәтә белергә өйрәтә.Балаларда күмәк эшләү, эшләрен уртак ниятләре белән яраштырып берләштерү күнекмәләрен бирә, мөстәкыйльлекне, иҗадилыкны хуплый.

Балаларның үсеше түбәндәге конструктив эшчәнлек чаралары ярдәмендә бара: 1. Тәҗрибәләрне туплау һәм гомумиләштерү өчен иң уңайлы шартлар тудыру. 2.Үзләштерелгән алымнарның төрле ситуацияләргә инициативалы күчеше. 3. Мөстәкыйль эшчәнлектә ирекле алымнар куллану (конструктив, уен, сәнгать). 4.Уен һәм күнегүләрдә шартлы уенчыклар куллану. 5. Практик эшчәнлекнең эчке планга (фикерләү, күзаллау) күчүе, фикерләүнең үзгәрүе, нәтиҗәне фаразлау һәм иң гади мәсьәләләрне чишү- форма һәм конструкция белән күңелдән тәҗрибә ясау ул.

2.1.3. Сөйләм үстерү үсеш өлкәсе

Авазларны дөрес әйтергәөйрәтү.Авазларны дөрес, ачык итеп әйтергә, сүзләрне үз мәгънәсендә кулланырга өйрәтү эшен дәвам итү. Әйтелеше һәм яңгырашы буенча охшаш тартык авазларны ишетеп аера һәм ачык итеп әйтә белү күнекмәләре бирү: с-з, с-ц, ш-щ, ч-ц, с-ш, ж-з, л-р; сызгырулы, чыжылдаулы, сонор, калын һәм нечкә авазларны аерырга өйрәнү. Фонематик ишетү

сәләтләренүстерү. Сүздә авазның урынын билгеләргә (башында, уртасында, ахырында) өйрәтү. Сәнгатьле сөйләм өстендә эшләү.

Сүз байлыгын үстерү. Тирә-юнь турындагы белемнәрен киңәйтү исәбенә, балаларның сүз байлыгын арттыру һәм активлаштыру.Көнкүреш предметларын белдерүче, өлкәннәрнең һөнәрләрен аңлатучы, үсемлекләр һәм хайваннар, кошлар, табигать күренешләре атамалары; предметларның төрле билгеләрен(төсен, формасын һ.б.), кешеләрнең характерын белдерүче сыйфатлар; кешеләрнең үзара мөнәсәбәтләрен, хезмәткә каратамөнәсәбәтләрен, кәефләрен һ.б. белдерүче рәвешләр; кешенең эш-гамәлләрен, хезмәт эшчәнлеген белдерә торган фигыльләр исәбенә балаларның сүзлеген баету, кулланышка кертү. Исемнәрне сыйфатлар белән бәйләргә өйрәтү (ак-кар, шикәр; матур-күлмәк, чәчәк), куллану күнекмәләрен бирү.

Сөйләмнең грамматик төзелеше.Җөмләдә сүзләрне ярaштыра белү күнекмәләре бирү эшен дәвам итү: исемнәрне саннар белән, сыйфатларны исемнәр белән ярaштырып сөйләргә өйрәтү. Сүздә дөрес куелмаган басымны, тартык авазларны чиратлаштырудагы хаталарны әйтә белергә өйрәтү. Сөйләшкәндә, хикәяләр сөйләгәндә, әңгәмәләрдә сүз ясагыч кушымчалардан файдаланырга өйрәтү: авылдаш. ташсыз һ.б. Тамырдаш сүзләр ясау күнекмәләре бирү: бал баллы. Берлек сандагы сүзләрне күплек формасына әйләндерә белергә өйрәтү эшен дәвам итү. Боерык фигыль ясый белү күнекмәләре бирү. Сөйләмдә гади кушма җөмләләрне куллану күнекмәләрен ныгыту.

Бәйләнешле сөйләм. Балаларның монологик һәм диалогик сөйләмен үстерү юнәлешендә эшләү: иптәшләре белән тыныч, ягымлы итеп сөйләшә белергә, башкалар сөйләгәнне игътибар белән тыңларга өйрәтү. Сораулар бирергә, тәрбияче һәм балалар биргән сорауларга төгәл җавап бирергә күнектерү. Күләмезур булмаган әкият, хикәяләрне тәрбияче сорауларыннан башка, бәйләнешле, эзлекле итеп сөйләүкүнекмәләре бирү. Балаларны, билгеле бер әйбер турында яки рәсемнәргә карап, тәрбияче үрнәгендә яки бирелгән план нигезендәкечкенә хикәяләр төзеп сөйләргә өйрәтү. Үз тәҗрибәңнән чыгып сөйләргә өйрәтү дәвам ителә.

Русский язык.*Задачи обучения русскому языку детей 5-6 лет* ***(УМК)*** формирование, развитие умений и навыков аудирования, говорения в игровых ситуациях по темам "Игры и игрушки" "Дом, в котором я живу", "Посуда и продукты питания", "Сад и огород", "Транспорт", "Одежда и обувь", "Домашние и дикие животные". Обогащение активного словарного запаса существительными, прилагательными, глаголами, наречиями, местоимениями, числительными; формирование умений согласовать части речи. Выработка умений и навыков понимать смысл предложений с вопросительнымизнаками. Различать значения предлогов в, на. Выработка умений и навыков вести диалог, составлять рассказы, описания. Разучивание стихотворений, песен, считалок на русском языке.

2.1.4. Нәфасәти үсеш өлкәсе

"Матур әдәбият һәм фольклор" юнәлеше. Зурлар төркемендә матур әдәбиятны кабул итү укылган әсәрнең мәгънәсен аңлау, бәя бирү белән бара. Балалар геройларга карата үзләренең эмоциональ карашларын аңлый, әсәрне жанр буенча аера, чагыштыра, әдәби телнең кайбер сәнгатьле чараларын күрә белә башлыйлар. Бу яшьтә образлы күзаллау геройларның тышкы кыяфәтен күз алдына китерү, әсәрнең ахырын уйлап чыгарып сөйләү сәләте үсә. Фольклор әсәрләренең спектры киңәя: санамышлар, мәкаль, әйтемнәр өстәлә. Иҗади эшләр белем бирү процессының аерылгысыз юлдашы- педагог балаларны уйлап чыгару процессына җәлеп итә, мактый.Еш кына әсәрләр темалар буенча берләштерелә. Бу бер үк әсәрнең төрле автор тарафыннан төрлечә кабул ителүенә ярдәм итә. Шигырьләрне яттан сәнгатьле итеп сөйләү күнекмәләре бирелә.Текстны рольләргә бүлеп уку, әсәрләрне сәхнәләштерү күнекмәләре булдыруга булышлык итә. Китаплар белән таныштыру эше дәвам итә.

"Продуктив сәнгать эшчәнлеге". Балаларның *сынлы сәнгать* белән кызыксынуларын үстерү өстендә эшләү. Кабул итү органнары эшчәнлеген (күрү, ишетү, тою) үстереп, балаларның сенсорик тәҗрибәсен баету. Нәфасәти кабул итү сәләтен үстерү. Предмет һәм күренешләрне күзәткәндә, фикерләү операцияләрен (анализ, чагыштыру, охшату, аермаларын табу, гомумиләштерү) үстерү. Сурәтләрдә предметларның төп билгеләрен (форма, зурлык, төс) генә түгел, бәлки характерлы детальләрн, кисәкләрнең чагыштырма зурлыкларын, биеклекләрен, бер-берсенә карата урнашу тәртибен күрсәтергә өйрәтү. Сурәтли белү күнекмәләрен камилләштерү, иҗади сәләтне формалаштыру. Форма, төс, пропорцияләрне тоемлау.

Халык декоратив-гамәли сәнгате (Городец, Гжель, Полхов-Майдан һ.б.) белән танышыуны дәвам итү, халык уенчыклары турында күзаллауны киңәйтү. Балаларның декоратив

иҗатын үстерү. Балаларны *сюжетлы композицияләр* тудырырга, сурәтләрне кәгазь битенең аскы өлешендә бер сызыкка урнаштырырга өйрәтү.Сюжеттагы төрле предмет һәм объектларны зурлыклары буенча чагыштырырга, бер-берсен каплый торган предметларны рәсемдә дөрес урнаштырырга өйрәтүне дәвам итү. Балаларны төрле материаллардан *әвәләүнең* үзенчәлекләре белән таныштыруны дәвам итү. Натурадан карап, күзаллап таныш предметларны әвәләп ясау күнекмәләрен үстерү, характерлы үзенчәлекләрен, кисәкләрне пропорцияләре һәм детальләр зурлыгындагы аерымлыкларны чагылдыра белүләренә ирешү. Әвәләгәндә образның мәгънәлелеген чагылдырырга, кеше һәм хайван сыннарын хәрәкәттә әвәләргә, зур булмаган предмет төркемнәрен гади сюжетка берләштерергә өйрәтү. *Декоратив* әвәләүүзенчәлекләре белән таныштыруны дәвам итү. Халык уенчыгы тибында Дымково, Филимоново, Каргопольск уенчыкларын әвәләргә өйрәтү.

Кисеп ябыштыру. Кәгазьне кыска һәм озын тасма итеп кисеп, квадратлардан түгәрәкләр, турыпочмаклыктан овал кисеп, һ.б.сурәтләр барлыкка китерү. Берничә тапкыр бөкләгән кәгазьдән бертөрле фигуралар, икегә бөкләгән кәгазьдән-симметрияле сурәтләр кисәргә өйрәтү.Предметлы һәм сюжетлы композицияләр барлыкка китерү.

Музыка тәрбиясе.Балаларны композиторлар турында кыскача белешмәләр, классик, халыкчан һәм заманча музыкаль әсәрләр белән таныштырып, музыкага мәхәббәт тәрбияләү, кызыксыну хисләрен, нәфасәти тойгыларын үстерүне дәвам итү.Музыкаль сәләтләрен (музыканы ишетү, хәтер, ритм тойгысы, тембрларны аеру), музыкага карата мөнәсәбәтләрен үстерүне дәвам итү.

Музыка әсәренең жанр төрләрен (марш, бию, җыр) аера белергә өйрәтү, музыкаль хәтерләрен камилләштерү. Җыр күнекмәләрен формалаштыруҖырларны музыка уен коралларына кушылып яисә мөстәкыйль рәвештә ялгыз башкара алу сәләтен үстерү, җыр белән кызыксынуларын, җырлау теләкләрен үстерү.

2.1.5. Физик культура үсеш өлкәсе

Физик культура һәм сәламәтләндерү эшләре. Балаларның сәламәтлеген ныгыту өстендә эшләүне дәвам итү: организмны чыныктыру, төп хәрәкәтләрне камилләштерү, гәүдәне төз тоту гадәтен ныгыту. Мөстәкыйль рәвештә хәрәкәтле, спорт уеннары оештырырга, физик күнегүләр башкарырга, йөзәргә һәм гидроаэробика элементларын өйрәтү. Гимнастика эскәмисенең тар рейкасы һәм бау буенча атлап, баш өстенә ком тутырылган кечкенә капчык куеп тигезлекне саклау күнегүләре ясау. Гадәти йөгерү, аяк очларында тезләрне югары күтәреп каршылыкларны җиңеп йөгерү, шуышу, үрмәләүнекамилләштерү. Предметларны еракка ыргыту, тупны чөю һәм тотып алу хәрәкәтләрен, кул чукларын, иңбаш, арка мускулларын ныгыту, умыртка баганасының сыгылмалылыгын арттыру күнегүләре ясау, спорт уеннары уйнау.

Турыдан туры белем бирү эшчәнлегенең комплекслы-тематик планы

«Социаль-коммуникатив» үсеш өлкәсе

"Социализация" юнәлеше

Максат: социаль характердагы беренчел күзаллауны өйрәнү, балаларны социаль мөнәсәбәткә тарту:

- уен эшчәнлеген үстерү;
- иптәшләре һәм өлкәннәр белән иң гади мөнәсәбәт нормасы һәм кагыйдәләрен үтәргә тарту; -гендер, гаилә, гражданлык, дөньяви, җәмгыяти мөнәсәбәтне, патриотик хисләрне формалаштыру.

Ай исемнәре	Уен эшчәнлеген үстерү: сюжетлы-рольле уеннар, дидактик уеннар, хәрәкәтле уеннар, сәхнәләштерү	Яшьтәшләре һәм өлкәннәр б/н иң гади мөнәсәбәт н о рм а сы һәм кагыйдәләрен үтәргә тарту	Гендер, гаилә, гражданлык, дөньяви, җәмгыять мөнәсәбәтен, патриотик хисләрне формалаштыру

Сентябрь	Балаларның бергә уйнауларын хуплау. Төрле төр уеннарга кызыксыну уяту. Балаларга шәхси симпатия нигезендә уеннарга 2-3 кешедән торган төркемнәргә берләшергә булышу. Уен барышында иң гади кагыйдәләрне үтәү. Уенчыклар, табигый, төзелеш материаллары белән уйнаганда балаларның әйләнә-тирә белән кызыксынуын үстерү.	Балалар бакчасында , өйдә, урамда үз-үзеңне тоту кагыйдәләрен ныгыту. Нәрсә яхшы, нәрсә начар булуын күзаллауны формалаштыру. Дуслыкны формалаштыру өчен шартлар булдыру. Балаларның үзара тыныч аралаша белү сәләтен үстерү.	Минобразы. Гендер тәрбиясе, кеше турында иң гади күзаллау. Гаилә. Бала белән аның гаиләсе турында сөйләшү. Балалар бакчасы. Балалар бакчасы традицияләре белән таныштыру. Туган ил. Туган илнең культурасы турында күзаллау.
Октябрь	46нчы мәктәптерриториясенә экскурсия. С/р уен"Мәктәп","Китапханә", "Китапкибете". Д/у "Нәрсә югалды?","Җөмлә төзе","Фигураны төзе". Сүзле уен"Предметны чагыштыр","Нәрсәдән ясалган", "Билгеләнгән урынгакадәр бар" С/р уен "Шәһәртөзибез", Шәһәрбуйлап экскурсия", "Ателье", "Медицинаүзәге", "Без-археологлар"	Д/уен "Чит кеше өйгә керсә,нәрсә эшләргә ярамый?","Нәрсәгә охшаган","Предметны ясап бетер". Д/уен"Курчакны урамга киендер". Фотокүргәзмә "Яр Чаллы -аның урамнары, мәйданнары,истәлекле урыннары". С/р уен "Мода йорты","Матурлык салоны", "Модалар күрсәтүне оештыру","Эшләпәләр салоны". Балалар бакчасындагы "Туганяк музеена экскурсия." Сүзле уен "Ни өчен алайэшләргә ярамый?"(очлыэйберләр: энә, кайчы һ.б.б/нэшләү)	Әңгәмә: "Балалар бакчасы турындабез нәрсә беләбез?" Д/у"Бизәкне төзе". А.Алиш әкиятен уку "Сертотмасүрдәк". Иҗади уен "Без музейга килдек","Вакыт машинасы б/н үткәнгәсәяхәт".
Ноябрь	С/р уен "Туган көн","Гаилә", "Уенчыкларкибете". Дидактик уеннар"Нәрсәнең урыны?","Кайсы артык?","Кайсы әкияттән?". Хәрәкәтле уеннар"Автомобиль һәмчыпчыклар", "Аюбалалары һәм умартакортлары", "Шалтай-Болтай". ӘкиятләрнесәхнәләштерүШалкан". Курчактеатры"Ипекәй","Төлке һәмкуян" (рус х.ә.)	Әңгәмә:"Минем яраткантәрбиячеләрем". С/р уен"Гаилә","Без Сабантуйгабарабыз", "Уенчыклар кибете" Д/уен "Без нәрсә эшлибез?","Тиз әйт". Сүзлеуен: "Сабантуйга концертәзерләдек". Музейга экскурсия. Д/уен "Балалар бакчасындагыһөнәрләр". Әңгәмә:"Шәфкатьлелек турындасөйләшәбез"	Әңгәмә: "Мин малай, ә синкыз". Әңгәмә "Г.Тукай-татар халыкшагыйре". Аның иҗаты б/нтанышу. Сүзле уен "Билгеләнгән урынгакадәр бар"(карта-схема буенча)
Декабрь	Х/уен "Башкага тапшыр", "Тавык һәм чебиләр", "Төсле машиналар". Курчак театры "Өч аю". Сәхнәләштерү "Төлке һәм куян".	С/р уен "Без цирка барабыз». Әңгәмә "Ачуны җиңәргә өйрәнәбез"	Ата-аналар белән эш: "Кеше хокукы турында Декларация һәм балалар хокукы турында

	Әкият уйлап чыгарабыз (əти-əниләр белән бергә) Санамышлар	Уен "Ачу". Хикәя төзү "Минем дустым", "Без нинди?"	Конвенция". Г.Тукай әкияте "Су анасы" (рәсемнәр карау) Әңгәмә "Минем гаилә"
Гыйнвар	С/р уен "Карлсон һәм бәләкәч", "Бүре һәм 7 кәҗә бәтие" (м/фильмнар мотивы буенча) Кино төшерәбез "Кызыл калфак". Сүзле уен "Куллар белән шигырь сөйлә" Д/уен "Дустыңны сурәтлә" Х/уен "Урамда", "Кемне әйтәм, шуңа йөгер", "Мәче-тычкан". Театр уйнау"Бияләй"	"Шатлык" темасына уеннар. Д/уен "Кыш турында мәкаль һәм әйтемнәр әйт», "Агачны кәүсәсе буенча таны". С/р уен "Төньяк полюска сәяхәт", "Күпер төзүчеләр". Танып белү-эзләнү эшчәнлеге: "Кар кайдан килә?", "Карның үзлекләре нинди?"	Әңгәмә: "Шулай охшаганнар, шулай төрле". Татар халык х/уены "Бүрекле тав ы к". Шәүлә театры өчен атрибутлар мастерское. Фантастик кар төзелешләре
Февраль	Сүзле уен "Нинди кош артык?", "Кем нәрсә белән туена?", "Яшәгән урыннарын әйтеп бир" . С/р уен "Кошлар шифаханәсе", "Тыюлык", "Сәяхәт". Коструктив эш: "Кошлар өчен өй" Д/у "Мин нәрсә эшлим, әйтеп бир", "Элек нәрсә, аннан соң?", "Кемгә аннан башка булмый?", "Һөнәрләрне ата".	С/р уен "Урманга чыгу", "Мода ательесы ". Уен-драмалар: "Танышу", "Автобуста", "Урамда".	Әңгәмә "Шук уеннар". Уе н-ситуация "Тиргәшү". Курку темасына уеннар. С/р уен "Почта", "Дәваханә". Проблемалы ситуацияне чишү:"Шифаханәдә", "Әдәпле сорау","Чәчтарашта"
Март	Д/уен "Кешенең кыяфәте нинди була?", "Кемнең кулы, әйт". Уен-шөгыль "Син минем дус һәм мин синең дус", "Начар-яхшы". "Картинаны җый", "Музыка кораллары" Х/уен "Йөгереп куч", "Аучылар һәм җанварлар". Уенчыклар театры "Төлке һәм әтәч"	Әңгәмә :"Усал тел", "Ялгыз кешенең хисләре". Уеннар: "Әйдәгез, дус-тату яшик". Конструктив уен "Кораблар төзибез" Иҗади уен "Кеше яшәми торган утраудагы маҗаралар" Уен-күнегү "Диңгез уены"(дөнья картасы буенча корабта йөзү)	Әңгәмә "Мин җаваплымы?" Д/уен "Алъяпкычны бизә». Д/уен "Ватанны саклаучылар"
Апрель	Х/уен "Оядагы кошлар" С/р уен "Безгә кунаклар килде", "Гаилә", "Нәниләргә концерт". Х/уен "Куышлы", "Кошлар һәм мәче", "Тупны куып тот" Д/уен "Әнисен тап" Сәхнәләштерү "Мәче, төлке, әтәч"	С/р уен "Минем гаилә" Уеннар "Малайлар һәм кызлар" темасына. Әңгәмә "Минем иң яхшы дусларым". Д/уен "Бу шигырь нәрсә турында?","Төсле картиналар"	Д/уен "Гаилә". Әңгәмә "Халыкара хатын кызлар көне" Татар халы к хәрәкәтле уены "Скок-перескок"
Май	С/р уен "Балалар бакчасы", "Зоопарк", "Әйберләр сатып алабыз" "Күңелле автобус" Д/уеннар "Картинаны сайлап ал", "Рәсемдәге вакыйгалар", "Серле келәм", "Бизәкне төшереп бетер" Х/уеннар "Бүрекле тавык", "Светофор", "Тычканнар һәм мәче"	Уен-ситуация «Курчакның авыруы". Д/уен "Һөнәрләр". Әңгәмә "Әйдәгез, дус яшик" С/р уен "Музей", "Татар өен төзибез", "Аш-су". Д/у "Өстәл	Фольклор: табышмаклар, мә кальләр... Татар халык х/уены "Куышлы" Әңгәмә "Мин гаилә әгъзаларымның исемнәрен беләм". Д/уе н "Бизәкне таны, аның турында сөйлә"

	Сәхнәләштерү "Төлке һәм куян"	әзерлибез","Курчакны милли киемгәиендер", "Милли бизәк белән бизә "	
Июнь	Х/уен "Кошлар һәм төлке", "Транспорт" С/р уен "Почта йөртүче", "Дәваханә","Кибет", "Кафе","Театрда". Сүзле уен "Башкачаәйт" Д/у "Һөнәрләр","Ел вакытлары" Сәхнәләштерү "Чуартавык"	Уеннар "Безнең эмоцияләр". Күнегүләр "Ике гә бөкләнгән кәгазьдән нәрсә ясарга була?" С/р уен " Герой-шәһәргә бару","Без кунаклар каршы алабыз","Гаилә". Уйлап чыгару (сочинение) "БезСабантуйны ничек уздырдык"	Әңгәмә "Балалар бакчасындагы һөнәрләр", "Минем фамилиям". С/р уе ннар "Ателье", "Сәяхәт" "Дачага бару", "Гаилә. Яңа йорткакүчү"

"Хезмәт" юнәлеше

Максат: хезмәткә уңай караш тәрбияләү: хезмәт эшчәнлеген үстерү; үз хезмәтенә һәм башкалар хезмәтенә, аларның эш нәтиҗәсенә уңай караш тәрбияләү; өлкәннәр хезмәте турында беренчел күзаллауны һәм аның җәмгыять һәм һәр кеше тормышындагы роле турында күзаллауны формалаштыру.

Айисемнә ре	Үз хезмәтеңә һәм башкаларныкына, аларның эш нәтиҗәсенә уңай караш тәрбияләү	Өлкәннәр хезмәте турында беренчел күзаллау, аның җәмгыятьтәге һәм һәр кеше тормышындагы роле.	Мөстәкыйль хезмәт. Табигатьтәге хезмәт. Хуҗалык-көнкүреш хезмәте
Сентябрь	Өлкәннәр хезмәтенә уңай караш тәрбияләү.	Өлкәннәр хезмәтенә һәм тормышына кызысыну уяту. Якыннарының хезмәте белән таныштыруны дәавам итү.	Хезмәт эшчәнлегендәкатнашас ы килү теләген тәрбияләүне дәвам итү.
Октябрь	Авыр булмаган каршылыклрны җиңеп, хәлдән килгән хезмәткә катнашу теләгә тәрбияләү.	Хезмәт десанты "Шәһәрне чүп-чардан арындырыйк"	Киемдәге тәртипсезлекне күрә белү, аны булдырмау, пөхтәлек, мөстәкыйльлек тәрбияләү.
Ноябрь	Таныш һөнәр ияләренә хөрмәт тәрбияләү. Өлкәннәргә булышасы килү теләге һәм аларның хезмәт нәтиҗәсенә сак караш тәрбияләү	Әңгәмә "Булачак мәктәп укучысы нәрсә белергә тиеш?" Уен-ярыш "Кем тизрәк портфельне җыя"	Балалар бакчасында, мәйданчыкта тәртип, чисталык саклау, үсемлекләр, хайваннарны карыйсы килү теләге тәрбияләү. үсемлекләргә су сибү, суган утырту, кардан юлларны чистарту күнекмәләре бирү.
Декабрь	Үзеңнең һәм яшьтәшләреңнең кулдан ясаган әйберләренә сак карашформалаштыру, алар турында сөйлисе килү теләге	Әңгәмә-уен "Нинди һөнәр ияләре мәктәпне яңа уку елына әзерләде?"	Таныш үсемлекләрдәге үзгәрешләргә игътибарлыкны үстерү.

	уяту.		
Гыйнвар	Дидактик уен "Һөнәрләр". Балалар бакчасындагы һөнәр ияләренең хезмәтен күзәтү.	"Безнең мастерской"- атрибутларныбергәләп ясау.	Өлкәннәр ярдәме белән кошларны ашату, бүлмә гөлләренә, түтәлләрдәге үсемлекләргә су сибү, суган утырту, кардан юлларны чистарту күнекмәләре бирү.
Февраль	Рәсемнәр,иллюстрацияләркарау.	Мәктәпкә китүче балалар өчен бергәләп бүләкләр әзерләү.	Көзге вернисаж» бәйгесенә аксессуарлар (төймәләр, брошкалар, алкалар) әзерләү.
Март	Өлкәннәргә хәлдәнкилгәнчә ярдәм итү	Балаларга таныш булган һөнәрләр турында сөйләү (тәрбияче, тәрбияче ярдәмчесе, музыка җитәкчесе, табиб, сатучы, пешекче, машина йөртүче, төзүче)	Яшелчәләрдән әйберләр ясау.
Апрель	Кәгазьдән, табигый,ташландыкматериалдан "Зоопарк" конструкциялү.	Хезмәт, аның нәтиҗәләре турында сөйләү	Хезмәт десанты "Мәйданчыкны чүп-чардан чистартыйк"
Май	Табигать почмагында хезмәт. Ата-аналар белән хайваннар өчен тәмле ризыкларәзерләү.	Мәктәпкәчә яшьтәге балалар эшчеләре, халыкара укытучылар, милиция көне, Ватаннысаклаучылар, космонавтика көне,янгыннан саклаучылар көне .	"Шәһәрдә йөргән истәлекле мизгелләрне сурәтләп сөйләү"

"Куркынычсызлык" юнәлеше

Максат: үз тормышыңның куркынычсызлыгын саклау нигезләрен, экологик үзаңның алшартын формалаштыру: кеше һәм әйләнә-тирә табигать өчен куркыныч булган ситуацияләр һәм анда үз-үзеңне тота белү юллары турында күзаллауны формалаштыру; җәяүле һәм транспорт чаралары сыйфатында юл йөрү кагыйдәләре турында балаларга белем бирү; кеше һәм әйләнә-тирә табигать өчен аеруча куркыныч булган ситуацияләргә сак караш формалаштыру.

Ай исеме	Табигатьтә үз-үзеңне имин тоту	Янгынкуркынычсызлыгы кагыйдәләре	Үз тормышыңныңкуркынычсызлыгынигезләре	Юл хәрәкәте куркынычсызлыгы
Сентябрь	Гаилә викторинасы "Үз шәһәрен кем яхшы белә?"	Уку Л.Закирова "Шырпыкай-кечкенәкәй"	Әңгәмә-шөгыль "Безнең өстәлдәге яшелчәләр". Д/уеннар "Куркыныч-куркыныч түгел". "Ашарга ярый-ашарга ярамый"	"Юл, транспорт, җәяүле" ("Дорожная азбука".Е.Хабибуллина) Д/уен "Мәктәпкә кадәр куркынычсыз бар"
Октябрь	Әңгәмә "Табигатьне сакларбыз һәм якларбыз"	Әңгәмә "Шырпыга орынма-шырпыда ут бар"-рәсемнәр карау. Әңгәмә "Көнкүрештә экстремаль хәлләр»	Д/уен "Телефон" "Куркыныч-куркыныч түгел"	Әңгәмә "Җәяүле өчен -тротуар, машина өчен -мостовой". Уен"Водители". Уку "Юл билгеләре

				турында табышмаклар" Әңгәмә "Машиналар нинди була?"
Ноябрь	Әңгәмә "Әгәр югалсаң, нәрсә эшләргә?", "Ял паркында аттракцион" Сүзле уен "Сулыклар - бу яхшымы, начармы?"	Әңгәмә "Янгын сүндерүче-батырлар һөнәре" ("Ут б/н сак бул!" Төхбәтуллина Г.Г.)	Уен-шөгыль "Кеше белән табигатьнең бәйләнеше». Әңгәмә "Хайваннар белән үз-үзеңнедөрес тоту кагыйдәләре"	Д/уен "Тормыш өчен куркыныч" Әң гәмә "Авылда юл хәрәкәтләре куркынычсызлыгы"
Декабрь	Әңгәмә "Телевидение нең куркынычсыз лыгы нидә?"Д/уен "Телевидение -яхшымы, начармы?"	Әңгәмә "Җанварлар ничек итеп чыршы бизәгәннәр", Балалар бакчасында кыш көне янгын". Бәйрәмдә янгын куркынычсызлыгын саклау юллары"	Әңгәмә "Файдалы әйберләр-чүкеч, кайчы. Энә-балалар уенчыгы түгел".Әңгәмә "Тояк эзеннән эчмә, кәҗә бәтиенә әйләнерсең", "Суык ни өчен куркыныч?"	Д/уен "Машинаны өлешләп җый" Әңгәмә "Кызыл, сары, яшел"
Гыйнвар	Әңгәмә "Өшүдән ничек сакланырга?" Әңгәмә "Бозлавык юл"	Әңгәмә: "Усал ут, шәфкатьле ут" С.Маршак "Мәче йорты"	Әңгәмә-шөгыль-практикум «Кышкы травмалар һәм беренче ярдәм". Әңгәмә "Кешенең тышкы кыяфәте ялган булырга мөмкин". Әңгәмә "Тауда шуабыз"-үз-үзеңне тоту кагыйдәсе.	Әңгәмә "Уңга кара, сулга кара". Д/уен "Мин әйткән транспортны күрсәт"
Февраль	Әңгәмә "Булышу-яхшы эш, ләкин үз көчеңә таян"	Әңгәмә "Ут ни өчен файдалы һәм куркыныч". С.Маршак "Билгесез герой турында хикәя"	Әңгәмә "Уен вакытында ничек үз организмыңны сакларга", "Минем ризыкларның барысы да файдалымы?" Куркыныч ситуацияләр: "Урамда һәм өйдә таныш булмаган кешеләр белән очрашу" Әңгәмә "Агулы үсемлекләр"	Максатчан саф һавада йөрү "Без урам белән танышабыз". Рәсем: "Светофор". Әңгәмә: "Су коенганда кагыйдәләрне үтәү", "Мин ничек әни белән урам аркылы чыгам" Әңгәмә: "Милли уеннарһәм сәламәтлекне ныгыту". Тыю билгеләре. Видеофильм "Белмәмеш урамда туплы уйнаган"
Март	Уен-кагыйдә “Авыру кешене ничек карарга”	Әңгәмә: "Шуклыктан бәлага бер адым"Д/уен "Күңелсез хәлләрне ничек булдырмаска"	Д/уен "Нәрсә улвирус һәммикроблар","Яхшым ы,начармы","Микроблар дансаклану чаралары". Әңгәмә: "Син өйдәүзең генә калдың"-сакланукагыйдәләре.	Машина йөртүче белән качышлы уйнама" С.Михалков "Әгәр кызыл ут янса". Рәсем "Зебра" ясау. С/р уен "Автобус
Апрель	Әңгәмә-уен	Янгын булган очракта	Әңгәмә: "Яшен".	Уен-имитация: "Мин-

	"Кошлар белән аралашу кагыйдәсе" Әңгәмә: "Китаплар безгә нинди дәрес бирә?",	эвакуация планы буенча практик шөгыль.	Конфликтлыситуацияне уйнау"Космостаызгысымаскаөйрәнәбез"-кагыйдә.	шофер"-юл билгеләрен карау. Х/уен "Кошлар һәм автомобиль". Ситуация "Без поездда барабыз"
Май	Ситуация: "Батырлык уйламыйча эшләнгән эштән нәрсә белән аерыла". "Без сулыкка килдек"-кагыйдәләрне үтәү.	Ситуация «Газ плитәсе белән янәшәдә". М/фильмкарау "Тили-бом, тилибом"	Әңгәмә: "Урамда, ишегалдында куркыныч ситуацияләр" Әңгәмә: "Балкон, ачык тәрәзә һәм көнкүрештә башка куркыныч нәрсәләр" Әңгәмә: "Эт һәм мәче- безнең күршеләр". Уен "Ашыгыч ярдәм"-ялда, өйдә, һ.б.	Ситуация: «Әбигә кунака барабыз" Кисеп ябыштыру: "Светофор"

"Коммуникация» юнәлеше.

Максат: өлкәннәр һәм балаларның иркен аралашуын, сөйләм теленең бөтен компонентларын үстерү; балалар тарафыннан сөйләм нормаларын практик куллану.

Танып белү үсеш өлкәсе

"Иң гади математик күзаллауны формалаштыру", "Әйләнә-тирә белән таныштыру" юнәлешләре. Максат: балаларның танып белү, интеллектуаль кызыксынуларын үстерү: танып белү-эзләнү һәм продуктив эшчәнлекне үстерү; иң гади математик күзаллауны, әйләнә-тирә белән таныштыруны формалаштыру, балаларның белеме дәрәҗәсен үстерү, милли поэзия һәм иҗадилык башлангычына тартылу.

"Иң гади математик күзаллауны формалаштыру"

(Г. Шәрәфетдинова, И. Җ. Хәбибуллина, Ф. В. Хәзрәтова**)**

Ай исеме	№	Эшчәнлек барышы темасы	Программа эчтәлеге
Сентябрь	1	Бер һәм ике, ике һәм өч саннарының барлыкка килүе һәм аларны чагыштыру. Иң биек, тәбәнәгрәк, иң тәбәнәк.	1) балаларда математик үзлекләр һәм мөнәсәбәтләр турында күзаллауларны формалаштыруны дәвам итү. Ике һәм өч саннарының барлыкка килү юлларын искә төшерү. Бер һәм ике, ике һәм өч пред-метлары булган төркемнәрне аерырга өйрәтү, шуның нигезендә кайсы санның зуррак, кайсының кечерәк икәнлеген аңлату. Предметларны биш саны кысаларында санау күнекмәсен булдыру. Өч предметны аларның биеклегенә карап чагыштырырга өйрәтү: иң биек (тәбәнәк), биегрәк (тәбәнәгрәк); 2) танып белүнең сенсор һәм логик мөмкинлекләрен үстерү, игъ-тибарлылык, тәрбияче тарафыннан бирелгән биремнәрне үтәү осталы-гын булдыру, мөстәкыйльлек сыйфатын тәрбияләү, сулыш күнегүләрен эшләү; 3) мультфильм геройларына кызыксыну тәрбияләү, яшьтәшләре белән аралашу, бергәләп дәрестә катнашу теләген булдыру.

	2	Өч һәм дүрт саннарының барлыкка килүе һәм аларны чагыштыру. Озын, кыска, киң, тар.	1) балаларга өч һәм дүрт саннарының барлыкка килүен, оешуын искә төшерү, предметларны санарга һәм санап алырга өйрәтү, пред-метларны озынлык, киңлек һәм калынлыкларына карап чагыштыру күнегүләрен үтәү; 2) танып белүнең сенсор һәм логик ысулларын, дәлилле сөйләмне,игътибарлылыкны, мөстәкыйльлекне үстерү; 3)математика дәресләренә кызыксыну тәрбияләү.
	3	Геометрик фигуралар. Өч һәм дүрт саннарының оешуы.Кычкырып санау.	1) төрле геометрик фигураларны аерырга өйрәтү: овал, квадрат,өчпочмак, турыпочмаклык, шар, цилиндр, куб; фигураларны, күреп тоемлана торган үрнәк аркылы, капшап табарга өйрәтү; балаларда өч һәм дүрт саннарының оешуы турындагы күзаллауны ныгыту; тавыш-лар һәм предметлар саны арасында бәйләнеш урнаштырырга өйрәтүнедәвам итү; 2) игътибарны, сөйләмне, күреп күзаллауны үстерү; 3) математика дәресләренә кызыксыну тәрбияләү.
	4	Предметларны биш саны чикләрендә санау. Түгәрәк, квадрат, турыпочмаклык. Кәгазь битендә ориентлашу: өстә, аста, сулда,унда, уртада. Үз-үзеңнән юнәлеш: алда, артта.	1) биш саны чикләрендә санау күнекмәләрен ныгыту; берьюлы ике санны, предмет атамаларын һәм аларның урнашу урыннарын истә калдыру күнегүләрен үтәү. Түгәрәкне, квадратны, турыпочмаклыкны аеру осталыгын ныгыту. Аларны берберсенә туры китереп кәгазь битендә урнаштыру, аста, өстә, сулда, уңда, уртада сүзләрен кулла-нып, фигураларның төрлечә урнашуларын билгеләү. Предметларны үз-үзеңнән төрле юнәлештә урнашканлыгын билгеләргә өйрәтү: алда, артта һ.б.; 2) игътибарлылык, сөйләм, логик фикерләү, күреп танып белүне үстерү. Тәрбияче әйткән биремнәрне дөрес итеп, тырышып башкарыр-га өйрәтү; 3) юл йөрү кагыйдәләренә карата кызыксыну тәрбияләү, пөхтә-леккә игътибарны арттыру.
Октябрь	5	Овал. Предметларны аларның үлчәмнәре арта һәм кими бару тәртибендә урнаштыру (тәртипкә китерү).	1) балаларны овал белән таныштыру; түгәрәк һәм овалны аеру күнекмәләрен белдерү; предметларны санау күнекмәләрен дәвам итү; предметларны аларның үлчәмнәре арта бару һәм кими бару тәртибендә урнаштыру; «иң зур», «кечерәк», «тагын да кечкенә», «әз генә кечкенә», «иң кечкенә» сүзләрен кулланырга өйрәтү; предметларны капшап санарга өйрәтү; 2) логик фикерләү, сенсор танып белү ысулларын үстерү – тәртип белән урнаштыру, күзаллау; 3) математика фәненә ихтирам тәрбияләү, балаларның иҗади кы-зыксынуын үстерү.
	6	Алты һәм җиде саннарының оешуы. Яссылыктагы юнәлеш: сулдан, уңнан, уртадан.	1)биш, алты һәм җиде саннарының оешуын күрсәтү; балаларны җиде саны чигендә хисапларга өйрәтү; предметларның санын хәтердә калдыруны ныгыту; яссылыкта юнәлеш табарга өйрәтү: сулдан, уңнан, уртадан; балаларны урынны билгеләүдә күнектерү: алда, артта, сулда,уңда, алдында, артында; 2)мөстәкыйльлекне, күзаллауны үстерү; 3) балалар арасында дустанә мөнәсәбәтләрне, бер-береңә хәбәр итеп шөгыльләнүне тәрбияләү.

	7	Алты һәм җиде саннарының оешуы. Предметларны җиде саны эчендә санау. Яссылыкта ориентлашу.	1) алты һәм җиде саннарының оешуы һәм предметларны җиде эчендә санау турындагы белемнәрне ныгыту; яссылыкта ориентлашу, предметларның таблицада эзлекле урнашуы күнекмәләрен ныгыту, предметларның пространствода урнашу тәртипләрен дөрес итеп атау: уртада (үзәктә), өстә, аста, сулда, уңда; 2) балаларда интеллектуаль-иҗади башлангычларны үстерү: зирәклек, мисалларның стандарт булмаган чишелешен табарга омтылу, аң операцияләре, математик үзлекләрне һәм чагыштырмаларны танып белүнең логик ысуллары: чагыштыру һәм анализ, логик фикерләү, комбинатор сәләтләр; 3) коллективта эшләү һәм шөгыльләнү теләген тәрбияләү; мәктәпкәчә яшьтәге балаларның гамәли эшчәнлегендә иҗади мөстәкыйльлекнең күренүе өчен шартлар тудыру.
	8	Тавышларны санау. Тәүлек өлешләре. Атна көннәре.Кәгазь битендә ориентлашу.	1) тәүлек өлешләре турындагы күзаллауны ныгыту, җиде көннең (тәүлекнең) атна төзүен, атнаның һәр көне үз исеме белән йөрү-ен, җиде көннең һәрвакыт бер тәртиптә килүе турындагы күзаллау-ны балаларга ирештерү; кычкырып санарга өйрәтү, тавыш саны һәм күз белән кабул ителгән предметларның саны арасында бәйләнеш ур-наштыру күнекмәсен формалаштыру; геометрик фигуралар турындагы белемнәрне һәм кәгазь битендә ориентлашуны ныгыту; 2) танып белүнең сенсор һәм логик ысулларын, дәлилле сөйләмне,игътибарлылыкны, мөстәкыйльлекне, тембр тавышын үстерү; 3)яшьтәшләрең белән бергәләп эшләү теләген тәрбияләү.
Ноябрь	9	Сигез санының оешуы. Сигезгә кадәр санау. Форма.	1) балаларны сигез санының оешуы белән таныштыру һәм аларны сигезгә кадәр санарга өйрәтү; төрле зурлыктагы предметларның саны тигезлеген һәм тигез түгеллеген күрә белергә өйрәтү; төрле геометрик фигуралар төзергә өйрәтү осталыгын формалаштыру, зурлык турын-дагы күзаллауны төгәлләштерү; 2) танып белүнең сенсор һәм логик ысулларын үстерү: тикшерү, каршы кую, анализ, чагыштыру, абстрактлаштыру, сөйләм, зирәклек, тапкырлык; 3) физкультура белән шөгыльләнәсе килү теләген, балалар арасында дуслык мөнәсәбәтләрен тәрбияләү.
	10	Сигез саны. Озынлык, биеклек.	1) балаларда сигез саны турындагы күзаллауны барлыкка китерү һәм сигез санына кадәр саный белү күнекмәләрен ныгыту. Бер төркем предметларны икенче төркемдәге предметлар белән чагыштырып карап, аларның кайсында предметларның күбрәк (әзрәк) булуын ачыкларга өйрәтү; предметларның озынлыкларын һәм биеклекләрен билгеләү; билгеләнгән сан буенча хәрәкәтләр үтәү; 2) логик фикерләү, хәтер һәм күзаллый белү күнекмәләрен үстерү; 3) мөстәкыйльлек һәм дөрес итеп тыңлый белүне тәрбияләү.

	11	Тугыз санының барлыкка килүе. Предметлар санының алар арасындагы ераклыкка бәйле булмавы. Озынлык. Калынлык.	1) балаларны тугыз санының барлыкка килүе һәм оешуы белән таныштыру, тугыз саны кысаларында санарга өйрәтү; предмет-лар санының алар арасындагы ераклыкка бәйле түгеллеген аңлату; предметларның биеклеге һәм калынлыгына карап, аларны үзара ча-гыштыру; предметларны биеклеге һәм калынлыгы үсә (кими) бару тәртибендә дөресләп тезәргә өйрәтү; чагыштыру төренә карап, пред-метларны төрлечә урнаштыру мөмкинлеге барлыгын күрсәтү; 2) игътибарлылыкны, хәтерне, логик фикерләүне, күзаллауны үстерү; 3) мөстәкыйльлекне, тыңлый белү сыйфатын тәрбияләү.
	12	Тугыз санының оешуы. Биеклек, калынлык.	1) балаларда тугыз санының оешуы турында күзаллауны һәм ту-гыз саны чигендә санау күнекмәләрен ныгыту; ишетеп Һәм хәрәкәт нигезендә санауны күнектерү; предметларны биеклек Һәм калынлык буенча чагыштыру осталыгын формалаштыруны дәвам итү; аларны биеклеге һәм калынлыгы кимү (арту) тәртибендә рәткә салырга өйрәтү; 2) логик фикерләүне, игътибарны, хәтерне һәм күзаллауны үстерү; 3) мөстәкыйльлекне, тыңлый белү осталыгын, башкалар белән дус-лашырга теләү хисен тәрбияләү.
Декабрь	13	Предметларны терле юнәлештә санау. Предметларны бирелгән сан буенча исәпләү. Кәгазь битендә ориентлашу.Озынлык һәм калынлык.	1) исәпне төрле юнәлештә алып барып булганлыгын аңлату: сулдан уңга, уңнан сулга, өстән аска, астан өскә; предметларны тугыз саны кысаларында бирелгән сан буенча санарга өйрәтү; предметларның саны һәм аларның пространствода урнашулары арасындагы бәйләнешне аңлату; предметларның озынлыклары һәм калынлыклары үзгәрүне күрергә өйрәтү һәм балаларның үзләренә дә бу сыйфатларны үзгәртү буенча күнекмәләр эшләтү; 2) танып белүнең сенсор һәм логик ысулларын, диалог сөйләм, игътибарлылык, педагогның биремнәрен үти белү осталыгын, мөстә-кыйльлекне, кулларның вак моторикасын үстерү; 3) яшьтәшләре белән берлектә дәрестә шөгыльләнүгә кызыксыну уяту.
	14	Ун саны. Предметларны ун саны кысаларында санау.Озынлык буенча чагыштыру.	1) балаларда ун саны турындагы күзаллауны барлыкка китерү һәм унга кадәр саный белү күнекмәләрен ныгыту; саннарны исемнәр белән килеш һәм санда килештереп санау. Бер үк төрле озынлыктагы предметларны сайлап алырга өйрәнү; парлы предметларның озынлыкларын чагыштыру; озын, кыска, озынрак, кыскарак, иң озын, тигез озынлыкта сүз тезмәләрен баллар сөйләмендә активлаштыру; 2) игътибарлылыкны, күреп танып белүне, логик фикерләүне, күз-аллауны, сөйләмне үстерү; 3) мөстәкыйльлек, тырышлык, белем алуга кызыксыну, башкалар-га ярдәм итү теләген тәрбияләү.
	15	Унга кадәр санау. Шартлы предмет моделе. Геометрик фигуралар.	1) исәпне төрле юнәлештә алып бару күнекмәләрен үстерү. Төрлечә урнашкан предметларны санарга өйрәтү. Ун санының барлыкка килүе турындагы белемнәрне ныгыту, унга кадәр санау. Шартлы предмет модельләре белән эшләү осталыгын формалаштыру, геометрик фигура-лар - өчпочмак һәм турыпочмаклыкның якларының озынлыкларына бәйле рәвештә төрле булуларын күрсәтү; 2) сөйләм, игътибарлылык, логик фикерләүне (чагыштыру, анализ, абстракцияләү) үстерү; 3) тырышлыкка омтылышны үстерү, башлаган эшне ахырына ка-дәр җиткерүнең кирәклеген аңлату.

	16	Предметлар санының урнашу рәвешенә бәйсез булуы.	1)балаларга предметларның саны аларның урнашу рәвешенә бәй-сез булуын искә төшерү; төрлечә урнашкан төркемнәрдә предметлар санының тигез икәнен күрергә өйрәтү; предметларны киңлек һәмозынлык буенча чагыштыру; 2) күрсәтмә-образлы фикерләүне, игътибарлылыкны, күреп хәтер¬дә калдыруны, күзаллауны, диалогик сөйләмне үстерү; 3) математика дәресләренә карата кызыксынуны үстерү, авыр хәл-дә калганнарга ярдәм итәргә кирәклеген аңлату.
Гыйнвар	17	Ишетеп санау. Предметларның озынлыгы һәм киңлегенә карап, аларны чагыштыру.	1)предметларның озынлыгы һәм киңлегенә карап, аларны чагыштырырга өйрәтү; күзләрне йомган килеш, кул чабуларны ишетеп санау; төрлечә урнашкан предметларны санарга өйрәтү; 2) танып белүнең сенсор һәм логик ысулларын, игътибарлылыкны,сөйләмне, иҗади күзаллауны үстерү; 3) бердәмлек, бер-береңә ярдәм итәсе килү сыйфатын тәрбияләү.
	18	Атна көннәренең эзлеклелеге. Кәгазь яссылыгында ориентлашу.	1) атна көннәренең эзлеклелегенә төгәллек кертү; балаларны кәгазь яссылыгында ориентлашырга күнектерү; кәгазьнең өске, аскы, уң, сул кырыйларын, өске уң һәм сул, аскы уң һәм сул почмакларын табу; күрсәтелгән предметлар санын кәгазь битенең билгеле бер өлешендә тупларга, ничә, нинди предмет һәм аларны кая куярга кирәклеген өйрәтү; биш саны эчендә санау осталыгын ныгыту; 2) сөйләмне, күзаллауны, логик һәм образлы, фикерләүне үстерү; 3) бәйрәмнәргә кызыксынуны, вакыт белән бәйле рәвештә үз эш-чәнлегеңне оештырырга омтылуны тәрбияләү.
	19	Шартлы үлчәм белән предметның буен һәм иңен үлчәү.Кәгазь битендә ориентлашу.	1) балаларны предметларның буен һәм иңен шартлы үлчәү алымы белән таныштыру. Кәгазь яссылыгында ориентлашу буенча күнегү уздыру. Кайда һәм күпме геометрик фигура урнаштырырга кирәклеген өйрәтү һәм шул билгеләнгән тәртипне истә калдыру буенча махсус күнегүләр башкару. Исәпләү күнекмәләрен арттыру; 2) игътибарлылык, логик фикерләү һәм хәтерне үстерү; 3) пөхтәлек, ярдәмчеллек, кунакчыллык тәрбияләү.
	20	Квадрат һәм турыпочмаклык. Кәгазь бите яссылыгында ориентлашу. Предметларны капшап санау.	1) квадрат һәм турыпочмаклыкны аеру осталыгын формалаштыру, аларның охшашлыгын һәм аермалы якларын табарга өйрәтү: икесенең дә дүрт ягы һәм дүрт почмагы бар; якларының озынлыкларын күрсәтү (квадратның яклары үзара тигез, турыпочмаклыкның капма-каршы яклары гына үзара тигез), кәгазь яссылыгында күнегүләр ясау. Кәгазьнең сул, уң һәм өстәге, астагы почмакларын, шулай ук сул, уң, өс һәм ас якларын табарга өйрәтү. Предметларны капшап карап санау күнегүләрен үтәү. Биремне истә калдыру, аны кабатларга өйрәтү. Нәтиҗәләрне үрнәк белән чагыштыру, ябыштыру күнекмәләрен ныгыту; 2) балаларның аңында форма һәм пространство турындагы күз-аллауларны, реакция тизлеген үстерү. Бирелгән биремне беренче тап-кырдан ук ишетү һәм аңлау сыйфатын тәрбияләү; 3) пөхтә булу серләренә төшендерү.

Февраль	21	Геометрик фигуралар (турыпочмаклык, квадрат.) Предметларның унда һәм сулда урнашуы.	1) турыпочмаклык һәм квадратны аеру күнекмәләрен формалаштыруны дәвам итү, квадрат һәм турыпочмаклыкның төп сыйфатлары турында күзаллауларны ныгыту; билгеләнгән юнәлештә хәрәкәт итү һәм адымнарны санау; төрле өлешләрдән торган предметларның формаларын тәртип буенча тикшереп өйрәнү; уку-укыту эшчәнлегенә ияләшү: олы кеше эндәшкәч, берәм-берәм генә җавап бирергә өйрәнү, башкабалаларны тыңларга һәм аларның җавапларын тулыландырыр-га өйрәнү; уен кагыйдәләрен саклап, бозмыйча уйнарга өйрәнү; 2) күрсәтмә-образлы һәм сөйләм-логик фикерләүне үстерү, игъ-тибарлылык, иҗади мөмкинлекләр, дөрес итеп сөйләргә һәм тың-ларга өйрәтү, аермалыклар һәм уртак сыйфатларны табу күнекмә-ләрен булдыру һәм аларны сөйләмдә белдерергә өйрәтү; 3) пөхтәлек һәм чисталыкка омтылыш булдыру.
	22	Предметларны үрнәк һәм әйтелгән сан буенча санау.	1) балаларда төрле предметларның тигез санын күрү һәм аны сөйләмдә чагылдыру осталыгын формалаштыру: бишәр, алтышар предмет һ. б.; билгеле бер сандагы предметларны үрнәк һәм әйтелгән сан буенча санап чыгу осталыгын ныгыту; төрле предметларның тигез санын билгеләү өчен өстәмә (кушымта) алымыннан куллану, уң кул белән сулдан уңга таба хәрәкәт итеп, предметларны рәтләр буенча, берсе өстенә берсен урнаштыру; 2) күзләр координациясе хәрәкәтен, кулларның вак моторикасын, тавыш көчен һәм тембрын үстерү; 3) хезмәт сөючән һәм түземле булу омтылышын тәрбияләү.
	23	Предметларны озынлык һәм биеклек буенча чагыштыру.	1) төрле предметларның тигез санда икәнен һәм аны сөйләмдә ча-гылдыру осталыгын ныгыту; санарга тиешле предметларның санын хәтердә калдырырга өйрәтү; тигез - күбрәк - азрак алымы белән кул-лануны ныгыту; предметларны өч рәткә, берсе астына берсен тигез итеп кую; төрле озынлыктагы һәм биеклектәге предметларны чагыштырыр-га һәм төрле төрдәге зурлыклар арасында бәйләнеш урнаштырырга өйрәтү; «иң озын», «иң кыска», «озынрак», «кыскарак», «биегрәк, «тәбәнәгрәк» сүзләрен һәм гыйбарәләрен кертеп, балаларның сүзлек составын активлаштыру; 2) игътибарны, сөйләмне, фикер йөртеп чагыштыруны һәм анализ ны, иҗади сәләтне үстерү; 3) дәресне ярату, табигатькә сак мөнәсәбәт тәрбияләү.
Февраль	24	Төрле предметларның тигез санын исәпләү. Төрлечә урнаштырылган предметларны санау. Предметларны капшап санау.	1)төрле предметларның тигез санын күрү, дредметларны уң кул белән сулдан уңга дөрес итеп санау һәм берсе астына берсен төгәл итеп урнаштыру, төркемнәрдәге предметларның тигез санын сөйләмдә чагылдыру осталыгын ныгыту; төрлечә урнаштырылган предмет-ларны санау күнекмәләрен ныгыту; предметларны капшап санарга күнектерү; 2) сөйләмне, игътибарны, күзаллауны, танып белүнең сенсор һәмлогик ысулларын үстерү; 3) дөрескә кызыксыну, бер-береңне сөендерү теләге тәрбияләү.
Март	25	Тавышларның саны һәм предметларны санап чыгу» Шар,куб, цилиндр. Алда, артта.	1) балаларны бер үк вакытта тавышларны һәм предметларны са-нарга өйрәтү; отып алынган тавышлар һәм саналган предметлар саны арасында бәйләнеш урнаштыру. Балаларда шар, куб, цилиндр ту-рындагы күзаллауны, зур һәм кечкенә үрнәктәге фигуралар эшләүне ныгыту; балаларны объектның алдында һәм

			артында урын табарга өйрәтү; 2) игътибарны, сөйләмне, фикер йөртеп чагыштыруны һәм анализны, пространствода юнәлеш табу осталыгын үстерү; 3) балаларда дәрес каһарманнары кичергән хисләрне уртаклашу осталыгын, оешканлык, бердәмлек, бер-береңә ярдәм итү сыйфатларын тәрбияләү.
	26	Предметларны берничә өлешкә бүлү. Кычкырып санау,хәрәкәтләрне санау.	1) бөтен бер предметны тигез ике өлешкә һәм дүрт өлешкә бөк-ләп бүлергә өйрәтү; бүлү нәтиҗәләрен сөйләмдә белдерергә өйрәтү (уртага бөкләдек, ике (дүрт) тигез өлеш барлыкка килде, бөтеннең яртысы, икедән бер өлеш, дүрттән бер өлеш); бөтенне ике тигез өлешкә бүлүдән аның яртысы барлыкка килүен аңлату; кычкырып санау буе-ча күнегүләрне үтәү, хәрәкәтләрне санарга өйрәтү; саннар турындагы белемнәрне ныгыту; 2) игътибарлылыкны, сөйләмне, логик фикерләүне, зирәклекне, күреп хәтердә калдыруны, күзаллауны үстерү; 3) тырышлык, дәрестә шөгыльләнү теләген, тыңлый белү сыйфатын тәрбияләү.
	27	Бөтеннең ике һәм дүрт тигез кисәккә бүленүе. Объекттан сулда һәм уңда урын табу.	1) балаларда, кушу юлы белән, бөтенне ике һәм дүрт тигез кисәккә бүлүне ныгыту; ярты дип ике тигез кисәкнең берсен атау күзаллавын ныгыту; квадратны һәм турыпочмаклыкны төрле ысуллар белән тигез кисәкләргә бүлгән вакытта нинди формалар барлыкка килүен билгеләргә өйрәтү; объекттан сулда һәм уңда урын табарга өйрәнү; 2) балалар сөйләмендә түбәндәге сүзләрне һәм гыйбарәләрне актив-лаштыру: урталай, ике (дүрт) тигез кисәк, ике (дүрт) кисәкнең берсе; мәгънә ягыннан капма-каршы сүзләр; 3)дуслык һәм ярдәмчеллек хисләре тәрбияләү өчен шартлар тудыру.
	28	Ике һәм дүрт саннарының берәмлекләрдән торган соста-вы. Предметларны бөкләп, һәм кисеп, ике тигез өлешкә бүлү.	1) ике һәм дүрт саннарының берәмлектән торган микъдари составы турында күзаллау формалаштыру; предметларны бөкләп Һәм кисеп ике тигез өлешкә бүлү буенча күнегү башкару; бөтеннең өлештән зуррак, ә өлешнең бөтеннән кечерәк булуы турындагы белемнәрне ныгыту. Тәртип буенча исәпләү күнекмәләрен ныгыту; санны хәрәкәт исәбе белән тәңгәлләштерергә өйрәтү; 2) чагыштыру, анализны аңда башкару операцияләрен үстерү,иҗади мөмкинлекләрне, игътибарлылык, сөйләм үсешен ныгытуга ирешү; 3) дәресләрдә шөгыльләнү теләген, бер-береӊ турында кайгырту сыйфатын, киң күңеллелек тәрбияләү.
Апрель	29	Санның берәмлектән торган микъдар составы. Бөтенне ике һәм дүрт өлешкә бүлү.	1) бишкә кадәр булган саннарның берәмлектән торган микъдари составы белән таныштыруны дәвам итү; балаларны предметларны үзара тигез булган ике һәм дүрт өлешкә бөкләү һәм кисү юлы белән бүлергә өйрәтү; бөтен һәм аның өлеше арасында булган бәйләнешне ачыклау; 2) сөйләмне, игътибарлылыкны, күзаллауны, танып белүнең сенсор һәм логик ысулларын үстерү; 3) дәресләргә булган кызыксынуны, башкаларны сөендерәсе килү теләген тәрбияләү.

	30	Тәртип буенча җидегә кадәр санау. Санның берәмлекләрдән торган составы (биш саны).	1) тәртип саннарының мәгънәсен ачу һәм җидегә кадәр тәртип буенча санауның күнекмәләрен бирү; башка предметлар арасында предметның тәртип урынын билгеләгәндә, санау юнәлешенең әһәмиятен күрсәтү; санның берәмлекләрдән торган составы турында биш санына кадәр булган күзаллауны үстерүне дәвам итү; 2) танып белүнең сенсор һәм логик ысулларын үстерү: тәртипкә салу, синтез, анализ, абстрактлаштыру, диалогик сөйләм, музыкаль ишетү сәләте; 3) бер-береңә игътибарлы мөнәсәбәт, хөрмәт, эстетик зәвык тәрбияләү.
	31	Атна көннәре. Чиктәш саннарны чагыштыру. Предм ларны ун саны эчендә санарга һәм башлап санарга күнектерү. Геометрик фигура модельләреннән предметлар төзү.	1) балаларның атна көннәре турындагы күзаллауларын формалаштыруны дәвам итү: һәр көн атамасын тәртип саны һәм балалар эшчәнлегенең төгәл эчтәлеге белән бәйләргә өйрәтү; күрсәтмә материалга таянып, чиктәш саннарны чагыштырырга өйрәтү: биш һәм алты,алты һәм җиде; предметларны ун саны эчендә санарга һәм башлап санарга күнектерү; геометрик фигура модельләреннән төзелгән катлаулы формадагы предметларны анализларга һәм яңадан торгызырга өйрәтү; 2) балаларда интеллектуаль-иҗади башлангычларны үстерү: тап-кырлык, зиһенлелек, зирәклек; 3) кыенлыкларны җиңгәндә, үз дигәнеңдә нык торучанлыкны тәрбияләү.
	32	Чиктәш саннарны чагыштыру. Озынлык буенча ун предмет арасында бәйләнеш урнаштыру.	1) чиктәш саннарны күрсәтмә материалга нигезләнеп чагышты-ру күнекмәләрен формалаштыру (өч һәм дүрт; дүрт һәм биш); озынлык буенча ун предмет арасында бәйләнеш урнаштырырга күнектерү; кагыйдә нигезендә предметларны озынлыклары киму тәртибендә бер рәткә тезәргә өйрәтү; атна көннәре турындагы мәгълүматны ныгыту; 2) күрү хәтерен, кулларның вак моторикасын, сөйләмне, игътибарны, танып белүнең логик ысулларын — чагыштыру һәм анализны үстерү; 3) тырыш булу, башлаган эшне ахырына кадәр җиткерү омтылышын тәрбияләү.
Май	33	Чиктәш саннарны чагыштыру. Предметлар санының аларныңзурлыгыннан бәйсез булуы. Түгәрәк, турыпочмаклык, квадрат, өчпочмак.	1) бер-берсеннән бер элементка зуррак яки кечерәк булган күп-лекне күзаллау осталыгын формалаштыру; бер-берсеннән кайсы санның зуррак яки кечерәк булуын сөйләмдә дөрес итеп чагылдыру; балаларны саннарны чагыштырырга һәм ике чиктәш санның кай-сысы бер-берсеннән зуррак яки кечерәк булуын билгеләргә өйрәтү (алты һәм җиде саннары белән); рәсемдә сурәтләнгән формалар-ны геометрик фигуралар белән чагыштырырга өйрәтү; предметлар санының аларның зурлыгыннан бәйсез булуын күзаллауны ныгыту; 2) үзара тикшерү күнекмәләрен, зиһенлелекне, күрү хәтерен, күз алдына китерүне, сөйләмне, конструктив осталыкларны үстерү; 3) мөстәкыйльлек, тырышлык, игътибар белән тыңлый белү, математика дәресләренә кызыксыну тәрбияләү.
	34	Алты һәм җиде, җиде һәм сигез саннарын чагыштыру.	1) балаларны саннарны чагыштырырга һәм ике катнаш санның кайсы һәм күпмегә бер-берсеннән зуррак яки кимрәк булуын (алты һәм җиде, җиде һәм сигез) билгеләргә өйрәтү; анализаторлар ярдәмендә санау күнекмәләрен үстерү; берсендә икенчесенә караганда бер эле-ментка күбрәк яки азрак булган төркемнәр ясау; предметларныңсаны аларның зурлыгына (үлчәменә) бәйле булмавы турындагы күзаллауны ныгыту; карточкаларда сурәтләнгән формалар белән геометрик фигу-

			раларны чагыштырырга өйрәтү; 2) балаларның игътибарын, хәтерен, логик һәм иҗади сәләтләрен үстерү; 3) үзконтроль, үзанализ күнекмәләрен тәрбияләү.
	35	Җиде һәм сигез, сигез һәм тугыз, тугыз һәм ун саннарын чагыштыру. Бармаклар белән капшап исәпләү. Предметлар санының алар арасындагы ераклыктан бәйсезлеге. Биеклек буенча тәртипкә салу.	1) балаларны саннарны чагыштырырга, ике санның кайсысы һәм күпмегә зуррак яки кечерәк булуын билгеләргә өйрәтү (җиде һәм сигез, сигез һәм тугыз, тугыз һәм ун саннары мисалында); бер-берсеннән бер предметка артык яки ким күплекләр җыелмасын күзалларга өйрәтү; предметларны тавыш буенча һәм капшап карап санарга күнектерү; предметларның саны аларның урнашу рәвешенә бәйсез булуын ны-гыту; зурлыкларның тәртип белән урнашуы турындагы күзаллауны формалаштыру; өч предметның үлчәмнәрен үзара чагыштыру буенча күнекмәләр булдыру; 2) танып белү процессларын, гомуми һәм вак моториканы үстерү; 3) педагог һәм яшьтәшләрең белән дусларча бәйләнеш тәрбияләү.
	36	Саннарның эзлеклелеге. Чиктәш саннарны чагыштыру Тәртип буенча санау. Санау таякчыкларыннан геометрик фигуралар ясау.	1) саннарның билгеле бер эзлеклелеге турында күзаллауны фор-малаштыру; биш саны эчендә һәм тәртип буенча санауда чиктәш сан-нарны чагыштыруны күнектерү; санау таякчыклары белән белемнәрне ныгыту (кәгазь тасмалардан), санның берәмлекләрдән торган составы, геометрик фигуралар; 2) игътибарны, сөйләмне, куелган бурычны һәм аңа ирешү ысул-ларын аңлый белүне, куллар хәрәкәте координациясен үстерү; 3) балалар арасында дуслык мөнәсәбәтләрен, тырышлыкны, бер-гәләшеп уйнау һәм эшләү тәртибен тәрбияләү.

"Әйләнә-тирә белән таныштыру"

Ай исеме	**Бала һәм әйләнә-тирә дөнья: Экологик тәрбия** **Әйләнә-тирә** (Вахрушев А.А. "Здравствуй, мир", З.М.Зарипова "Туган телдә сөйләшәбез")
Сентябрь	*Экология.* "Бөҗәкләр турында әңгәмә" *Әйләнә-тирә* ."Сәяхәткә чакыру" -182 бит "Үзеңне сакла"-186 бит. "Сәламәт булырга теләсәң"-189 бит. "Балалар бакчасы буйлап сәяхәт" 13 бит
Октябрь	*Экология.* "Кошлар турында нәрсә беләбез?" *Әйләнә-тирә.* "Юлга китаплар" -198 бит. "Күз" -200 бит. "Син яши торган район" -203 бит. "Сәяхәттә ярдәмчеләр" -204 бит "Бакча тирәли сәяхәт "Җәйләр үтте, көзләр житте"-23 бит
Ноябрь	*Экология* "Урман-безнең байлыгыбыз" *Әйләнә-тирә:* "Транспорт сайлыйбыз" -296 бит "Төньяк полюска сәяхәт"- 209 бит. "Тундрага сәяхәт" -211 бит. "Тундрада яшәүчеләр" -213 бит. Яшелчәләр күргәзмәсенә сәяхәт. "Көзге могҗиза" 26 бит.
Декабрь	*Экология.* "Кошларны ашатабыз" *Әйләнә-тирә.* "Тайгага сәяхәт" -215 бит "Катнаш урманга сәяхәт"-217 бит. "Тылсымлы кыш килә" -221 бит. "Савыт-саба кибетенә сәяхәт" -41 бит

Гыйнвар	*Экология.* "Шәһәрдә заводлар" *Әйләнә-тирә* "Хохлома һөнәрчеләренә сәяхәт"-226 бит. Балалар бакчасы тирәли экскурсия. "Җимнәрсибәм кошларга"-61 бит. "Яр Чаллы шәһәре буйлап сәяхәт". "Яр Чаллы шәһәренең күренекле урыннары".
Февраль	*Экология.* "Хайваннар ничек кышлыйлар?" *Әйләнә-тирә* "Яр Чаллы урамнары". "Дымково һөнәрчеләренә кунакка" - 247 бит. "Филимон уенчыклары" -249 бит. "Рус костюмының тарихы" -251 бит. Төркемдә уен оештыру. "Зоопаркка сәяхәт" -66 бит.
Март	*Экология* "Әңгәмә. Су белән тәҗрибәләр. Суның үзлекләре". *Әйләнә-тирә.* "Ярминкә" -254 бит. "Далада яз" -256 бит. "Ипи кайдан килә?" -264 бит. "Киң минем туган илем" -266 бит.
Апрель	*Экология.* "Беренче чәчәкләр" *Әйләнә-тирә.* "Эрудитлар бәйгесе" -272 бит. "Африкага сәяхәт"-275 бит. "Австралиягә сәяхәт" -281 бит. "Антарктидага сәяхәт" -282 бит. Төзелеш булган җиргә сәяхәт (яки рәсемен карау) -82 бит
Май	Балалар бакчасы тирәли максатчыл күзәтү. -96 бит. Кабатлау. *Экология.* "Бүлмә гөлләре" *Әйләнә-тирә.* "Америкага сәяхәт" -287 бит. "Зоопарк" -293 бит. Викторина "Нәрсә? Кайда? Кайчан?"

Эзләнү-танып белү эшчәнлеге (Дыбина О.В.)

Ай исеме	Эшчәнлек бүлеге	Эзләнү-танып белү эшчәнлегенең темасы
Сентябрь	**Тере табигать:** 1.Үсемлекләр һәм хайваннар тереорганизмнар: сулау, туклану, үсү, үрчү, ни өчен кирәклеге. 2.Төзелеше, мөһимлеге, вазифасы,үсемлек өлешләренең үзгәрүе. 3.Тышкы факторларныңхарактерлы үзенчәлекләре(экосистемлар) 4.Тере организмның әйләнә-тирәгә яраклашуы. **Тере булмаган табигать** 1.Су 2. Магнит, магнитлылык 3.Җылылык. **Кеше. Кул эше.** 1.Материалларның үзлеге.	1. "Үсемлекләр сулыйлармы?" 2. 'Үсемлекләрнең сулыш органнары бармы?" 3."Тамырлар ни өчен кирәк?" 4."Тамырлар аша су хәрәкәтен ничек күрергә?" 5."Туфракта нәрсә бар?" 6."Ничек йөзү җиңел?" 7. "Су кайдан килә?" 8. "Без -фокусчылар" 9. "Каты-сыек" 10. "Кәгазь дөньясы"

Октябрь	**Тере табигать:** 1.Үсемлекләр һәм хайваннар тереорганизмнар: сулау, туклану, үсү,үрчү,ни өчен кирәклеге. 2.Төзелеше, мөһимлеге, вазифасы,үсемлек өлешләренең үзгәрүе. 3.Тышкы факторларның характерлы үзенчәлекләре (экосистемлар) 4.Тере организмның әйләнә-тирәгә яраклашуы. **Тере булмаган табигать** 1.Су 2. Магнит, магнитлылык 3.Җылылык. **Кеше. Кул эше.** 1.Материалларның үзлеге.	1."Тамырларга һава кирәкме?" 2. "Үсемлекләр нәрсә бүлеп чыгара?" 3. "Тамырлар һәм яфраклар" 4. " Үсемлек-суыргыч (насос)" 5. "Ни өчен яфраклар үсемлекнең туклануы өчен кирәк?" 6. "Ни өчен "каз өстеннән су шуып төшә"диләр?" 7. "Су тегермәне" 8. "Тартылалар-тартылмыйлар" 9. "Тәмле тәҗрибә" 10. "Тукымалар дөньясы"
Ноябрь	**Тере табигать:** 1.Үсемлекләр һәм хайваннар тере организмнар: сулау, туклану, үсү, үрчү, кирәклеге. 2.Төзелеше, мөһимлеге, вазифасы, үсемлек өлешләренең үзгәрүе. 3.Тышкы факторларның характерлы үзенчәлекләре (экосистемлар) 4.Тере организмның әйләнә- тирәгә яраклашуы. **Тере булмаган табигать** 1.Һава 2.Яктылык. төс 2. Магнит, магнитлылык 3.Җылылык. **Кеше. Кул эше.** 1.Материалларның үзлеге.	1. "Бөтен яфракта да туклану бармы?" 2. "Су белән һәм сусыз" 3. "Тере кисәк" 4. "Эчендә нәрсә?" 5. "Чәчәкләр кайда яхшыракүсә?" 6. "Кош канатларының төзелеше нинди?" 7. "Кайда җылырак?" 8. "Кояш куянчыклары" 9. "Магнит көче" 10. "Нәрсә белән охшаганнар?" 11. "Пыяланыңтуганнары"
Декабрь	**Тере табигать:** 1.Үсемлекләр һәм хайваннар тере организмнар: сулау, туклану, үсү, үрчү, ни өчен кирәклеге. 2.Төзелеше, мөһимлеге, вазифасы, үсемлек өлешләренең үзгәрүе. 3.Тышкы факторларның характерлы үзенчәлекләре (экосистемлар) 4.Тере организмның әйләнә-тирәгә яраклашуы. **Тере булмаган табигать** 1.Һава 2.Яктылык, төс 2. Магнит, магнитлылык 3.Җылылык. **Кеше. Кул эше.** 1. Үзгәреш	1. "Яктыда һәм караңгыда" 2. Югарыга, яфракларга таба" 3."Турайган сабак" 4. "Безнең аяк астыбызда нәрсәләр?" 5. "Су кошларының томшыгы ни өчен шундый?" 6. "Бүлмәдә җил" 7. "Ике чагылыш" 8." Гадәти булмаган беркеткеч (скрепка)" 9. "Җылылыкны ничек үлчәргә?" 10. "Әгәр дә күрмәсәң" 11." Төсле боз сөңгеләре"
Гыйнвар	**Тере табигат ь** 1.Үсемлекләр һәм хайваннар тере организмнар: сулау, туклану, үсү, үрчү, ни өчен кирәклеге. 2.Төзелеше, мөһимлеге, вазифасы, үсемлек өлешләренең үзгәрүе. 3.Тышкы факторларның характерлы үзенчәлекләре (экосистемлар) 4.Тере организмның әйләнә-тирәгә яраклашуы.	1. "Кемгә яхшы?" 2. "Сабак буйлап" 3. "Төрлечә" 4. "Кайда озаграк?" 5. " Суүсемнәрбелән нәрсәләр туклана?" 6. "Су асты көймәсе"

	Тере булмаган табигать 1.Һава 2.Яктылык. төс 3. Магнит, магнитлылык 4.Тавыш 5. Җир галәм, кеше **Кеше. Кул эше.** 1. Үзгәреш	7. "Төрле чагылышлар" 8. "Ике магнит" 9. "Ни өчен ишетелми?" 10 " Орбитада" 11. "Күз күремен тикшерү" 12. " Реактив самолет"
Февраль	**Тере табигать** 1.Үсемлекләр һәм хайваннар тереорганизмнар: сулау, туклану, үсү,үрчү, кирәклеге. 2.Төзелеше, мөһимлеге, вазифасы,үсемлек өлешләренең үзгәрүе. 3.Тышкы факторларныңхарактерлы үзенчәлекләре(экосистемлар) 4.Тере организмның әйләнә-тирәгә яраклашуы. **Тере булмаган табигать** 1.Һава 2.Яктылык. төс 3. Магнит, магнитлылык 4.Тавыш 5. Җир, галәм, кеше **Кеше. Кул эше.** 1. Үзгәрү	1."Кайда үсәргә җайлырак?" 2. "Запаслы сабаклар" 3."Яктылык артыннан" 4. "Яктылык җитәрлекме?" 5. " Аквариумны кем чистарта?" 6. "Кире һава" 7. "Тере шәүләләр" 8. "Магнит көчен ничек күрергә?" 9. "Тылсымлы тартма" 10. "Турымы, түгәрәк буйлапмы?" 11." Зур-кечкенә" 12"Паруслы ярышлр" 13. "Яфраклы урман"
Март	**Тере табигать** 1.Үсемлекләр һәм хайваннар тереорганизмнар: сулау, туклану, үсү,үрчү, кирәклеге. 2.Төзелеше, мөһимлеге, вазифасы,үсемлек өлешләренең үзгәрүе. 3.Тышкы факторларныңхарактерлы үзенчәлекләре(экосистемалар) 4.Тере организмның әйләнә-тирәгә яраклашуы. **Тере булмаган табигать** 1.Һава 2.Яктылык. төс 3. Электр 4.Тавыш 5. Җир, галәм, кеше **Кеше. Кул эше.** 1. Үзгәреш	1. " Ни өчен чәчәкләр көзен шиңә?" 2. "Яфраклардагы суның парга әйләнүе" 3. "Ниөчен аз?" 4. "Үсемлекләр суны кайда тизрәк алалар?" 5. " Су - яхшымы, начармы?" 6. " Кире һава" 7."Шәүлә театры" 8. " Тылсымлы куык" 9. " Тавышны ничек катырак ясарга?" 10. "Ясылатылган куык" 11. "Күзләр-безнең ярдәмчеләр" 12. "Тау чаңгычылары" 13. "Тундра"
Апрель	**Тере табигать** 1.Үсемлекләр һәм хайваннар тере организмнар: сулау, туклану, үсү, үрчү, кирәклеге. 2.Төзелеше, мөһимлеге, вазифасы, үсемлек өлешләренең үзгәрүе. 3.Тышкы факторларның характерлы үзенчәлекләре (экосистемалар) 4.Тере организмның әйләнә-тирәгә яраклашуы. **Тере булмаган табигать** 1.Һава 2.Яктылык. төс	1."Сак үсемлекләр" 2. " Нәрсә сизәсең?" 3. "Гөмбәләр кайда үсә?" 4. "Судан коры чыгу" (1 вар-т) 5. "Яктылык нуры" 6. " Тылсымчылар" 7. " Җыр ничек туа?" 8. " Караңгы галәм" 9. "Ишетү сәләтен тикшерәбез" 10. " Куян өен җылытабыз" 11." Тайга"

	3. Электр 4.Тавыш 5. Җир, галәм, кеше **Кеше. Кул эше.** 1. Үзгәреш	
Май	**Тере табигать** 1.Үсемлекләр һәм хайваннар тере организмнар: сулау, туклану, үсү, үрчү, кирәклеге. 2.Төзелеше, мөһимлеге, вазифасы, үсемлек өлешләренең үзгәрүе. 3.Тышкы факторларның характерлы үзенчәлекләре (экосистемалар) 4.Тере организмның әйләнә-тирәгә яраклашуы. **Тере булмаган табигать** 1.Һава 2.Яктылык. төс 3. Электр 4.Тавыш 5. Җир, галәм, кеше **Кеше. Кул эше.**1. Үзгәреш	1."Балыклар сулыйлармы?" 2."Суда чылатылган губка" 3."Нәрсә үзгәрде?" 4."Ярдәмче су" 5. "Нәрсә судан коры чыга?" 6. "Ниөчен Мишутка чинаган?" 7. "Әйләнә торган Җир" 8. "Термометр" 9. "Чүл"

Сөйләм үстерү үсеш өлкәсе.
"Матур әдәбият уку" юнәлеше.
Максат: әйләнә-тирә белән таныштыру; әдәби телне үстерү; сүз сәнгатенә тарту.

Ай исеме	**Оештыру эшчәнлеге** ("Туган телдә сөйләшәбез" Зарипова З.М.; "Балачак аланы", "Гөлбакча", "Иң тәмле сүз" хрестоматияләре)	**Балалар белән бергә алып барылган эшчәнлек** (Р.Газизов. "Татар балалар фольклоры")
Сентябрь	М.Фәйзуллина."Өлкән группага күчкәч". Хикәя уку. А.Алиш."Каз белән аккош". А.Алиш "Чукмар белән Тукмар". Сәхнәләштерү: А.Алиш "Куян кызы" Татар халык әкияте "Өч кыз" Ә.Бикчәнтәева: "Тәмле сүз"("Гөлбакча"-188 бит)	Сүзле-хәрәкәтле уен: Х.Гарданов буенча. "Килегез, кил, кошкайлар" Эндәшләр: "Кояш чык!" Әйтенү: "Сыерчык" Мәкальләр: "Сүз эчендә энҗе бар" Тел көрмәкләндергеч: "Елама, Җамалый" Санамышлар: "Мин барамын бакчага..." Татар халык авыз иҗаты. "Җырлар, такмаклар, тел көрмәкләндергечләр, эндәшләр,әйтешләр": "Түбәтәеңне кигәнсең...", "Без уйныйбыз, уйныйбыз...", "Барыр идем урманга...", "Мич башында биш мәче...", "Исәнмесез, саумысез...", "Бака, бака, бакырган...", "Карга килде, казан асты...", "Әйт әле, чикерткә..." Легендалар: "Күгәрченнәр ни өчен
Октябрь	Р.Рәкыйпов. "Мин яратам сине,Татарстан"("Б/А"-374 бит) Сәхнәләштерү: В Хәйруллина. Яшелчәләр бәхәсе" Шигырь ятлау: Х.Халиков "Көз". ("Б/а"-187 б)Х.Халиков "Без төзүчеләр" Әкият уку: "Икмәк". Төрекмән халыкәкияте.	
Ноябрь	Шигырь ятлау: Х.Гарданов. "Түтәлләрдә үсте яшелчә" Шигырь уку: Ә.Ерикәй. "Әти йорт төзи",Г.Тукай "Безнең гаилә" Н.Исәнбет "Иң матур сүз" Ш.Галиев: "Җирдә миңа ни кирәк"	
Декабрь	Хикәя:"Тәлинкәнең төбе нинди?" Шигырь ятлау: Ә.Ерикәй. "Чисталык сөябез"	

<table>
<tr><td></td><td>Татар халык әкиятен уку: "Төлке белән бүре"
Шигырь уку: Г.Лотфи "Балалар ярдәм итә"М.Крыймов: "Җилләр җыры"</td><td rowspan="6">гөрләшеп яшиләр һәм гөрләмеш уены каян килеп чыккан?"<br>"Ни өчен Эт белән Песи бер-берсенә дошман булганнар?"

Әкиятләр:
Татар халык әкиятләре: "Кем көчле", "Батыр әтәч"
Украин халык әкияте: "Башак"

Башкорт халык әкияте: "Карга ни өчен исемен әйтеп бетерми?"
Литва халык әкияте "Итәгатьле мәче"

Хикәяләр: А.Хәсәнов."Бал дәвалый", Җ. Дәрзаман "Актырнак белән Назбикә", М.Хәсәнов "Көн җылынды"

Багу поэзиясе: бишек җырлары, юаткычлр, мавыктыргычлар

Күңел ачу фольклоры: нәүрүз әйтү, Эндәшләр, әйтенүләр, сөрән салулар, иярмешләр

Уен фольклоры: драма уеннары, җырлы-биюле, хәрәкәтле уеннар</td></tr>
<tr><td>Гыйнвар</td><td>Болгар халык әкияте: "Бүре аларны нигә ашаган?"Г. Мөхәммәтшин. "Ак песи".
Шигырь ятлау: Д.Гарифуллин. "Песнәк".
Хикәя уку: И.Дәүләтшин. "Алпамыш шәһәргә килде"</td></tr>
<tr><td>Февраль</td><td>Шигырь ятлау: Ш.Галиев. "Светофорның өч күзе"
Хикәя уку: К.Ушинский "Иртәнге нурлар"
Шигырь уку: Җ.Дәрзаман. "Солдат булдым"
Шигырь уку: К.Булатова. "Солдатлар"</td></tr>
<tr><td>Март</td><td>Шигырь ятлау: Н.Гайсин."Әни гөлләре"Г.Тукай. "Карлыгач" М.Мазунов "Яз килә" В.Хәйруллина. "Туплар"</td></tr>
<tr><td>Апрель</td><td>Сәхнәләштерү: Г.Тукай. "Бала беләнкүбәләк"
Шигырь ятлау: З.Туфайлова. "Тукайабый"("Б/а"-197 бит)Ф.Зариф. "Татлы җәй"("Б/а"-184 бит)
Шигырь уку: Э.Шәрифуллина "Минембабай"Б.Рәхмәт. "Яз килә"</td></tr>
<tr><td>Май</td><td>Хикәя уку: Н.Фәттах."ВелосипедлыМөнир" (Иң матур сүз"-120 бит)И.Юзеев "Яңгыр ява"Г.Гыйльманов. "Ярый әле" ("Б/а"-204бит)Г.Гыйльманов "Чүмеч йолдыз"("Б/а"-432бит)Ш.Галиев. "Камканы коткардым"("Гөлбакча"-161 бит)Э.Шәрифуллина. "Минем бабай"("Б/а"-525 бит)</td></tr>
</table>

Ай исеме	**Атналар**	**Эшчәнлек темасы**	**"Туган телдә сөйләшәбез" З.М.Зарипова**
Сентябрь	1нче атна	Рәсем карау һәм хикәя төзү: "Балалар бакчасы"	14бит
	2нче атна	Шигырь ятлау. М.Фәйзуллина. "Өлкән группага күчкәч"	15 бит
	3нче атна	А.Алиш-балалар язучысы. Хикәя уку. "Каз белән аккош"	21-22битләр
	4нче атна	Әңгәмә: "Туган ил кайдан башлана?"	16 бит
Октябрь	1нче атна	Әңгәмә"Башкалабыз Казан"	17 бит
	2нче атна	Шигырь уку. Р.Рәкыйпов "Мин яратам сине, Татарстан"	18 бит
	3нче атна	Хикәянең эчтәлеген сөйләү: Ә.Бикчәнтәева. "Тәмле сүз"	20 бит
	4нче атна	Рәсем буенча хикәя төзү: "Күзгә табигать"	24 бит
Ноябрь	1нче атн а	Сәхнәләштерү."В.Хәйруллина. "Яшелчәләр бәхәсе"	28 бит
	2нче атна	Шигырь ятлау. Х.Гарданов "Түтәлләрдә үсте яшелчә"	29 бит
	3нче атна	Әңгәмә. "Икмәк-тормыш нигезе"	31 бит

	4нче атна	Әкият уку. "Икмәк" төрекмән х/ә	32 бит
Декабрь	1нче атна	Үз тәҗирбәсеннән чыгып хикәя төзү. "Безнең гаилә"	33 бит
	2нче атна	Әңгәмә: "Йорт җиһазлары"	38 бит
	3нче атна	Чагыштырма хикәя төзү. "Чәйнек белән самавыр"	42 бит
	4нче атна	Хикәя сөйләү: "Тәлинкәнең төбе нинди?"	45 бит
Гыйнвар	1нче атна	Сәхнәләштерү. "А.Алиш. "Куян кызы"	50 бит
	2нче атна	Әңгәмә. "Без суыктан курыкмыйбыз"	56 бит
	3нче атна	Рәсем буенча хикәя төзү "Кышкы уеннар"	58 бит
	4нче атна	Хикәя уку. К.Ушинский "Кыш әбинең шуклыгы"	60 бит
Февраль	1нче атна	Рәсем карау. "Кошлар килгән җимлеккә"	63 бит
	2нче атна	Шигырь ятлау "Д.Гарифуллин "Песнәк"	64 бит
	3нче атна	Рәсем буенча хикәя төзү "Куяннар"	67 бит
	4нче атна	"Төлке һәм бүре " әкиятен сәхнәләштерү	69 бит
Март	1 атна	Үз тәҗрибәсеннән чыгып хикәя төзү: "Ишегалдында"	71 бит
	2нче атна	Чагыштырып тасвирлау хикәясе төзү "Йөк машинасы һәм җиңел машина"	76 бит
	3 атна	"Машина йөртүче һәм җәяүлене кисәтүче куркынычсызлык билгеләре"	78 бит
	4нче атна	Әңгәмә "Велосипед-минем дустым"	80 бит
Апрель	1нче атна	Рәсем буенча хикәя төзү. "Яз"	97 бит
	2нче атна	Терәк сораулар буенча рәсемгә карап, чагыштырма хикәя төзү. "Сыерчык белән карга яз килүгә шатлана"	102 бит
	3нче атна	Уен-викторина "Кошлар-безнең дусларыбыз"	103 бит
	4нче атна	Әңгәмә: "Яңгыркаем, яу, яу!"	108 бит
Май	1нче атна	Әңгәмә: "Янгын куркынычсызлыгы"	111 бит
	2нче атна	Сугыш ветераннары белән очрашу. "Бөек Җиңү"	128 бит

	3нче атна	Уен-викторина. "Чәчәкләр - тормыш яме"	129 бит
	4нче атна	Әкият эчтәлеген сөйләү: "Ф.Зариф. "Татлы җәй"	126 бит

Нәфасәти үсеш өлкәсе
"Сынлы сәнгать " юнәлеше

Максат: балаларда сынлы сәнгатькә карата кызыксыну уяту, мөстәкыйльлекне хуплау; продуктив эшчәнлекне үстерү (рәсем, әвәләү, кисеп ябыштыру).

Рәсем

Ай исеме	Шөгыльнең темасы	Программа эчтәлеге	Методик алымнар	Материаллар
Сентябрь	«Тәлинкәдә алмалар»	• Балаларны алмаларга хас билгеләрнең (төсе, зурлыгы, формасы) сортларына бәйле булуын төшенүгә этәрү. • Гуашь буяулар белән эшләү күнекмәләрен ныгыту. • Нәфасәти (эстетик) кабул итүне үстерү: балалар игътибарын форма һәм төсләр кушылмасы гүзәллегенә юнәлтү.	Россиянең урта полосасында үскән алма сортларын (антоновка, әнис һ. б.) күзәтү. Төсләрен, зурлыкларын, формаларын аерып күрсәтү. Алмаларга хас билгеләрнең сортларына бәйле булуын төшенүгә этәргеч булырлык сораулар бирү.	Ак калын кәгазь төргәге (R10), сары, кызыл һәм яшел төстәге гуашь, пумала, аскуйма, су, салфетка, төрле сорт алмалар, уенчык керпе.
	«Җәйнең иң гүзәл көне»	• Образларны аңлап кабул итү, күзаллау сәләтен үстерү. Балаларны җәй көне күргәннәрен искә төшереп, рәсемдә чагылдырырга өйрәтү. • Композиция төзү, кәгазь битен тутырып рәсем ясау, рәсемне кәгазь битенең аскы өлешендә ясау күнекмәләрен үстерү. •Җәйге ял турында сокланып искә алу-лары аша балаларның иҗади активлык-ларын үстерү.	И. Гуринаның «Вышло лето на поля» әсәре эчтәлеген искә төшерү. И. Левитанның «Июнь көне», И. Шишкинның «Имәнлек», картиналары, «Күңелле Сабантуй» китабына Т. Хаҗиәхмәтовның иллюстрацияләрен карау.	Төсле карандашлар яки балавыз бурлар, А5 форматлы ак кәгазь. И. Левитанның «Июнь көне», И. Шишкинның «Имәнлек», «Күңелле Сабантуй» китабына Т. Хаҗиәхмәтов иллюстрацияләре.
	«Татар орнаменты»	• Татар халкының этник һәм милли-мәдәни үзенчәлекләрен саклау һәм яклау максатыннан, балаларны декоратив-гамәли сәнгатьнең гүзәл төре - татар чигеше белән таныштыру. • Татар орнаменты элементларын кулланып,	Милли чигешләр белән бизәлгән эшләнмәләр карау; халык кул эшләре турында сөйләү. Үрнәкләрне (элементлары, төсләре, композицияләре) анализлау. Манып	Кара төстәге катыргы кәгазь, сары, кызыл һәм яшел төстәге гу-ашь, пумала, аскуйма, су, салфетка, мамык

		сурәтне полосада урнаштырырга өйрәтү. • Нәфасәти аңлау-кабул итү, композиция төзү күнекмәләрен үстерү.	алу ысулы белән буяу (ромашкалар, яфраклар) алым-нарын, пумала очы белән эшләүне (нокталар, дулкынлы сызык) искә төшерү.	таякчык.
	«Көнбагышлар»	• Сары таҗ яфракчыкларының төрле төсмерләрен, орлыклар белән тулы үзәгенең көрән, кара, соры төсләрен рәсемдә күрсәт-кәндә, балаларда төс тою сәләтен, нәфасәти кабул итүне үстерү. • Көнбагышка хас үзенчәлекле билгеләрне (таҗ яфракчыкларының, сабак яфраклары һәм үзәгенең формалары, төсләре) пумала һәм мамык таякчык белән сылап-сылап ясарга өйрәтү. • Гуашь белән эшләү күнекмәләре булдыру.	Көнбагыш иллюстрацияләрен карау, үзенчәлекле билгеләрен аера белү. Пумала белән сылап-ыш-кып (таҗ яфракчыклары), мамык таякчык белән (көрән, кара, соры төстәге орлык тулы үзәк) ясау алымнарын аңлату, күрсәтеп искә төшерү, композиция төзү күнекмәләрен үстерү өчен, предметларны төрлечә урнаштырып карау.	А4 форматлы зәңгәрсу төстәге кәгазь бите, сары һәм яшел төсләрнең төрле төсмерләрендә ге гуашь, пумала, аскуйма, су, салфетка, мамык та-якчык. Чын көнбагыш яки иллюстрация.
	«Түбәтәй»	•Декоратив-гамәли сәнгать предметлары белән таныштыруны дәвам итү. Бизәк эле-ментларын сайлап, ал арны дөрес урнаштырып, татар ир-егетләренең милли баш киемен бизәргә, түгәрәк эченә рәсем төшерергә өйрәтү. • Татар милли орнаментын таный һәм элементларын атый белүгәирешү. • Түбәтәй бизәүгә иҗади омтылыш уяту.	Татар ир-егетләренең баш киемнәрен карау. Татар халкының декоратив-гамә-ли сәнгате турында әңгәмә үткәрү,татар милли орна-менты элементларын өле-шчә генә рәсемгә төшереп күрсәтү, аларны урнашты-ру вариантлары турында фикер алышу, индивиду-аль эш, контроль, бәяләү. Татар халык уены «Түбәтәй».	Гуашь, түбәтәй үрнәге, уртача һәм нечкә пумала, салфеткалар, сулы банка, татар халык орнаменты, түбәтәй рәсемнәре.
Октябрь	«Көзге келәм» (яфракларны басып рәсем төшерү)	• Традицион булмаган сурәтләү материалларын (көзге яфраклар) кулланырга өйрәтү. • Көз төсмерләрен (ачык кызыл, алтын, ялкындай кызыл, алсу, чиядәй кызыл һ. б.) рәсем аша җиткерү күнекмәләрен	«Кайсы агач яфрагы» дидактик уены аша балалар игътибарын шөгыль темасына юнәлтү, табигать предметлары белән сурәтләү мөм-кинлекләрен	Төрле агачларның көзге яфраклары, гуашь, уртача пумала, аскуйма, су, салфетка, А4 форматлы

		ныгыту. • Табигать күренешләренә игътибар итү, күзәтү, алардагы үзгәрешләрне күрү сәләтен үстерү.	күрсәтү.	зәңгәр тыгыз кәгазь.
	«Алтын хохлома»	• Россия халыкларының мәдәни үзенчәлекләрен саклау максатыннан, бала-ларны декоратив-гамәли сәнгатьнең үсемлек-чәчәк бизәкләре мотивы белән охшаш яңа төре-хохлома бизәкләре белән таныштыру. • Сылап-сылап рәсем төшерү (ромашкалар, яфрак-лар), пумала очы белән эшләү (нокталар, дулкын-лы сызык) алымы кулла-нып, балаларны полосада бизәк төшерергә өйрәтү. • Нәфасәти кабул итүне, композиция тоемлауны үстерү.	Хохлома бизәк төшерелгән эшләнмәләрне алдан ук бергәләп карап кую. Хохлома һөнәре турында сөйләү. Үрнәкләрне (элементлар, төс, композиция) анализлау. Сылап-сылап рәсем төшерү (ромашка, яфраклар), пумала очы белән ясау (нокталар, дулкынлы сызык) алымнарын гамәли күрсәтү.	29х10 см лы кара төстәге кәгазь тасма, сары һәм яшел төстәге гуашь, пумала, аскуйма, сулы банка, салфетка, мамык таякчык.
	«Дымково колынын бизәү»	• Яңа кызыклы юллар табып, Дымково бизәкләре элементларын бергә кушарга өйрәтү. • Балаларның Дымково уенчыклары, би-зәкләре, Дымково уенчык хайваннарын бизәү эзлеклелеге турындагы белемнәрен ныгыту. • Россия халыкларының декоратив сәнгате белән кызыксынуларын арттыру.	Балаларның алдан ниятләп эшләүләренә ирешү өчен, уен ситуациясе тудыру, рәсемнәр, таблицалар һәм Дымково уенчыкларын карау. Нәфис сүз, балаларны хуплау, эшчәнлекләрен бәяләү.	Гуашь, ак буяу йөгертелгән Дымково сыннары, сулы банка, салфеткалар, рәсемнәр-таблицалар, әзер Дымково уенчыклары.
	«Өй күренә тәрәзәдән»	• Төркем балалары яшәгән урам атамалары белән таныштыру аша балаларда туган җиргә мәхәббәт тәрбияләү. • Берничә подъездан, күп санлы тәрәзәләрдән гыйбарәт шәһәр йортларын рәсем аша тасвирларга өйрәнү. • Балаларны, иҗади рәвештә якын килеп, рәсемне тулыландырырга этәрү, күзәтүчәнлекләрен, игътибарларын арттыру.	Иң якын балалар бакчасына, йортка экскурсия үткәреп, шөгыль темасына кызыксыну уяту. Йорт төзү эшенең нәрсәдән башлануын, экскурсиядә күргән йортның өлешләрен, үзенчәлекләрен балалар белән искә төшерү. Аңлатып күрсәтә бару.	Гуашь, А4 форматлы кәгазь бите, пумала, салфеткалар, сулы банка.

	«Автобус»	• Транспортның төп өлешләре, детальләре формасын, пропорцияләрен, урнашу тәртибен рәсем аша җиткерергә өйрәтү. • Карандашны төрлечә басып, рәсемне пөхтә итеп буяу осталыгын үстерү. • Балаларны яңа автобус маршрутлары, туган шәһәрнең истәлекле урыннары белән таныштыру, ул урыннарны бәяләүләренә ирешү.	Балалар бакчасына якын узган юл буена чыгып, транспорт төрләрен күзәтү. Бакчага кайткач, автобус өлешләрен искә төшерү. Күрсәтеп аңлата бару.	Төсле карандашлар, балавыз бурлар, A5 форматлы ак төстәге кәгазь бите, автобус рәсемнәре.
Ноябрь	«Безнең шәһәр урамы»	• Балаларда туган шәһәрләренә мәхәббәт тәрбияләү, үзләре яшәгән урам атамалары белән таныштыруны, шул урамнардагы биналарны (балалар бакчасы, мәктәп, кибет һ. б.) искә төшереп әйтүне дәвам итү. • Балаларны вазифаларына бәйле булган корылма үзенчәлекләрен рәсем аша күрсәтергә өйрәтүне дәвам итү. • Сурәтне тулыландыру күнекмәсен ныгыту.	Әйләнә-тирә белән таныштыру аша эхлакый күзаллаулар формалаштыру, шөгыль алдыннан экскурсия оештырып, шул турыда сөйләшү, рәсем ясагандагы эзлеклелекне искә төшерү. Индивидуаль ярдәм, тырышлыкларын хуплау, мактау.	Төсле карандашлар яки балавыз бурлар, A5 форматлы ак кәгазь бите, якындагы урам биналары фотосурәтләре.
	«Йөк машинасы»	• Йөк автомобиленең төп өлешләре формаларын, детальләрен, пропорцияләрен, ничек урнашуларын рәсем аша җиткерә белергә өйрәтү. • Балаларның, сурәтне үзләре уйлаганча тулыландырып, машина төзү өчен кирәкле материаллар турында күзаллауларын киңәйтү. • Балалардан шәһәрнең (авылның, районның) зур төзелешләренә йөк транспорты маршрутлары сыздырып, туган яклары тормышына үзләренең катнашлары булу хисе тәрбияләү.	Йөк автомобиленең төп өлешләрен, детальләрен, пропорцияләрен һәм ничек урнашуларын искә төшерү. Балалар әйтеп торган эзлеклелектә аларны күрсәтә бару. Шәһәрнең (авылның, районның) зур төзелешләренә йөк транспорты маршруты сыздырып һәм шул турыда әңгәмә оештырып, эшкә уен рәвешендә анализ ясау.	Гуашь, A4 форматлы кәгазь бите, пумала, салфеткалар, сулы банка, йөк автомобильләре рәсемнәре.
	«Купшы күлмәк»	• Балаларны сарафан	Биремне уен	Төсле

		формасын рәсемдә күрсәтергә өйрәтү. • Сарафан итәгенә, изүләренә рус милли бизәге төшереп, балаларның иҗади сәләтләрен үстерү. • Балаларны дежур торучы вазифаларын (шөгыль өчен тәрбияче әзерләгән материалларны таратып чыгу, ахырдан җыеп алу һ. б.) мөстәкыйль төстә һәм җиренә җиткереп башкарырга күнектерү.	мизгеле кулланып аңлату. Сарафан рәсемен ничек ясарга кирәклеген һәм ясау тәртибен аңлату һәм күрсәтеп эшләү. Балаларга, алдан күзаллап эшләүләренә ирешү өчен, сораулар бирү.	карандашлар, балавыз акбурлар, А5 форматлы кәгазь бите, төрле фасондагы курчак сарафаны рәсемнәре.
	«Әкияти йорт»	• Әкияти образга хас үзенчәлекләр белән тулыландырып, бина төзелешен рәсем аша күрсәтә белергә өйрәтү. • Алдан ниятләп куелган эшне ахырына җиткерү зарурлыгын төшендерү. • Әзер образга нәфасәти мөнәсәбәт, аны нәфасәти бәяли белү күнекмәләре булдыру.	Әкияти образлар һәм алар яшәгән йортлар турында әңгәмә үткәрү. Йортны төзү эзлеклелеген, аның төп өлешләрен, төзү материаллары үзенчәлекләрен (төс, фактура) рәсемдә чагылдыруны искә төшерү.	Акварель буяулар өчен А4 форматлы кәгазь бите, уртача һәм нечкә пумала, аскуйма, су, салфетка, экиятләргә ясалган иллюстрациялә р.
	«Виноград тәлгәше» (бөке белән баскалау)	• Эш барышында төрле материаллар һәм эш кораллары кулланып карау теләге уя-тып, балаларны яңа иҗади эзләнүләргә этәрү. • Образның тәэсир итү көчен рәсем аша биргәндә, төрле төс төсмерләрен файдалану осталыгын ныгыту. • Иҗади күз алдына китерүне үстерү. • Молдаван шагыйре Г. Виеруның «Виноградная лоза» шигыре белән таныштыру, төрле милләт (бу очракта молдаван) вәкилләре, аларның гореф-гадәтләре, фольклоры турында күзаллау тудыру. Өлкәннәр хезмәтенә хөрмәт тәрбияләү.	Шагыйрь Г. Виеру шигырен уку һәм анализлау аша балаларда төрле милләт вәкилләре, гореф-гадәтләре, фольклоры турында күзаллау тудыру. Өлкәннәр хезмәтенә, төрле халыкларның мәдәниятенә, традицияләре һәм гореф-гадәтләренә хөрмәт хисе тәрбияләү. Иллюстрацияләр карап, виноград тәлгәше сурәтен ясау ысулларын билгеләү. Күләмле сурәт килеп чыксын өчен, төс төсмерләрен куллану һәм бөке белән баскалау ысулларын күрсәтү.	А4 форматлы кәгазь бите, аксыл шәмәхә, шәмәхә, ачык һәм куе яшел төстәге гуашь, салфеткалар, су. Виноград тәлгәше иллюстрациясе н ясау өчен бөке куелган тәлинкә.

Декабрь	«Кышкы урман» (гадәти булмаган эш алымнары)	• Балаларның иҗади фантазияләрен үстерү өчен, аларны төрле предметлар (гадәти булмаган эш алымна-ры) ярдәмендә сурәтләү мөмкинлекләре белән таныштыруны дәвам итү. • Агач һәм куак сурәтләрен таякчыктан өреп ясарга өйрәтү. • Нәфасәти кабул итүне үстерү: балалар игътибарын төрле ел фасылларында туган як табигате гүзәллегенә юнәлтү.	Кышкы табигатькә соклану хисләре уяту, иллюстрацияләр карау, буяу табыннан өреп сурәт ясау ысулын күрсәтү, иҗади омтылышларны хуплау, бәяләү.	А4 форматлы кәгазь бите, су белән сыек-ландырылган кара һәм көрән төстәге гуашь, пумала, коктейль таякчыгы, салфеткалар, сулы банка, иллюстрациялә р, үрнәк рәсем.
	«Суык бизәкләр төшергән»	• Дулкынлы сызыклар, бормалы-сырмалы бөтеркәләр һәм кар бөртекләрен пумала очын җиңел һәм салмак йөртеп рәсем төшерергә күнектерү, шөгыль темасына карата үз хис-тойгыларыңны җиткерә белергә өйрәтү. • Рәсемне кыш бизәкләреннән гыйбарәт рама белән бизәгәндә, дизайнерлык күнекмәләрен үстерү, төп сурәтне үзәккә урнаштыра белүгә ирешү.	Иллюстрацияләр карап, музыкаль әсәрләр тыңлап, эш алымнарын күрсәтеп, балаларда кыш бизәкләре турында күзаллау тудыру. Нәфис сүз һәм музыкаль әсәр тыңлау аша эшкә кызыксыну уяту.	А4 форматлы караңгы соры (зәңгәр) төстәге кәгазь, пумала, гуашь, салфеткалар, сулы банка, иллюстрациялә р.
	«Яңа ел костюмы»	•Алдан уйланган образны гәүдәләндереп, кеше фигурасы рәсемен ясарга өйрәтүне дәвам итү. • Карандашны йомшак кына басып, рәсемне өстән-өстән генә сызгалап чыгу күнекмәсен ныгыту. • Иҗади омтылышларны, фантазияләрне, якыннарны сөендерү теләкләрен үстерү.	Рәсем эчтәлеген билгеләү очен, әңгәмә үткәрү. Кеше фигурасын һәм аны «киендерүне» сызгалап күрсәтү. Индивидуаль ярдәм, иҗади омтылышларны бәяләү.	А5 форматлы кәгазь бите, төсле карандашлар яки акбурлар.
	«Чыршы ботагы»	•Ылысларны ясаганда, штрихлау төрләреннән файдаланырга өйрәтү. • Ботаклар юнәлешен, ылысларны, төс төсмер-ләрен натурадан карап ясау күнекмәләрен ныгыту.	Чыршы ботагын җентекләп өйрәнү, нәфис сүз аша нәфасәти хисләр үстерү, карандаш белән эшләү алымнарын өлешчә күрсәтү.	А4 форматлы ак кәгазьнең яртысы, карандашлар, чыршы ботагы.

		• Туган як табигатенә соклану хисе уятып, әйлә-нә-тирә дөньяны нәфасәти кабул итүне үстерү.		
Гыйнвар	«Кыш бабай һәм Кар кызы»	• Кыш бабай һәм Кар кызының экияти образларын рәсем аша җиткерергә өйрәтүне дәвам итү, предметларның зурлыклары буенча аермаларына, өлешләре пропорцияләренә игътибар юнәлтү. • Фигураларның хәрәкәтләрен рәсемдә күрсәтү күнекмәсен ныгыту. • Рәсемне тулыландырганда һәм шуның буенча хикәя төзегәндә, иҗади сәләтләр ачылуга этәрү.	Яңа елны бәйрәм итү, бәйрәмнең төп персонажлары турында сөйләшү. Кыш бабай, Кар кызы рәсемнәрен карау, аларның зурлыклары, гәүдә өлешләре пропорцияләре аермаларын табу. Фигуралар хәрәкәтләрен рәсемгә төшерү алымнарын өлешчә ясап күрсәтү.	А4 форматлы кәгазь бите, пумалалар, акварель буяулар, салфеткалар, сулы банка, Кыш бабай һәм Кар кызы рәсемнәре.
	«Казлар-аккошлар»	•Кошларның канат җилпеп очуларын киң буялыш аша җиткерә белергә өйрәтү. • Кошлар гәүдәсе өлешләренең пропор-циональ чагыштырмаларын пумала белән төрлечә буял (пумала очы белән, пумаланы җәеп), рәсем аша җиткерә алу күнекмәсен ныгыту. • А. Н. Толстой эшкәртүендәге «Казлар-аккошлар» («Гуси-лебеди») рус халык экиятенә иллюстрацияләр ясау аша матур әдәбият белән кызыксынуны арттыру.	А. Н. Толстой эшкәртүендәге «Казлар-аккошлар» («Гуси-лебеди») рус халык экиятенә ясалган иллюстрацияләрне карау, нәфис сүз куллану, кошларның канат җилпеп очуларын киң буялыш аша күрсәтү, балалар эшләренә анализ ясау.	А4 форматлы соры (зәңгәр) төстәге кәгазь бите, пумалалар, ак гуашь, салфеткалар, сулы банка, «Казлар-аккошлар» рус халык экиятенә иллюстрацияләр.
	«Кышлаучы кошлар»	• Гади карандаш белән сызгалап рәсем төшерергә, туган ягыбызда кышлаган кошларга (карабүрекләр, песнәкләр, чыпчыклар, саесканнар) хас үзенчәлекле билгеләрне (каурыйлары, зурлыклары, гәүдә әгъзалары	Карабүрек, песнәк, чыпчык, саескан сурәтләнгән иллюстрацияләрне җентекләп карау. Кошларны сурәтләү тәртибен күрсәтү (кошларның иң зур гәүдә әгъзаларыннан башлап гади каран-	А4 форматлы кәгазь бите, пумалалар, сулы банка, буяулар тактасы, кошлар рәсемнәре.

		пропорцияләрен) рәсем аша Іҗиткерә белергә өйрәтү. • Кошлар хәрәкәтләрен рәсем аша җиткерү күнекмәсен ныгыту. • Туган як табигатен, тереклек дөньясын күзәтүчәнлекне үстерү. Кошларга, аеруча кыш айларында, кайгыртучан мөнәсәбәт тәрбияләү.	даш белән сызгалап рәсем ясау). Кирәкле төсмерләрне китереп чыгару өчен, буяулар тактасында төсләрне кушу. Инди-видуаль ярдәм. Ясалган кош турында хикәя төзеп анализ ясау.	
Февраль	«Барыня»	• Балаларны рус халкының декоратив-гамәли сәнгате белән таныштыруны дәвам итү. Дымково барынясына бизәк төшерү кагыйдәләре белән таныштыру, бердәй нокталар ясау өчен, бөтереп ишелгән кәгазь белән басарга өйрәнү. • Пумала белән төрле юнәлешләрдә буяу күнекмә-сен ныгыту, төрле зурлыктагы пумалалар куллану осталыгын камилләш-терү. • Үзләре ясаган уенчыкларны караганда, балаларның нәфасәти кабул итүләрен үстерү.	Дымково барыняларының (су ташучы, бала караучы, купшыбикә) итәк бизәкләре вариантларын, кокошнигы һәм итәге, төсләре ярашуын күзәтү-өйрәнү. Нәфис сүз куллану, бөтерелгән кәгазь белән басып рәсем төшерү алымын күрсәтү, киң һәм нечкә пумаланы эштә куллану.	Барынялар силуэтлары, пумалалар, акварель буяулар, салфеткалар, сулы банка, палитра, иллюстрацияләр, Дымково барынялары бизәкләре схемасы.
	«Валентинка».	•Хохлома бизәкләре һәм татар орнаменты үрнәкләренә карап, симметрияле формада бизәкләр төзергә өйрәтүне дәвам итү. • Симметрияле итеп кисү (турыпочмаклы кәгазь битенең почмакларын һәм якларын тәңгәл китереп бөкләү, кискәндә бөкләү сызыгыннан тотып тору) күнекмәләрен ныгыту. • Бизәкне формада урнаштыру ысулын сайлаганда, композицияне тоемлау хисен үстерү.	Йөрәк формасындагы открыткаларны, хохлома бизәкләре, татар орнаменты элементларын җентекләп күзәтү, бизәк элементларын урнаштыру вариантлары турында әңгәмә кору, төрле элементларны рәсемдә ясау алымнарын искә төшерү.	А4 форматлы кызыл, сары төстәге кәгазь битләре, гуашь, нечкә пумала, сулы банка, аскуйма, салфетка, кайчы, йөрәк формасындагы отк-рыткалар, хохлома бизәкләре һәм татар орнаменты элементлары.
	«Кышкы	• Балаларны рәсем	Кыш турында	А4 форматлы

	урман» (тап төшерү, таякчык белән өрү)	ясауның төрле техникалары (тап төшерү, таякчык белән өрү) белән таныштыруны дәвам итү. • Балаларның композиция төзү күнекмәләрен нығытырга, сурәтләрне предметларның кайда урнашуларына карап (алда, уртада, арткы планда), аларның күләмнәре аермасын күрсәтеп урнаштырырга өйрәтү. • Иҗади фантазияләрен, кызыксынучанлыкларын, пөхтәлекләрен үстерү.	әңгәмә оештыру, иллюстрацияләр карау. Эш материалларын күрсәтеп, балаларның агачлар ясаганда кәгазь битенә пумала белән тап төшереп, аны таякчык белән өрү алымын, алгы һәм арткы пландагы предметларны сурәтләү кагыйдәләрен искә	кәгазь бите, гуашь яки акварель, нечкә пумала, сулы банка, аскуйма, салфетка, коктейль таякчыгы, алда әйтеп үтелгән рәссамнар картиналарына иллюстрацияләр.
	«Хохлома подносы»	•Хохлома бизәкләре элементлары кулланып, түгәрәк кәгазь битендә сурәт ясарга өйрәтү, пумала белән ясауны (сабаклар, яфраклар, чәчәкләр) мамык таякчыклар белән баскалау (җиләкләр) ысуллары белән аралаштырьга эшләү. • Гуашь, нәзек пумала белән эшләү күнекмәләрен, туган як үсемлекләре турындагы белемнәрне ныгыту. • Нәфасәти кабул итүне үстерү.	Балалар тәҗрибәсен арттыруга юнәлтелгән сораулар бирү. Хохло-ма поднослары үрнәкләрен (бизәк урыны, элементлары, төсләр ярашуы) бергәләп карау-өйрәнү, сурәтләрнең аерым элементларын үзара яраштырып тоташтыру алымнарын аңлата барып, өлешчә ясап күрсәтү.	10 см радиуслы кара төстәге түгәрәк тыгыз кәгазь, сары, кызыл һәм яшел төстәге гуашь, пумалалар, аскуйма, су, салфетка, мамык таякчык.
Март	«Әниемә Городец тактачыгы»	•Агач тактага, формасына туры китереп, Городец бизәге төшерергә өйрәтү. • Балаларның композиция ясау күнекмәләрен үстерүне дәвам итү һәм бизәкләрнең таныш элементларын мөстәкыйль куллануларына ирешү. • Якыннарының күңелләрен күрү теләге уяту, аларга игътибар тәрбияләү.	Алда көтелгән бәйрәм (8 Март) турында әңгәмә үткәрү, Городец бизәкләре турында күзаллау тудыру өчен, шигырьләр уку, иллюстрацияләр карау, бизәкләрне аңлату; эш барышында ярдәм итү.	Эшкәртү тактасы, нечкә һәм уртача пумала, гуашь, салфеткалар, сулы банка, Городец бизәкләре элементларын нан гыйбарәт иллюстрацияләр.
	«Песиле	•Песиле тал ботагын	Иллюстрацияләр	Гуашь, киң,

	талботагы»	натурадан карап ясарга өйрәнү, рәсемдә аның урнашу үзенчәлекләрен күрсәтү, тиешле төсмерләр табу өчен төсләр кушу. • Төрле калынлыктагы пумалаларны куллану күнекмәләрен ныгыту. • Балаларның композиция ясау күнек-мәләрен үстерү.	карау, песиле тал үрентеләрен ясаганда буяулар кушу, уртача һәм киң пумала белән ясау алымнарын тулысынча эшләп күрсәтү, нәфис сүз куллану, аңлата бару.	уртача һәм нечкә пумалалар, сулы банка, салфетка, А4 форматлы кәгазь бите, вазага куелган песиле тал ботагы.
	«Тәүге чәчәкләр»	• Рәсем ясаганда төрле сурәтләү материалларын (балавыз, акбурлар, акварель буяулар) куллана белү. • Композиция ясау күнекмәләрен форма-лаштыруны дәвам итү. • Балаларны туган якның тәүге чәчәкләре белән таныштыру.	Шөгыль темасына карата кызыксыну уяту өчен нәфис сүз куллану, иллюстрацияләр карау: Ю. А. Левицкий. «Умырзаялар»; О. Ренуар. «Яз чәчәкләре бәйләме»; кайбер чәчәк рәсемнәрен ясау ысулларын күрсәтү.	Балавыз акбурлар, ак-варель, пумала, салфетка, сулы савыт, пумала куйгыч, А4 форматлы кәгазь бите.
	«Әкияти гжель»	• Балаларны рус халкының декоратив-гамәли сәнгате үрнәкләренең берсе - балчык савытларга гжель бизәге төшерү белән таныштыруны дәвам итү. • Пумала белән төрле ысуллар кулланып эшләү күнекмәләрен ныгыту. • Кәгазь тасмага гжель бизәге элементлары ясаганда, балаларның иҗади бизәү сәләтләрен формалаштыру.	Тәрбияченең гжель һөнәрчелеге турында сөйләве. Декоратив гамәли сәнгать предметларын һәм аерым элементлары схемаларын җентекләп карау, элементлар (чә-чәк бөресе, чәчәкләр, яфраклар) рәсемнәрен ясап күрсәтү.	А4 форматлы кәгазь битенең яртысы, ак-варель буяулар, төрле юанлыктагы пумала-лар, салфетка, аскуй-ма, су, декоратив-гамәли сәнгать предметларын ың һәм аерым элементлары схемасының иллюстрациялә ре.
Апрель	«Киләчәк машиналары»	•Дөньяда булмаган гаҗәеп машиналар уйлап таптырып, аның төп өлешләрен (кузов, ишекләре, тәрәзәләре, тәгәрмәчләре) рәсемгә төшереп, балаларның иҗади сәләтләрен үстерү. • Карандашлар белән пөхтә итеп буярга күнектерү. • Үз рәсемең турында сөйләргә өйрәтү.	Гаҗәеп машиналар сурәтләнгән рәсемнәрне бергәләп карап, шөгыль темасына кызыксыну уяту, ул машиналарның төрле өлешләренең кайда урнашуларын карап өйрәнү, киләчәк машиналары турында сөйләшү, балалар-ның	А4 форматлы кәгазь бите, төсле карандашлар, гаҗәеп машиналар ясалган рәсемнәр.

			мөстәкыйль эшләү омтылышларын хуплау.	
	«Галәм»	•Балаларны сурәтләү сәнгатенең пейзаж жанры һәм аның төрләре белән та-ныштыруны дәвам итү. • Балаларда Галәм киңлекләре һәм күк җисемнәре турында күзаллау булдыру өчен, аларны бергәләп кәгазь битендә ясау. • Безне чолгап алган дөнья киңлекләре белән кызыксыну тәрбияләү.	Галәм киңлекләре һәм күк җисемнәре, космонавт профессиясенең катлаулылыгы турында әңгәмә үткәрү, космонавт А. Леоновның «Галәм таңы» иллюстрацияләрен карау.	А4 форматлы куе зәңгәр яки кара төстәге кәгазь бите, гуашь, төрле зурлыктагы пумалалар, аскуйма, су, салфетка.
	«Хуш исле чәчәкләр»	• Натурадан карап, тирә-юнебездәге гүзәллекне (чәчәкле гөл) күрергә һәм рәсемдә шуны күрсәтә белергә өйрәтү. • Ачык һәм караңгы төсмерләрне аера белү, төсләрне сыеклау һәм куерту күнек-мәләрен ныгыту. • Табигать объектларын күзәтү аша әйләнә-тирә дөньяны нәфасәти кабул итәргә өйрәтү.	Чәчәкләре ачылган бүлмә гөлен күреп (әңгәмә үткәреп, карап-күзәтеп, нәфис сүз аша), соклану хисләре уяту. Биремне аңлату, гөлне күрсәтеп, аны сурәтләү ысулларын аңлату, тырышлыкларын хуплау.	А4 форматлы кәгазь бите, төрле юанлыктагы пумалалар, акварель буяулар, салфеткалар, чәчәк аткан бүлмә гөле.
	«Натюрморт»	•Балаларны сурәтләү сәнгате жанрлары белән (натюрморт) таныштыруны дәвам итү. • Җиләк-жимешләрне бергә туплап сурәтләргә өйрәтү. • Балаларны үтенечләргә игътибарлы булырга, татар һәм рус телләрендәге таныш үтенеч сүзләрен кулланырга өйрәтү.	Биремне кунак үтенече аша аңлату. Тәрбиягенең сурәтләү сәнгатенең натюрморт жанры турында сөйләве. И. Ф. Хруцкийның «Җимешләр һәм кавын», Э. Маненың «Җиләк-җимешләр кәрзине» натюрмортла-рын карау.	А4 форматлы кәгазь, төрле калынлыктагы пумалалар, акварель буяулар, салфеткалар, 3-4 җиләк-җимеш.
Май	«Кремль»	• Балаларны башкалабызның архитек-турасы белән таныштыруны дәвам итү, Казан Кремленең тарихи биналарының, һәйкәлләренең рәсемен ясарга өйрәтү. • Биналарга хас үзенчәлекләрне рәсемдә күрсәтә белү күнекмәсен формалаштыру.	Туган шәһәребезнең тарихын гәүдәләндерүче архитектура һәйкәлләре турында сөйләшү, шәһәр күренешләрен күрсәтүче видео, слайд һәм иллюстрацияләр карау, Казан Кремле	А4 форматлы кәгазь бите, төсле карандашлар яки балавыз ак-бурлар.

		• Туган шәһәребез, аның гүзәллеге һәм бөеклеге белән горурлану хисен үстерү.	биналарын күзәтү. Балалар ясаган рәсемнәрне фотографияләр белән чагыштырып анализ ясау.	
	«Кызыл калфак»	•Балаларны әдәби әсәргә иллюстрация ясарга өйрәтү. Ш. Перроның «Кызыл калфак» әкиятен укыгач туган тәэсирләрне рәсемдә күрсәтә белүгә ирешү. • Төп геройларны аера белү, рәсем ясаганда аларны кәгазь битенең уртасына урнаштыру күнекмәсен үстерү. • Эшләгәндә төрле материаллар кулланып, шөгыль темасына кызыксыну уяту.	Әкият эчтәлеге турында сөйләшү, үз әкият китабыңны әзерләргә тәкъдим итү, биремне аңлату, төп геройларны балавыз акбурлар белән ясап, акварель белән буяп күрсәтү, балаларны мөстәкыйль эшчәнлеккә этәрү өчен сораулар һәм юнәлеш бирүче җаваплар әйтү. Геройларның хәрәкәтләрен, позаларын бала-лар рәсемдә ничек күрсәтүгә анализ ясау. Өстәмә детальләр кертүләрен хуплау.	А4 форматлы кәгазь бите, балавыз акбурлар, киң пумала, акварель буяулар, сулы банка, иллюстрация-ләр.
	«Чебен-Чебенчек, кортлар-бөҗәкләр»	• Бөҗәкләр төзелешен (күкрәк һәм корсак өлешеннән, алты аяк, канатлардан торган гәүдә) рәсемдә күрсәтеп, балаларда күзаллау формалаштыру. • Күмернең сурәтләү мөмкинлекләре (штрихлау, тон бирү) белән таныштыруны дәвам итү. • Төрле материаллар кулланып иҗади сурәтләү сәләтен үстерү.	К. Чуковскийның «Чебен-Чебенчек» геройлары турында әңгәмә кору, бөҗәкләр (аларыың гәүдә төзелеше, формалары һ. б.) ясалган рәсемнәр карау, күмер белән рәсем ясап күрсәтү. Балаларның рәсемнәренә карал, алар иҗатына бер-гәләп бәя бирү.	Күмер кисәге, А4 форматлы кәгазь бите, дымлы салфеткалар, бөҗәкләр ясалган рәсемнәр.
	«Сирень»	• Рәсем ясауның гадәти булмаган ысуллары (пенопласт белән баскалап) белән таныштыруны дәвам итү. • Рәсемдә төрлечә эшләү ысулларын (пумала һәм бөке белән) бергә үреп бирү күнекмәсен формалаштыру. • Бер төсне сыегайтып	Балалар бакчасындагы яки бәйләмдәге сирень чәчәкләрен бергәләп карау, сирень һәм шәмәхә төсләр төсмерләрен кулланып, вак чәчәк-ләрне пенопласт белән, яфракларны яшел	Акварель буяулар, А4 форматлы кәгазь бите, нечкә пумала, чәчәк-ләрне басып ясау өчен пенопласт, палитра, сулы савыт.

		яки куертып төрле төсмерләрен кулланырга өйрәтү, төс тоемлауны үстерү.	төсмерләр белән ясау ысулларын күрсәтү.	

Әвәләү, кисеп ябыштыру

Ай исеме	Шөгыльнең темасы	Программа эчтәлеге	Методик алымнар	Материаллар
Сентябрь	Әвәләп ясау: «Урман аланында» (гөмбәләр).	• Гөмбәләргә хас билгеләрне күрергә һәм ясап күрсәтергә өйрәтү (эшләпә читләренең өскә яки аска таба бөгелеше, батынкы яки кабарынкы булуы, нечкә яки юан төбе һ. б.). • Әвәләп ясау күнекмәсен ныгыту. • Балаларда туган як табигате белән кызыксыну хисе тәрбияләү. • Дөрес итеп ясау алымнарын тәкъдим итү аша тәнкыйтьләп анализлау күнекмәсен үстерү.	Россиянең урта полосасында үсә торган гөмбә рәсемнәрен карау. Әвәләп ясалган үрнәкләрне карау, аларны ясау алымнарына, гөмбәләргә хас билгеләргә (гөмбә эшләпәсе читләренең өскә яки аска таба бөгелеше, батынкы яки каба-рынкы булуы, нечкә яки юан төбе һ. б.) игътибар юнәлтү.	Пластилин (балчык), әвәләп ясау өчен так-та, салфеткалар, гөмбә рәсемнәре, әзер үрнәк-ләр, урман аланы ма-кеты, сыгылмалы таякчык.
	Кисеп ябыштыру: «Гөмбәләр, гөмбәчекләр» .	•Аскуйманың үзегенә яки үзәккә якынрак итеп бер оя гөмбәдән композиция төзергә өйрәтү, балалар үзләре күзаллаганча өстәмә детальләр белән бизәү. • Икегә бөкләнгән кәгазь битеннән бердәй ике кисәк кисү алымы белән таныштыру; почмакларны салмак түгәрәкләп кисү алымын ныгыту. • Балаларда урманда үзеңне дөрес тоту һәм сак булу күнекмәләре булдыру.	Гөмбә иллюстрацияләрен карау, үзенчәлекле билгеләрен аерып күрсәтү; яхшы һәм начар гамәлләрне дөрес бәяләргә өйрәтү өчен, әңгәмә үткәрү; бердәй ике кисәк кисү алымын аңлату һәм кисеп ябыштыру өчен әзерләнгән пред-метларны урнаштыру вариантларын күрсәтү.	А4 форматлы сыек яшел төстәге кәгазь бите, бердәй ике ак гөмбә ясау өчен: 3х10 см лы көрән төстәге бер бит кәгазь - шләпәләре, 6х4 см лы сары төстәге турыпоч-маклык -төбе; зур ак гөмбә: 8х4 см лы көрән төстәге һәм 5х6 см лы сары төстәге турыпоч-маклыклар, кайчы, пумала, җилем, аскуйма, клеёнка, кәгазь кисәкләре өчен тартма, әзер-ләмәләр салынган тәлинкә, салфет-калар. «Иҗат тартмасы» -алдан ук кисеп әзерләп куелган

				күбәләкләр, чәчәкләр һ. б. яки шул предметлар-ның контурлары сызылган әзерләмәләр.
	Әвәләп ясау: «Көз» фоторамасы.	• Көзге күренешләрен искә төшерүче әйберләрдән (яфраклар, яшелчәләр, җиләк-җимешләр, гөмбәләр) төрле форма һәм пропорцияләрне күрсәтеп, рельефлы рама ясарга өйрәтү. • Әвәләп ясауның инде таныш алымнарын кулланып, предметларга хас билгеләрне күрсәтә алу күнекмәсен ныгыту. • Дизайнерлык күнекмәләре формалаштыру.	Фоторәсем рамы үрнәкләрен карау-өйрәнү, аны әвәләп ясау алым-нары турында сөйләшү. Нәфис сүз аша шөгыль темасы белән кызыксынуларны көчәйтү.	Тыгыз картоннан ясалган 10х15 см лы әзер фоторама, әвәләп ясау өчен такталар, салфетка, сыгылмалы таякчык, яфраклар, яшелчәләр, җиләк-җимешләр, гөмбә иллюстрацияләре, үрнәкләре.
	Кисеп ябыштыру: «Вазада көзге яфраклар бәйләме».	• Балаларны симметрияле формалар кисүнең яңа ысулы белән таныштыру. • Эшләү барышында төрле материалларны яраштыру (кәгазь һәм табигый материалларны) күнекмәсен ныгыту. • Көзге төсләр гүзәллеген күреп соклану хисен тәрбияләү. • Балаларны Е. Трутневаның «Листопад» шигыре белән таныштыру.	Төрле иллюстрацияләр кулла-нып, көзге төсләр турында әңгәмә үткәрү, Г. Тукайның «Көз» ши-гыре аша туган як табигате бе-лән кызыксыну уяту, бергәләп көзге яфракларны карау, аларны бәйләм итеп, вазага куярга өйрәтү; симметрияле итеп кисү ысулларын күрсәтү. Аңлату, эшкә дәртләндерү, тырышлыкларын хуплау.	А4 форматлы төсле йомшак картон, кайчы, җилем, пумала, аскуйма, клеёнка, кисемнәр өчен тартма, әзерләмәләр салынган савыт, киптерелгән яфраклар, яфрак шаблоннары, карандаш, салфеткалар. «Иҗат тартмасы» - кечкенә төсле кәгазь кисәкләре, көзге яфраклар рәсемнәре.
Октябрь	Әвәләп ясау: «Тылсымлы кошлар».	•Әвәләп ясаганда, кош образын күз алдына китереп, аны тәэсирле итеп чагылдыра белү сәләтен формалаштыру.	Иллюстрацияләр карап, әдәби әсәрләрдән өзекләр укып, тылсымлы кош образын тирә-юньдәге кошлар белән чагыштырып	Балчык (пластилин), әвәләп ясау өчен такталар, салфеткалар, кош уенчыгы, сыгылмалы таякчык, үсем-

		• Балаларның балчыкны (пластилинны) ике уч белән түгәрәкләп яки туры итеп тәгәрәтү, сузу, җәю, чемет-кәләп кую күнекмәләрен ны-гыту,әвәләп ясалган сынның кытыршы урыннарын тигезләргә өйрәтү. • Төрле эш төрләрен (әвәләп һәм табигый материаллар кулланып ясау) берләштереп барырга өйрәтүне дәвам итү.	анализлау. Эш башкару ысулларын һәм алымнарын аңлата барып, үрнәкләргә анализ ясау.	лекләрнең канатлы орлыклары, рәссам И. Я. Билибинның «Иван-царевич һәм Соры бүре» һәм рәссам Н. Кочергинның «Канатлы ат» картиналарының китап иллюстрацияләре.
	Кисеп ябыштыру: «Песнәкләр».	•Сурәтне өлешләрдән төзергә, агач ботакларын, яфраклар ясап, эшләнмәне ту-лыландырырга өйрәтүне дәвам итү. • Ассоциатив фикерләүне үстерү, кош гәү-дәсе өчен кисеп ясалган өлешләрне дөрес урнаштыру күнекмәсен камилләштерү. • Материаллар белән пөхтә һәм сак эш-ләргә өйрәтү.	Очып баручы кошларны һәм аларның рәсемнәрен күзәтү, койрык ясау өчен симметрияле итеп кисүне аңлатып эшләп күрсәтү, очып баручы кошның канатлары җәелешен, җим чүпләүче яки чыркылдаучы песнәкнең гәүдә өлешләрен ничек кисеп ясауны сөйләшеп хәл итү.	А5 форматлы зәңгәр төстәге кәгазь бите, 6х4 см лы сары турыпочмаклык (гәүдәсе өчен), 6х3 см лы кара турыпочмаклык (койрыгы өчен), 3х3 см лы кара турыпочмаклык (башы өчен), 6х3 см лы зәңгәр турыпочмаклык (канатлары өчен), фломастерлар яки карандашлар, җилем, җилем пумалалары, клеёнка (һәр балага), салфеткалар,пычак лар.
	Әвәләп ясау: «Дымково колыны».	• Балаларны рус халык иҗат үрнәге - Дымково уенчыгы белән таныштыруны дәвам итү. Халык һөнәрчеләре хезмәтенә хөрмәт тәрбияләү. • Балаларны халык иҗаты үрнәкләре (Дымково мотивлары) буенча	Шигырь уку, Дымково уенчыкларын һәм аларның рәсемнәрен карап, охшашлыкларын һәм аермаларын таптыру. Бөтен бер балчык йомарламыннан колынның гәүдәсен һәм аякларын әвәләп ясап күрсәтү, муенын, башын,	Балчык, әвәләп ясау такталары, салфеткалар, сулы банка, Дымково уенчыклары.

		сыннар әвәләп ясарга өйрәткәндә, эшләүнең катнаш ысулын куллану. • Уенчыкка хас үзенчәлекләрне күрсәтү өчен, әвәләп ясауның мөһим ысулларын (тартып сузу, чеметеп кую, сылау, тигезләү) кулланууларына ирешү.	ялын, койрыгын ничек ясауны ачыклау өчен, сораулар бирү.	
	Кисеп ябыштыру: «Трамвайда куяннар».	•Шәһәр транспортына хас үзенчәлекләрне җиткерә белергә өйрәтү. • Квадрат һәм турыпочмаклык почмакларын түгәрәкләп кисү, тар кәгазь тасмалар кисеп алу күнекмәләрен ныгыту. Балаларның пассажирларны ясаганда иҗади мөстәкыйль-лекләренә ирешү.	К. И. Чуковскийның «Тараканище» әсәренә иллюстрацияләрне карау. Форма үзенчәлекләрен, өлешләрен билгеләү, кисеп алу ысулларын, ябыштыру эзлеклелеген искә төшерү.	К. И. Чуковскийның «Тараканище» әсәренә иллюстрацияләр, А4 форматлы ачык төстәге кәгазь, 19х5 см лы сары һәм кызыл, 3,5х14 см лы зәңгәрсу төстәге турыпочмаклыклар, җилем пумаласы, клеенкалар, салфеткалар, төсле карандашлар.
Ноябрь	Әвәләп ясау: «Урман аланында».	•Гәүдә өслеге фактурасын сыгылмалы таякчык кулланып җиткерү аша җәнлекләрне катнаш ысул белән әвәләп ясауга өйрәтүне дәвам итү. • Гадәти хәрәкәтләрне күрсәтә торган әвәләп ясау күнекмәләрен шомартуны дәвам итү. • Сюжетлы уен әзерләү ниятләрен үстерү.	Педагогик ситуация (уен, сораулар, нәфис сүз, әңгәмә) тудырып, әхлакый күзалау формалаштыру, аңлатып күрсәтә бару. Индивидуаль ярдәм, тырышлыкларын хуплау.	«Урман аланы», пластилин, әвәләп ясау такталары, уенчык җәнлекләр, салфеткалар.
	Кисеп ябыштыру: «Лалә чәчәкләре чигелгән алъяпкыч».	• Алъяпкыч силуэты өстендә татар орнаменты элементларыннан гыйбарәт сурәт урнаштырырга	Иң элек татар чигешләре белән бизәлгән кулъяулыклар, сөлгеләр, яулыклар, мендәр тышлары һәм	Алъяпкыч силуэты, кайчы, җилем, пумала, аскуйма, клеёнка, кисүдән калган чүп-чар өчен тартма,

		өйрәтү. • Симметрияле формаларны кисү күнекмәсен ныгыту. Татарстан халыкларының этник һәм милли-мәдәни үзенчәлекләрен саклау һәм яклау максатыннан балаларны татар чигеше белән таныштырганда, композиция хисе һәм, нәфасәти кабул итүне үстерү.	япмалары, тәрәзә каша галарын һ. б. күрсәтү. Татар халкының кул эшләре турында искә төшереп сөйләшеп алу. Үрнәкләрне (элементлар, төсләр, Композицияләр) анализлау. Симметрияле формаларны кисү һәм бизәктә элементларны чиратлаштыру ысулларын искә төшерү.	әзерләмәләр өчен савыт, салфеткалар.
	Әвәләп ясау: «Сертотмас үрдәк».	•Җәнлекләрне, кошларны катнаш ысул белән әвәләп ясарга өйрәтүне дәвам итү. • Композиция төзү осталыгын үстерү, предметларның зурлыкларын чамалап ясарга, аскуймага урнаштырырга, хәрәкәтләрен, позаларын эшләнмәдә күрсәтә белергә өйрәтү. • Язучы А. Алишның «Сертотмас үрдәк» әкияте белән таныштырганда, балаларда тапшырылган эшне башкарып чыгу җаваплылыгы тәрбияләү.	А. Алишның «Сертотмас үрдәк» әкиятен уку һәм аны анализлау аша балаларда тапшырылган эшне башкарып чыгу җаваплылыгы тәрбияләү, шул рәвештә балаларны шөгыль темасына этәрү. Әкияткә ясалган иллюстрацияләрне карап, андагы җәнлек фигураларын ничек әвәләп ясарга кирәклеген хәл итү. Персонажларның хәрәкәтләрен һәм позаларын күрсәтеп, аларны аскуймага урнаштыру ысулларын күрсәтү.	Пластилин җыелмасы, 10 см диаметрлы аскуйма, әвәләп ясау өчен такталар, салфет-калар, сыгылмалы таякчыклар, картон-нан киселгән агач фигуралары.
	Кисеп ябыштыру: «Кызык клоуннар».	•Клоунның тән әгъзалары торышын үзгәртеп, хәрәкәтне күрсәтә белергә өйрәтү. • Симметрияле һәм парлап кисүдә композицион күнекмәләрне һәм алымнарны ныгыту. • Клоун фигурасын төрле атрибутлар белән	Курчак клоуннарны, рәсемнәр карау, аңлату, әңгәмә үткәрү, эш алымнарын күрсәтү, тәртибен аңлату.	Хәрәкәтне күрсәтү өчен киселгән детальләр, А4 форматлы ачык тондагы кәгазь бите, клоун йөзен ясау өчен 5х5 см лы квадрат, гәүдәсе өчен 10х6 см лы турыпочмаклык, 7х8 см лы ике төрле ачык төстәге 2 буй кәгазь, «иҗат

		тулыландыруда, чәч рәвешен сайлауда иҗади якын килүгә ирешү.		тартма-сы» һәм аңа салынган ачык, фактуралы, шома кәгазь кисентеләре (ботинкалары, паригы, кием бизәкләү өчен), җилем, җилем пумаласы, һәр бала өчен клеёнка.
Декабрь	Әвәләп ясау: «Балалары беләнпеси».	•Төрле зурлыктагы предметларны әвәләп ясарга һәм аларны гомуми композициягә берләштерергә өйрәтү. • Ясалачак образ өслегеен шомартып, катнаш ысул белән әвәләп ясый белүне ныгыту. • Йорт хайваннарына мәхәббәт һәм сакчыл мөнәсәбәт тәрбияләү.	Үрнәкләрне карау, әвәләп ясау алымнарын күрсәтү, уен мизгеле, эшчәнлекне бәяләү.	Балчык яки пластилин, әвәләп ясау өчен такталар, салфеткалар, сыгылмалы таякчык, иллюстрацияләр.
	Кисеп ябыштыру: «Кыш бабайга хатлар стенды» (күмәк эш).	• Үзәк аша берничә кат бөкләнгән кәгазьдән кар бөртекләре кисеп ясарга өйрәтү. • Стенд рамкасын кар бөртекләреннән (зурлыклары, төсләре буенча аралаштырып) ясау. • Үз гамәлләреңне партнерларың гамәлләре белән килештереп эшләргә өйрәтү.	Дөньяның күп халыклары тарафыннан билгеләп үтелүче Яңа елны каршылау бәйрәме якынлашуы турында искә төшерү. Кыш бабайга хатлар язу өчен стенд ясарга кирәклеген төшендерү. Квадратны үзәк аша берничә кат бөкләү тәртибен, кар бөртекләрен кисеп ясау вариантларын күрсәтү.	Төрле зурлыктагы ачык тондагы квадратлар, җилем, җилем пумаласы, клеенкалар, салфеткалар, А1 форматлы куе зәңгәр төстәге тыгыз кәгазь яки картон (фон өчен).
	Күмәкләшеп әвәләп ясау: «Кышкы уеннар».	• Әвәләп ясауның таныш алымнарыннан иң уңайларын, иң кулайларын кулланырга өйрәтү. • Сурәтне детальләр (башлык, бияләйләр, бизәкләр) белән баетып, берничә предметны гомуми	Уенлы бирем аша эшчәнлеккә тарту: дуска фотохат җибәрү, иллюстрацияләр карап, эш ысулларын сөйләшеп хәл итү, әвәләп ясау алымнарын өлешчә күрсәтү. Әвәләп ясау барышында индивидуаль ярдәм,	Пластилин, әвәләп ясау такталары, иллюстрацияләр, картон аскуймалар, салфеткалар.

		композициягә берләштерү күнекмәсен ныгыту. • Күмәкләп эшләү күнекмәләрен үстерү.	эшчәнлеккә уен алымы белән анализ ясау.	
	Кисеп ябыштыру: «Яңа ел открыткасы».	•Күләмле, панорама рәвешендәге сюрпризлы открыткалар әзерләргә өйрәтү. • Симметрияле итеп кисү осталыгын ныгыту. • Яңа ел бәйрәме - уртак шатлыклы чарага әзерлек вакытында һәр баланы катнаштырып, алар да үзләренең кирәклекләрен тою хисе уяту.	Эшне алдан күзаллау өчен, нәфис сүз куллану. Эшләү алымнарын аңлату һәм өлешчә күрсәтү, контроль, хуплау һәм мактау, эшчәнлекләренә бәя бирү.	А4 форматлы төрле төсләрдәге кәгазь бите, җилем, җилем өчен пумалалар, клеенкалар (һәр балага), төрле предметлар кисү өчен әзерләмәләр.
Гыйнвар	Әвәләп ясау: «Кунаклар көтәбез».	•Пластилинны тасма рәвешендә сузып, чынаяк ясарга, аның формасын һәм төп өлешләре пропорциясен дөрес итеп җиткерә белергә өйрәтү. • Өслекне тигезләү, шомарту алымнарын ныгыту. • Кунакчыллык тәрбияләү, тормышның билгеле бер ситуацияләрендә үз-үзеңне тоту кагыйдәләре һәм нормалары кысаларында эш итәргә күнектерү.	Кунакчыллык йоласы турында сөйләшү, тасма рәвешендә әвәләп ясау алымнарын күрсәтү, өслекне тигезләү, шомарту алымнарын искә төшерү. Әвәләп ясау барышында индивидуаль ярдәм, әзер эшләрнең иң яхшыларын аерым бәяләп үтү.	Пластилин яки балчык, әвәләп ясау өчен такталар, салфеткалар, сыгылмалы таякчык, мөһерләр (басып сурәт төшерү өчен).
	Кисеп ябыштыру: «Кар бөртекләре».	•Үзәк аша берничә кат бөкләнгән кәгазьдән кар бөртекләре кисәргә өйрәтүне дәвам итү. • Квадрат кәгазь битенең якларын һәм почмакларын тәңгәл китереп, төрле юнәлештә пөхтә итеп бөкләү	Кар бөртекләре ясалган рәсемнәрне, үрнәкләрне, схемаларны җентекләп карау, күрсәтеп аңлата бару. Индивидуаль ярдәм, контроль, бәяләү.	Кар бөртекләре рәсем-нәре, схемалар, үрнәкләр, һәр бала өчен квадрат кәгазь битләре (өчәр).

		күнекмәсен ныгыту. • Кар бөртекләре бизәкләрен үзләре күзаллаганча ясатып, балаларның фантазияләрен үстерү.		
Февраль	Әвәләп ясау: «Федора кайгысы».	• Балаларны балчык яки пластилинны тасма рәвешендә сузып, шуннан савытлар әвәләп ясарга өйрәтүне дәвам итү, шул эштә савыт өлешләренең пропорциональ чагы-штырмасын күрсәтә белүләренә, детальләрне ялгап һәм сылап, өслекләрен шомартып эшләүләренә ирешү. • Әвәләп ясауда кулай алымнарны сайлый белүләрен ныгыту, уйланган эшне ахы-рына җиткерүләренә ирешү. • Кеше хәленә керә белү һәм рәхимлелек, әйберләргә сак мөнәсәбәт тәрбияләү.	К. И. Чуковскийның «Федорино горе» әкияте, башка шигырьләр һәм әкиятләрдән өзекләр уку, аларга ясалган иллюстрацияләрне карау, әвәләп ясау ысулларын күрсәтү. Балаларның мөстәкыйль эшләүләре.	Балчык яки пластилин, әвәләп ясау такталары, уенчык савыт-саба, салфеткалар.
	Кисеп ябыштыру: «Күңелле әйлән-бәйлән».	• Гармун күрегедәй итеп берничә кат бөк-ләнгән кәгазьне кисү алымын өйрәтү. • Материалларга сакчыл мөнәсәбәт тәр-бияләү. • Эшләнмәне өстәмә детальләр белән ту-лыландыруда мөстәкыйльлекне үстерү.	Әйлән-бәйлән иллюстрацияләрен карау, үрнәкне күзәтү, тулысынча аңлатып эшләп күрсәтү, һәр балага ярдәм итү. Контроль, балаларның дөрес эшләүләрен бәяләү һәм иҗади омтылышларын хуплау.	Әйлән-бәйлән иллюстрацияләре, буйга урталай бүленгән А4 форматлы кәгазь бите, җилем, җилем пумалалары, һәр бала өчен клеёнка, төрле төстәге һәм фактурадагы кәгазь кисәкләре салынган «иҗат тартмасы».
	Әвәләп ясау: «Хәрби танклар».	•Танк өлешләрен (корпус, түбәсе, тубы (пушкасы), пулеметы,	Язучы Н. Иванованың «Танкист» шигырен уку, танк өлешләрен	Пластилин, такта, салфетка, сыгылмалы таякчык.

		командир люгы, тәгәрмәч чылбыры, тәгәрмәчләре) ныклап ялгап ясарга өйрәтүне дәвам итү. • Предметның кайбер өлешләрен сыгылмалы таякчык белән ясау күнекмәсен формалаштыруны дәвам итү. • Россия Хәрби көчләре турында күзаллауларны киңәйтү.	ясау ысулларын бергәләп хәл итү. Әвәләп ясаганда өлешләрне ялгау, өслекне тигезләү, эшне сыгылмалы таякчык белән формалаштыру ысулларын өлешчә эшләп күрсәтү.	
	Кисеп ябыштыру: «Кораблар, пароходлар».	• Кораб өлешенең формасына карап, кисүнең төрле алымнарын кулланырга өйрәтүне дәвам итү. • Кайчы белән салмак кисү техникасын ныгыту. • Сурәтне образлы бәяләүгә этәрү. Б. Заходерның «Если мне подарят лодку» шигыре белән таныштыру.	«В порту» мультфиль-мыннан өзек карау. Б. Заходерның «Если мне подарят лодку» шигырен уку аша шөгыль темасы белән кызыксыну уяту. Кораб төрләре, аларны хәрәкәткә китерү ысуллары турында әңгәмә кору. Җилкәнле кораб, пароход, катер һ. б. рәсемнәрен (зурлыклары, төсләре, өлеш-ләренең урнашуы) карау. Эшләү алымнарын бергәләп хәл итү.	Кораб рәсемнәре, кайчы, җилем, салфеткалар, А4 форматлы зәңгәр кәгазь бите, кораб корпусы өчен 15х6 см лы турыпочмаклы төрле төсләрдәге кәгазь, палубалар өчен 13х2, 11х2, 9х2 см лы төрле төсләрдәге турыпочмаклы кәгазьләр, җилкәннәр өчен 11х6, 7х4 см лы турыпочмаклы кәгазьләр, төрле төстәге һәм фактурадагы кәгазь кисәкләре салынган «иҗат тартмасы».
Март	Әвәләп ясау: «Чынаяк кирпеч (кафель)».	• Халык иҗаты белән таныштыруны дәвам итү. Рус халык чынаяк кирпечләренә (кафель) охшатып, декоратив пластиналар ясарга өйрәтү. • Ниятләнгән эшкә туры килә торган әвәләп ясау алымнарын сайлап ала белү кү-некмәсен ныгыту.	Тәрбияче әңгәмә үткәреп, табышмаклар әйтеп, чынаяк кирпеч иллюстрацияләрен карап, ясалачак эшләнмә эчтәлегенә анализ ясый, үзе эшләп күрсәтә.	Балчык, тактачык, сулы савыт, пумала, салфетка, сыгылмалы таякчык, чынаяк кирпеч иллюстрацияләре»

		• Эш эчтәлеген сайлауда мөстәкыйльлекне үстерү.		
	Кисеп ябыштыру: «Гөлләрем-чәчәкләрем».	•Үзәк аша берничә кат бөкләнгән кәгазьдән чәчәкләр кисәргә өйрәтүне дәвам итү. • Чәчәк бәйләме ясап, композиция төзү күнекмәләрен ныгыту. • Урта полосадагы үсемлекләр дөньясы белән таныштырып, нәфасәти кабул итүне үстерү.	Шөгыль темасына кызыксыну уяту өчен, шигырьләр уку, иллюстрацияләр карау, кисү алымнарын күрсәтү. Балалар ясаган эшләрне бергәләп карау, бәя бирү.	Төрле зурлыктагы квадрат төсле кәгазьләр, җилем, пумала, клеенка, А4 форматлы ачык төстәге кәгазь бите, сабаклар һәм яфраклар ясау өчен фломастерлар/кара ндашлар.
	Әвәләп ясау: «Кувшин».	•Балаларны савыт-саба ясауның әйләнмәле сылау кебек яңа ысулы белән таныштыру. • Алдан уйлап куелган форманы ясау күнекмәсен ныгыту. • Балаларның нәфасәти карашларын киңәйтү өчен, дөнья халыкларының балчык савыт-сабалары (керамика) белән таныштыру.	Татар, украин һ. б. халыкларның балчык кув-шиннары, тар муенлы чүлмәкләре һ. б. Керам-ик савыт-саба иллюстрацияләрен җентекләп карау, нинди материалдан ясалулары, аларны ясау ысуллары турында әңгәмә кору; савыт-саба ясауның әйләнмәле сылау ысулын күрсәтү; балаларның үз эшләнмәләре турында сөйләшү.	Балчык, такта, сулы савыт, пумала, салфетка, сыгылмалы таякчык, төрле ха-лыкларның керамик савытлары иллюстрацияләре.
	Кисеп ябыштыру: «Лаләлар».	•Ике төстәге кәгазь алып, бер төсне икенчесе өстенә куеп, чәчәкләр кисәргә өйрәтү. • Симметрияле кисү алымнарын (туры-почмаклы кәгазь битен урталай бөкләп, битне бөкләү сызыгы буенча тоткан килеш яртылаш кисү) ныгыту. • Балаларның әйләнә-тирә дөньяны Нәфасәт и кабул итүләрен	Якты һәм җылы яз чәчәге образы турында әңгәмә үткәреп, аның белән соклану хисләре уяту. Нәфис сүз куллану. Эш алымнарын күр-сәтү.	Ачык яшел төстәге фон, кызыл һәм кара төсләрдәге 6x4 см лы өчәр турыпочмаклык. Ачык һәм караңгы яшел төстәге 11x4 см лы ике турыпочмак-лык. Сабак-лар өчен кәгазь тасма, җилем пумалалары, җилем, һәр балага салфеткалар.

		үстерү.		
Апрель	Әвәләп ясау: «Кре-пость» (күмәк эш).	•Пластилиннан ясалган кирпечләрдән корырга, крепость сурәтен төзергә өй-рәтү. • Үзара килешеп, күмәк эшләү күнекмә-сен ныгыту. • Өстәмә предметларны әвәләп ясаганда, иҗади сәләтләрне үстерү.	Тәрбиянең крепостьның башка биналардан аермасы турында әңгәмә үткәрүе. Бергәләп иллюстрацияләр карау, кирпеч ясау ысулларын һәм крепостьны өю эзлеклелегенең (кирпечләрне нигездә бер рәткә тезеп һәм нигез өстенә стена күтәреп, стеналарда тәрәзә уемнары калдырып) бергәләп хәл итү.	Пластилин, әвәләп ясау такталары, салфеткалар, сыгылмалы таякчык.
	Кисеп ябыштыру: «Урман агачлары».	•Төп детальләрнең кисеп ясалган өлге-ләре астына кәгазь куеп, астан яктыртып аппликацияләр ясарга өйрәтүне дәвам итү. • Кәгазьдән симметрияле итеп кисеп, әзер формаларны билгеле бер тәртиптә (башта ерак пландагы, аннары урта, соңыннан алгы пландагы предметлар) ябыштыру күнекмәсен кабатлау. • Балаларның туган як үсемлекләре турындагы белемнәрен ныгыту.	Нәфис сүз куллану, иллюстрация-ләр карау, агачлар турында сөйләшү (охшаш һәм аермалы билгеләре), эшләп күрсәтү һәм аңлата бару, балаларның эшчәнлекләрен бәяләү, хуплау.	Төрле агач рәсемнәре, әзер үрнәкләр, каен һәм чыршы өчен әзерләмәләр (ак һәм көрән төстәге турыпочмаклыклар), җилем, пу-мала, салфетка, А4 форматлы яшькелт-зәңгәр төстәге кәгазь бите.
	Әвәләп ясау: «Космонавт» .	•Балаларны ел саен билгеләп үтелә торган Космонавтика көне (12 апрель), космонавтлар хезмәте белән таныштыруны дәвам итү, әлеге профессиягә хас үзенчәлекләрне	Космонавтика көне, космонавт профессиясе авырлыклары турында әңгәмә корып, А. Леонов иллюстрацияләрен («Кеше планета өстендә») карап, космонавт про-фессиясенә хөрмәт	Пластилин, әвәләп ясау өчен такталар, салфет-калар, сыгылмалы таякчык.

		әвәләп ясаганда күрсәтә белергә өйрәтү. • Космонавт һәм ракетаны ясау ысулын мөстәкыйль сайлау күнекмәсен ныгыту, өлешләрне салмак кына ялгап, сылап һәм өслекләрен тигезләп, тиешле формага китерү. • Дөньяның беренче космонавтын тәрбияләп үстергән туган илебез белән горурлык хисләре тәрбияләү.	уяту. Космонавт скафандры өлешләрен җентекләп күзәтеп, ал арның пропорциональ чагыштырмаларына игътибар итеп, балаларда әлеге форма турында күзаллау булдыру. Юнәлеш бирүче сораулар кулланып, балаларны мөстәкыйль эшләүгә этәрү.	
	Кисеп ябыштыру: «Витамин әфлисуннар».	•Үзеге аша берничә кат бөкләнгән бер төстәге кәгазьдән урталай бүленгән әфлисун кисеп алырга өйрәтү. • Төп форма астына шундый төсмерле кәгазь салып ябыштыру күнекмәсен ныгыту. • Төрлечә кисеп ябыштыру ысуллары белән таныштырып, балаларның да әлеге күнекмәләрен үстерү.	Аппликация үрнәген карап, шул рәвештә кисеп ябыштыруны күрсәтеп аңлата бару, һәр балага ярдәм итеп, кисеп ябыштыру күнекмәләрен камилләштерү.	Сары һәм әфлисун төсләренең ачык һәм караңгы төсмерләрен-нән гыйбарәт 5 һәм 4 см диаметрлы түгәрәк кәгазьләр, А4 форматлы кәгазь бите, җилем, җилем өчен пумалалар, салфетка-лар.
Май	Әвәләп ясау: «Өй зоопаркы».	• Балаларның җәнлекләрне әвәләп ясау ысулын мөстәкыйль сайлап эшләү күнекмәсен ныгыту. • Җәнлекләр фактурасын сыгылмалы таякчык белән яки өслекләрен тигезләп ясарга өйрәтү. • Балаларның үз эшләре турында сөйләү-ләренә ирешү һәм җәнлекләр өчен	Уен ситуациясе, карау-күзәтү, эш алымнарын өлешчә күрсәтеп, аңла-тып бирү. Тырышлыкларын хуплау, индивидуаль ярдәм.	Пластилин, әвәләп ясау такталары, салфеткалар, сыгылмалы таякчык.

		җавап-лылык хисе тәрбияләү.		
	Кисеп ябыштыру: «Матур күбәләкләр».	• Ачык һәм җете төсләрдәге күбәләкләргә карата соклану хисе уяту. Формалар һәм төсләр ярашуы матурлыгын күрә белергә өйрәтү. • Күләмле композиция төзергә өйрәтү. • Кайчы белән салмак кисеп, симметрия-ле формалар ясарга күнектерү.	Иллюстрацияләр, фотографияләр карау аша, нәфис сүз кулланып, балаларда алдан уйлап эшләүгә кызыксыну уяту. Эш барышын бала-лар әйтеп торган хәлдә, аңлатып күрсәтеп бару.	А4 форматлы кәгазь бите, 5х5 см лы ачык төстәге квадратлар, бизәү өчен әзерләнгән вак формалар, җилем, җилем пумаласы, сал-феткалар.
	Әвәләп ясау: «Әкияти җәнлекләр».	•Нинди образ булуга карап әвәләп ясау алымын мөстәкыйль сайларга өйрәтү. • Җәнлекләрне экияти образга хас детальләр белән тулыландырып ясарга өйрәтүне дәвам итү.	Әңгәмә үткәрү, сораулар бирү, иллюстрацияләр карау аша балаларда экияти җәнлекләр турында күзаллау булдыру. Җәнлекләрне катнаш ысул белән өлешләп әвәләп ясау алымнарын искә төшерү. Балаларның иҗади эшләүләренә бәя бирү.	Пластилин, әвәләп ясау такталары, салфеткалар, иллюстрацияләр, өстәмә материал.
	Кисеп ябыштыру: «Йорт иясе Кузька».	•Әкияти образларны үзләренчә күзаллап, аларны кисеп ябыштыру ысулларын мөстәкыйль сайлап алуга ирешү. • Төсле кәгазьне дөрес кулланырга өйрәтү. • Әдәби әсәрләрне иллюстрацияләүгә кызыксыну тәрбияләү.	Әңгәмә үткәреп, иллюстрацияләр карап, балаларда йорт иясе образы турында күзаллау тудыру. Эш алымнарын бергәләп хәл итү, бала-ларга булышу, хезмәтләрен бәя-ләү.	10х15 см лы төсле кәгазьләр җыелмасы, җилем, җилем пума-лалары, салфеткалар, балавыз акбурлар.

"Музыка" юнәлеше

Максат: балаларның музыканы эмоциональ кабул итү сәләтен, музыкаль-сәнгати эшчәнлекне үстерү, музыкаль сәнгатькә тартылу.

2.2. Гаилә белән үзара бәйләнеш

Хәзерге фән һәм практика баланың шәхесен формалаштыруда гаиләнең уникаль роль уйнавын исбат итә. Беренче социальләшү гаиләдә башлана, баланың дөньяга, үзенә, башка

кешеләргә карашы, мөнәсәбәте формалаша. Ата-аналарның кайгыртучанлыгы балада аның үз-үзенәышанычын тудыра, башка кешеләр белән түземлек, үзара хөрмәт принциплары нигезендә үзара мөнәсәбәткә керергә әзер торырга ярдәм итә.Ата-ананың тәрбия һәм белем бирү эшчәнлегендә катнашу мөмкинлеге булу бик зур әһәмияткә ия. Хәзерге заман балалар бакчасы ата-аналарга психологик һәм педагогик ярдәм күрсәтүче учреждение буларак та хезмәт итә. Шул ук вакытта гаилә дә үзара хезмәттәшлек итәр өчен педагогларны өзлексез үсешкә рухландыра. Түбәндәге бурычларны үтәмичә, максатка ирешү мөмкин түгел:

-гаилә белән партнерлык мөнәсәбәте урнаштыру;

-бакчада ата-анага бала тормышында катнашу өчен шартлар тудыру;

- бала тәрбияләүдә ата-аналарга психологик ярдәм күрсәтү;

- гаиләләр белән үзара аралашуда педагогик компетентлыкны өзлексез күтәрү.

Гаилә белән үзара бәйләнеш принциплары.

1.<u>Психологик уңайлык (комфорт) принципы</u> - ата-аналар белән аралашуда җылы атмосфера булдыру, һәр гаиләнең ихтыяҗын, социаль-психологик характеристикасын исәпкәалу. Ата-ана белән үзара ышанулы мөнәсәбәт ул - хөрмәт, диалогка омтылу, игътибарлылык, ихласлылык. Балага һәм аның якыннарына карата тәрбиячेнең игелеклелеге һәм ачыклыгы ата-ана ягыннан уңай кабул ителә. Ата - аналарның бакчада балалары шат булса, алар тәрбиячеләргә сораулар белән мөрәҗәгать итәләр. Ата-аналарның бала өчен балалар бакчасының уңайлы, куркынычсыз, файдалы булуын күрү генә түгел, ә балаларның үсешен күрүләре дә әһәмияткә ия. Тәрбияченең баланың яшь үзенчәлеген, психологиясен, үсеш кризисын белүе, ата-ананы тынычлындырып, кирәкле сүзләр таба белүе, алар белән ягымлы мөгаләмәдәге әңгәмәдәшче булуы мөһим.

2.<u>Эшчәнлек принцибы</u>. Белем һәм тәрбия бирү процессында балалар бакчасы һәм ата-аналар арасындагы бәйләнештигез хокуклы партнерлар сыйфатына корылган. Партнерлык процессы катлаулы: танышу, стереотипларның җимерелүе һәм үзара аңлашу урнашу,бала тәрбияләүдә бер үк максатны күздә тоту. Педагогның һәм балалар бакчасының позитив имиджы булуы мөһим.

3.<u>Бербөтенлек принцибы</u> -тәрбия һәм белем бирүдә гаилә һәм җәмгыять институтларының аерылгысыз бербөтен булуына нигезләнгән. Әлеге принцип бала тәрбияләүдә гаилә белән балалар бакчасының эш стратегиясен билгели. Җәмгыяти тәрбиянең нигезе ул - балага социаль таләпләр системасы кую. Ата-аналарның тәрбияви тәэсире булып, балага карата мәхәббәт, аны куркынычсызлык белән тәэмин итү, аны ничек бар шулай кабул итү тора.

4.<u>Минимакс принцибы</u> - һәр гаиләгә дифференциальякынкилү, ата-аналар белән эчтәлекле, тактлы аралашу. Ата-аналар белән танышкач, педагог һәр гаиләнең үзенчәлеген ачыклый, аларның активлыгын күтәрү өчен планлы рәвештә шартлар тудыра.

5.<u>Вариативлык принцибы</u> - ата-аналарга тәрбия һәм белем бирү процессына кушылу һәм аралашуның формаларын тәкъдим итү: традицион һәм традицион булмаган, шәхси һәм төркемләп, дистанцион һәм кара-каршы аралашу.

6.<u>Өзлексезлек принцибы</u> өйдә һәм балалар бакчасында тәрбия бирүнең өзлексез баруын күз алдында тота.

7.<u>Иҗадилык принцибы</u> - тәрбия һәм белем бирү процессында барысына да иҗадилык күрсәтергә мөмкинлек ачу.

Ата-аналар белән үзара бәйләнеш формалары.

1.<u>Мәгълүмати чаралар</u> -(телдән журнал, реклама буклеты; балаларга тәрбия һәм белем бирү сораулары буенча мәгълүмати белешмә хезмәте; СМИ да чыгышлар; мәгълүмати кәрзиннәр, хатлар; күрсәтмә психо-педагогик пропаганда һ.б.)

2. <u>Оештыру эшләре-</u> (ата-аналар җыелышы; анкеталар тутыру; җәмгыяти ата- аналар оешмаларын төзү; коференцияләр, ата-аналар белән берлектә педсоветлар; брифинглар һ.б.)

3 <u>.Культура-агарту чаралары</u> - (ата-аналар мәктәбе; консультацияләр; тематик очрашулар; матур әдәбият буенча тематик күргәзмәләр оештыру; тренинглар; семинарлар; әңгәмә; дискуссияләр; ата-аналар кунакханәсе; түгәрәк өстәл һ.б.)

4.<u>Оештыру-эшчәнлек</u> - (ата-аналар белән берлектә үткәрелгән балаларның үсеш мониторингы, берләштерелгән ата-ана-бала проекты; күргәзмәләр; вернисажлар; мастер-класслар; балалар, педагоглар, ата-аналар иҗаты; гаилә портфолиосы ясау; иҗади эшчәнлек өчен табигый һәм ташландык материаллар җыю; балалар бакчасын ремонтлауда һәм яшелләндерүдә

катнашу;балаларның бакчадагы тормышын сурәтләгән буклет, видеофильмнар әзерләү, журналлар чыгару;бакчада үткәрелгән чаралар турында фотоматериалларны электрон җибәрүдә булышу; үстерешле предметлы тирәлекнең сыйфатын тикшерүдә катнашу һ.б.)

5. Ата-аналарның педагогик процесста катнашуы - (ата-аналар катнашы белән шөгыльләр; балаларга әкиятләр уку; балалар белән төрле темага әңгәмәләр кору; ата-аналар катнашы белән сәхнәләштерү; саф һавада йөргәндә, экскурсияләргә барган балаларны озату; Ачык ишекләр, Сәламәтлек көнендә, Шәфкатьлелек марафонында катнашу һ.б.)

Гаилә белән үзара бәйләнеш буенча перспектив план

Максат: педагоглар, ата-аналарның берләшүе һәм мәктәпкәчә яшьтәге балаларның ориентлашу кыйммәтләре формалашуга бердәм юнәлешен булдыру.

Ай исемнәре	**Чаралар**
Сентябрь	1.Ата-аналар җыелышы: "5-6 яшьлек балаларның яшь үзенчәлеге" 2.Ата-аналар почмагына консул-я "5-6 яшьлек балаларның үсеш үзенчәлекләре" 3.Әңгәмә: "Бала һәм ата-ана" 4.Сәламәтлек почмагына консул-я: "Көз.Витаминлы календарь"
Октябрь	1.Гаилә клубы "Җәзасыз гына буламы?" 2.Ата-аналар почмагына консул-я: "Мактаргамы, ачуланыргамы? " 3.Әңгәмә: "Шаярма"
Ноябрь	1.Консул-я: "Балаларны юл кагыйдәләренә өйрәтүнең мөһимлеге" 2.Консул-я: "Бала еш ялганлыймы?" 3.Әңгәмә: "Гадәттән тыш хәлләрне җиңәргә балага ничек булышу?"
Декабрь	1.Консул-я: "Балаларыгызга нинди уенчыклар кирәк?" 2.Консул-я: "Игътибар! Кыш килепҗитте!" 3.Ата-аналар почмагына: "Юл хәрәкәтләре буенча ата-аналарга белешмә"
Гыйнвар	1.Консул-я: "Балалар сорауларына ничек җавап бирергә?" 2.Ата-аналар почмагына консул-я: "Балалар куркуы бөтен тормышны бозарга мөмкин"
Февраль	1.Ата-аналар җыелышы: “Мәктәпкәчә яшьтәге балаларны тәрбияләүдә гаиләнеңроле” 2.Санбюллетень: «Күңелле ингаляция” 3.Әңгәмә: “Гиперактивлык. Аның белән ничек көрәшергә?”
Март	1.Ата-аналар почмагына консул-я: “Бәла туса, нишләргә?” 2.Консул-я: “Игътибарныүстерүөчен уеннар” 3.Әңгәмә: “Әгәр бала игътибарсыз икән” 4.Санбюллетень: «Яз.Витаминлы календарь»
Апрель	1.Консул-я: “Балалар мульфильмындаөлкәннәр тормышы” 2.Консул-я “Балалар травматизмын булдырмау чаралары” 3.Әңгәмә: “Баланың аң үсеше”
Апрель	1.Консул-я: "Балалар мульфильмында өлкәннәр тормышы" 2.Консул-я "Балалар травматизмын булдырмау чаралары" 3.Әңгәмә: "Баланың аң үсеше"
Май	1.Ата-аналар җыелышы: "Балаларны ничек һәм нәрсә белән шөгыльгә тартау?" 2.Ата-аналар почмагына консул-я: "Мәктәпкәчә яшьтәге баланың үз-үзен тотышындагы куркынычсызлык" 3.Әңгәмә: "Җәй көне үстерешле уеннар"

Зурлар төркеме :

Уку елының беренче чорында күбесенчә индивидуаль эш бара.Фронталь белем бирү эшчәнлеге атнага өч мәртәбә үткәрелә. Телнең лексик-грамматик чараларын формалаштыру һәм бәйләнешле сөйләмне үстерүгә-2 белем бирү эшчәнлеге,авазларның дөрес әйтелешен формалаштыруга -1 белем бирү эшчәнлеге. Беренче көннән үк балаларны үзенә әйтелгән сөйләмне тыңлый белергә, аның аерым өлешләрен истә калдырырга, үзенең һәм башкаларның сөйләмендә ялгышларны ишетүне күнектерә башлау мөһим. Авазлар әйтелеше өстендә эш беренче чорда бары

тик индивидуаль эштә алып барыла.Һәр куелган авазны аерым ,иҗектә,текста ныгытканнан соң, баланың бу авазны дөрес әйтүен буш вакытларда,уеннарда,режим моментларында контрольдә тотарга кирәк. Сөйләмнең авазлардан торуы үзләштерелә,өйрәнгән авазны сүз башында, соңыннан ахрында,уртасында ишетеп аерырга өйрәтәбез. Белем бирү эшчәнлеге лексик темалар белән бәйлектә алып барыла,һәр темага сүзлек запасы булдыруга зур игътибар бирелә. Сүзлек запасы туплана,ул сөйләмгә кертелә,әзерләнгән запаска нигезләнеп, сөйләмнемнең грамматик чаралары форамлаштырыла. Балаларның сөйләм мөмкинчелекләрен искә алып әзер гади җөмлә конструкцияләре бирергә,аларны ятлатырга,шул конструкция буенча иң гади җөмлә төзергә өйрәтүдән башлыйбыз.Кечкенә хикәяләрнең эчтәлеген сөйләүдә ятлаудан башлана. Сорауга җавап формасында, шулай ук рәсем буенча җөмлә төзү өстендә күп эшләнелә. Билгене белдерүче, хәрәкәтне белдерүче сузләрне тупларга кирәк. Сурәтләү хикәясе темага кагылышлы билгене белдерүче сүзләргә нигезләнә.

III. Оештыру бүлеге

3.1 Материаль- техник тулыландыру

Белем бирү программасының юнәлеше	Төркем бүлмәсе,кабинетлар, җиһазлар исемлеге
Программа дошкольного образования «От рождения до школы» под редакцией Н.Е. Вераксы, Т.С. Комаровой, М.А. Васильевой, **основная,** (грамота, развитие речи, ФЭМП, ознакомление с художественной литературой, ознакомление детей с природой, логическое мышление, ИЗО деятельность, исследовательская, конструктивная деятельность)	**Төркем бүлмәсе** **Җиһазлар исемлеге** Өстәлләр, урындыклар, күпфункциональ такта, дидактические игры, с/р уеннар өчен уен-модульләр, китаплар, үстерешле плакатлар, уеннар, төзелеш өчен конструктор, эксперимент почмагы, йомшак модульләр, таратма материал; матур әдәбият, өлкәннәр өчен педагогик литература, персонаж-уенчыклар.
Программа дошкольного образования «Изобразительная деятельность в детском саду» под редакцией Т.С. Комаровой, о**сновная** (рисование, лепка, конструирование)	**Төркем бүлмәсе** **Җиһазлар исемлеге** күпфункциональ такта, дидактикуеннар, игровые модули для сюжетно-ролевой игры, китаплар, уеннар, үстерешле плакатлар,төзелеш өчен конструктор, эксперимент өчен почмак, йомшак модульләр, таратма, күрсәтмә материал, матур әдәбият, зурлар өчен педагогигик әдәбият, уенчык-персонажлар.
Программа дошкольного образования «Основы безопасности жизнедеятельности дошкольников» под редакцией Н.Н. Авдеевой О.Л. Князевой, Р.Б. Стеркиной, **основная** (ОБЖ)	**Төркем бүлмәсеҖиһазлар исемлеге** Өстәлләр, урындыклар, күпфункциональ такта, дидактик уеннар, сюжетно-рольле уеннар өчен модульләр, китаплар, уеннар, үстерешле плакатлар, төзелеш конструкторы, эксперимент почмагы, йомшак модульләр, таратма материал, урам, бакча, шәһәр макеты,торак йортлар, юл билгеләре,төзелешләр, ландшафт схемасы белән келәм, персонаж-уенчыклар.
Программа дошкольного образования «От рождения до школы» под редакцией Н.Е. Вераксы, Т.С. Комаровой, М.А. Васильевой, **основная** (музыкальное) Программа дошкольного образования «Камертон» под редакцией Э.П. Костиной, (музыкальное)	**Музыказалы** **Җиһазлар исемлеге** Пианино, театр төрләре, телевизор, музыкальный центр, набор шумовых музыкальных инструментов, музыка инструментлары җыелмасы, дидактик уеннар һ.б.
Программа дошкольного образования «Театр - творчество - дети» под редакцией Н.Ф. Сорокиной, **основная** (театральная деятельность)	**Музыка залы Җиһазлар исемлеге** Пианино, театр төрләре, телевизор, музыкальный центр, музыкальинструментларҗыелмасы, дидактик уеннар һ.б.

3.2. Программа һәм методика белән тәэмин итү

Белем бирү өлкәләре	Үсешнең төп юнәлешләре	Эшчәнлек төре	Кулланылган программалар, методик әсбаплар
Социаль-коммуникатив үсеш өлкәсе	Әхлакый кыйммәтләр Хезмәт Курнынычсызлык	Уенга өйрәтү Социаль үсеш Хезмәт тәрбиясе Хуҗалык-көнкүреш ОБЖ	Р.С. Буре «Социально-нравственное воспитание дошкольников». Методическое пособие. - М.: Мозаика - Синтез, 2012.Н.Ф. Губанова «Развитие игровой деятельности» Система работы в первой младшей группе детского сада. - М.: Мозаика - Синтез, 2012.М Б. Зацепина «Дни воинской славы: Патриотическое воспитание дошкольников». Для работы с детьми 5-7 лет. - М.: Мозаика - Синтез, 2010. В.И. Петрова, Т.Д. Стульник «Нравственное воспитание в детском саду». Программа и методические рекомендации. - М.: Мозаика - Синтез, 2008. Ривина Е.К. Знакомим дошкольников с семьей и родословной. М: Мозаика-Синтез,2008Князева С.М., Стеркина Р.Б. Я, ты, мы Е.В. Рыбак «Вместе» «Программа развития коммуникативной сферы старших дошкольников средствами эмоционального воздействия» Н.Н. Авдеева, О.Л. Князева, Р.Б. Стеркина, Н.Н. безопасности жизнедеятельности дошкольников» «Основыбезопасности жизнедеятельности дошкольников» Л. Б. Баряева, А. П. Зарина «Обучение сюжетно-ролевой игре дошкольников с проблемами в интеллектуальном развитии» Методическое пособие Т.С. Комарова, Л.В. Куцакова, Л.Ю. Павлова «Трудовое воспитание в детском саду». Программа и методические рекомендации. - М.: Мозаика - Синтез, 2009. Л.В. Куцакова «Конструирование и ручной труд в детском саду». Программа и методические рекомендации. - М.: Мозаика - Синтез, 2010
Танып белү үсеш өлкәсе	**Иң гади математик күзаллау**	**Сенсорик үсеш** **Иң гади математик**	**О.А. Соломенникова «Экологическое воспитание в детском саду».Программа и методические рекомендации. – М.:**

	Әйләнә- тирә	**күзаллауны формалаштыру** **Тирә-юнь белән таныштыру**	**Мозаика – Синтез,2009.** **О.А. Соломенникова «Занятия по формированию элементарных экологических представлений в средней группе детского сада». Конспекты занятий. – М.: Мозаика – Синтез, 2010.** **О.А. Дыбина «Ребенок и окружающий мир». Программа методические рекомендации. – М.: Мозаика – Синтез, 2010.** **О.А. Дыбина «Занятия по ознакомлению с окружающим миром встаршей группе детского сада». Конспекты занятий. – М.: Мозаика–Синтез, 2011.** **Л.Ю. Павлова «Сборник дидактических игр по ознакомлению сокружающим миром» Для работы с детьми 4-7 лет. – М.: Мозаика –Синтез, 2011.** **Н.А.Арапова-Пискарева«Формированиематематических представлений». Методическое пособие. – М.:Мозаика – Синтез, 2010.** **И.А. Помораева, В.А. Позина «Занятия по формированиюэлементарных математических представлений в старшей группедетского сада». Планы занятий. – М.: Мозаика – Синтез, 2010.** **Математика в детском саду. Рабочая тетрадь для детей. М.:Мозаика-Синтез, 2011.** **Л.В. Куцакова «Занятия по конструированию из строительногоматериала в старшей группе детского сада». Конспекты занятий. –М.: Мозаика – Синтез, 2010.** **Куцакова Л. В.. Конструирование и художественный труд вдетском саду. Программа и конспекты занятий М: Мозаика-Синтез,2005** **Н.Е. Веракса, О.Р.Галимов «Познавательно-исследовательскаядеятельность дошкольников». Методическое пособие. – М.:Мозаика – Синтез, 2012**
Нәфасәти -сәнгать үсеш өлкәсе	**Продуктив эшчәнлек** **Музыка тәрбиясе**	**Рәсем** **Әвәләү** **Кисеп ябыштыру** **Кул эше** **Конструкцияләү**	**Комарова. Т.С. Изобразительная деятельность в детском саду.Программа и методическиерекомендации. М.: Мозаика-Синтез,2010.**

		Музыкатәрбиясе Сәхнәләштерү	Комарова Т.С. Детское художественное творчество. Методическоепособие для воспитателей и педагогов. М.: Мозаика-Синтез, 2010. Комарова Т. С. Занятие по изобразительной деятельности во IIмладшей, средней, старшей, подготовительной группах. Конспектыи планы занятий М.: Мозаика-Синтез, 2010. И.А. Лыкова Программа художественного воспитания, обучения иразвития детей 2-7 лет «Цветные ладошки» Зацепина М. Б. Культурно-досуговая деятельность. Программа иметодические рекомендации. . М.: Мозаика-Синтез, 2005. Тонкова Э.А.Перспективное планирование ВОР в ДОУ (1,2,средняя, старшая, подготовительная группы) музыкальное воспитание. М. ,2010 М. Б. Зацепина «Музыкальное воспитание в детском саду».Методическое пособие. – М.: Мозаика-Синтез, 2010. М. Б. Зацепина, Т.В. Антонова "Народные праздники в детском саду". Методическое пособие. - М.: Мозаика-Синтез, 2010. М. Б. Зацепина, Т.В. Антонова "Праздники и развлечения в детском саду". Методическое пособие. - М.: Мозаика-Синтез, 2010. Т.С. Комарова, М. Б. Зацепина «Интеграция в системе воспитательно-образовательной работы детского сада» Пособие для педагогов дошкольных учреждений. - М.: Мозаика-Синтез, 2009. Т.С. Комарова «Школа эстетического воспитания» - М.: Мозаика-Синтез, 2009. Э. П Костина ООП дошкольного образования «Камертон» . Н.Ф. Сорокина «Театр, творчество, дети». Н.Ф. Сорокина «Играем в кукольный театр». - М., Аркти , 1999.
			МРК 1.«Күрсәтәле,үскәнем" З.Г.Ибраһимова. З.Р.Гыйләҗетдинова, Ф.Җ.Җәләлетдинова -Казан:

			Мәгариф,2010г. **2. Чәбәк,чәбәк итә улЗ.Г.Ибраһимова.З.Р.Гыйләҗетдинова ,Ф.Җ.Җәләлетдинова-Казан: Магариф,2007г** **3. Үстерешле уеннар. К.З.Закирова,Р.Э.Кадыйрова. - Казан:Магариф,2013г** **4. "Танцуй веселей" З. Г. Ибрагимова.-Казан: «Халкыбызмирасы»2012г.**
Сөйләм үсеше	Сөйләмтеленүстерү Матур әдәбият	Матур әдәбият белән таныштыру	Гербова В.В.. Развитие речи в детском саду. Программа и методические рекомендации - М.: Мозаика-Синтез, 2010. В.В. Гербова «Занятия по развитию речи в старшей группе детского сада». Планы занятий. - М.: Мозаика - Синтез, 2011. В.В. Гербова «Занятия по развитию речи в подготовительной к школе группе детского сада». Планы занятий. - М.: Мозаика -Синтез, 2012. Развитие речи у дошкольников. Рабочая тетрадь. М.: Мозаика-Синтез, 2011. Наглядно-дидактические пособия ВаренцоваН.С.Обучение дошкольников грамоте. М: Мозаика-Синтез,2005 Гербова В. В.. Приобщение детей к художественной литературе. Программа и методические рекомендации. М: Мозаика-Синтез,2005 «Книга для чтения в детском саду и дома» Хрестоматия. 2-4 года / В.В. Гербова, Н.П. Ильчук и др. - М., 2005. «Книга для чтения в детском саду и дома» Хрестоматия. 4-5 лет / В.В. Гербова, Н.П. Ильчук и др. - М., 2005. «Книга для чтения в детском саду и дома» Хрестоматия. 5-7 лет / В.В. Гербова, Н.П. Ильчук и др. - М., 2005.
Физик тәрбия үсеше	Здоровыйобразжизнидвижения	Физик культура Төпхәрәкәтләр Спорткүнегүләре Спорт уеннары Хәрәкәтле уеннар Физкультура сәламәтләндерү эшчәнлеге Культура-гигиенакүнекмәләре	Степаненкова Э.Я. Физическое воспитание в детском саду. - М.: Мозаика-Синтез, 2010. Л.И. Пензулаева «Физическая культура в детском саду». Средняя группа. - М.: Мозаика - Синтез, 2012. Л.И. Пензулаева «Физическая культура в детском саду». Старшая группа. - М.: Мозаика - Синтез, 2012. Л.И. Пензулаева «Физическая культура в детском саду». Подготовительная к школе группа. - М.: Мозаика - Синтез, 2012. Новикова И.М. Формирование представлений о здоровом образе жизни у дошкольников. - М: Мозаика-Синтез,

			2010 Пензулаева Л.И. Оздоровительная гимнастика для детей 3-7 лет.-М: Мозаика-Синтез, 2010 Новикова И.М. Формирование представлений о здоровом образе жизни у дошкольников. - М: Мозаика-Синтез, 2010 Пензулаева Л.И. Оздоровительная гимнастика для детей 3-7 лет.-М: Мозаика-Синтез, 2010 Теплюк С.Н.. Занятия на прогулке с малышами. М: Мозаика-Синтез,2005 Зацепина М. Б.. Культурно-досуговая деятельность". Программа и методические рекомендации. М: Мозаика-Синтез,2005
			МРК 1.К.В Закирова "Уйный уйный үсәбез" "Мәгариф" нәшрияты, Казан. 2005 ел 2. Нәкый Исәнбәт "Нәниләр шатлана" Татарстан китап нәшрияты Казан. 1967 ел. 3. Р. Ягъфәров "Татар халык уеннары" "Мәгариф" нәшрияты, Казан .2002 ел К.В.Закирова, Р.Ә. Кадыйрова «Әхлак нигезе - матур гадәт». Казан. «Мәгариф» нәшрияты. 2004 ел. Г.З. Гарәфиева «Сөмбеләне кем белә?». Казан. «Хәтер» нәшрияты, 2003 ел. Методические пособия: Бабынина.Т.Ф. « Традиции национальных культур». —Казан, 2006. Гиззатуллина Л. «Тылсымлы йомгак» - Казан, Мәгариф. - 1994. 3. Гильфанова А.М., Насырова Г.Р.. Перспективное планирование работы по внедрению национально- регионального компонента в воспитательно-образовательный процесс. - Н.Челны, 2010. Закирова К.В.. Балалар бакчасы тәрбиячеләре һәм эти-әниләр өчен хрестоматия "Балачак аланы". — Казан, 2011. Зарипова З.М. Белем һәм тәрбия процессындамилли -төбәккомпоненты. — Яр Чаллы, 2000. Закирова К.В., Борханова Р.А. Балаларбакчасындатәрбияһәмбелембирү (Программаның милли -төбәк юнәлеше). - Казан, 2009. Закирова К.В. , Муртазина Л.Р. "Балачак - уйнап -көлеп үсәр чак".-Казан, 2012. Закирова К.В., Муртазина Л.Р. "Әй,

			уйныйбыз, уйныйбыз".- Казан, 2013 Зарипова З.М., Исаева Р.С. "Үстерешлеуен».- Казан, 2013. Ибрагимова З.Г. "Шома бас" Насырова Г.В., Бабынина.Т.Ф. « В мире национальных культур». -Н. Челны -2008. Нурзия Сергеева «Татар сынлысәнгате». -Казань, 2008. Наглядно - демонстрационный материал: Татар һәм рус милли киемендәге курчаклар. Туган шәһәр турында материал (Яр Чаллы шәһәре) Татарстан республикасы шәһәрләре турында материал (Әлмәт, Түбән Кама, Яшел Үзән, Бөгелмә, Казан.) Туган як турында материал«Животные и растения нашего края.» Мәскәү турында иллюстратив материал Россия, Башкортостан, Чувашия, Мари-Эль, Мордовия, Удмуртия, турында мәгълүмати мтериал(образцы орнаментов для ИЗО деятельности, дидактические, подвижные игры народов РТ) Г.Тукай А.Алиш, М.Җәлил, татар язучыларының портретлары, аларның әсәрләре һәм татар халык экиятләре. Татар язучылары һәм шагыйрьләренең әсәрләренә иллюстрацияәр А. Алиш «Сертотмас үрдәк» Г. Тукай «Кызыклы шәкерт А. Алиш «Куян кызы» - Г. Тукай «Гали белән кәҗә» - Г. Тукай «Кәҗә белән сарык экияте» - Г Тукай «Су анасы» - Г. Тукай «Безнең гаилә» Татар халык бизәкләренең үрнәкләре. Аудио - видео дисклар: «Тукмар белән Чукмар»,«Ике кыз»,«Куян кызы»,«Су анасы»,«Кәҗә белән сарык»,«Төлке белән каз»,«Алтын бөртекләр»,«Бүләк кемгә», "Агачлар да авырый»,«Сертотмас үрдәк»
ТР дәүләт телләренә өйрәтү Укыту-методик комплекты:			**Методик әсбаплар:** **1. Зарипова З.М. Балалар бакчасында рус балаларына татар теле өйрәтү программасы. «Идел-Пресс», 2013.** **2. Зарипова З.М "Татарча сөйләшәбез". 4-5 яшьлек балаларны татар** **теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек, «Хәтер», 2011** **3. Зарипова З.М. "Татарча сөйләшәбез". 5-6 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик**

			ярдәмлек, «Хәтер», 2012 **4. Зарипова З.М. "Татарча сөйләшәбез". 6-7 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек, «Татарстан китап нәшрияты», 2012** **5. Нургалиева М.С. "Увлекательное обучение". Использование интерактивной доски при обучении дошкольников государственным языкам, 2013** **6. Нургалиева М.С. "Дидактические игры по обучению русскоязычных детей 4 - 7 лет татарскому языку". 2013** **Күрсәтмә - демонстратик материал: «Минем гаилә», «Ашамлыклар», «Уенчыклар», «Савыт-саба», «Җиләк-җимешләр», «Яшелчәләр», «Киемнәр», «Өй җиһазлары», «Төсләр»** **Аудио - видео дисклар:** **1.Зарипова З.М. "Минем өем" проеты буенча 4-5 яшьлек балалар өчен укыту-методик комплектына аудиоязмалар. "Аксу" компаниясе, 2012** **2. Зарипова З.М. "Уйный- уйный үсәбез" проекты буенча 5-6 яшьлек балалар өчен укыту-методик комплектына аудиоязмалар.**Аксу" компаниясе, 2012 3. Зарипова З.М. "Без индехәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар", проекты буенча 6-7 яшьлек балалар өчен укыту-методик комплектына аудиоязмалар. "Аксу" компаниясе, 2012 4. Зарипова З.М. "Минем өем" проекты буенча 4-5 яшьлек балалар өчен анимацион сюжетлар. "Аксу" компаниясе, 2012 5. Зарипова З.М. "Үйный- уйный үсәбез" проекты буенча 5-6 яшьлек балалар өчен анимацион сюжетлар. "Аксу" компаниясе, 2012 <u>Эш дәфтәрләре</u>: 1. Зарипова З.М. «Татарча сөйләшәбез». 4-5 яшьлек балалар өчен эш дәфтәре, «Хәтер», 2012 2. Зарипова З.М. «Татарча сөйләшәбез». 5-6 яшьлек балалар өчен эш дәфтәре, «Хәтер», 2012 3. ЗариповаЗ.М.«Татарча сөйләшәбез». 6-7 яшьлек балалар өчен эш дәфтәре, "Татарстан китап нәшрияты», 2012

Рус теле			Методик әсбаплар: 1. Гаффарова С. М. «Изучаем русский язык». Методическое пособие для воспитателя. Методические рекомендации, конспекты занятий, игры и упражнения, «Хәтер», 2011 2. Затулина Г.Я. «Конспекты занятий по развитию речи» 3. Асадуллин А.Ш. «Учимся говорить по-русски», «ТКИ», 1983 4. Сахипова З.Г., Асадуллин А.Ш., Сулейманова С.Г. «Читаем детям», «Просвещение» 5. Протасова Е.Ю., Родина Н.М. Методика развития речи двуязычных дошкольников, "Владос", 2009 Күрсәтмә - демонстратик материал: 1. Гаффарова С.М. «Изучаем русский язык». Демонстрационный и раздаточный материал для детей 4-5 лет. «Татарское книжное издательство», 2012 2.Гаффарова С. М. «Изучаем русский язык». Демонстрационный, раздаточный материал для детей 5-6 лет. «Татарское книжное издательство», 2012 3. Гаффарова С.М. «Изучаем русский язык». Демонстрационный и раздаточный материал для детей 6-7 лет. «Татарское книжное издательство», 2012. Рабочие тетради : 1. Гаффарова С. М. «Изучаем русский язык» Рабочая тетрадь для детей 4-5 лет, изучающих русский язык, «Хәтер», 2011 2. Гаффарова С.М. «Изучаем русский язык» Рабочая тетрадь для детей 5-6 лет, изучающих русский язык, с комплектом наклеек, «Хәтер», 2012 3. Гаффарова С. М. «Изучаем русский язык» Рабочая тетрадь для детей 6-7 лет, изучающих русский язык с комплектом наклеек, «Татарское книжное издательство», 2012
Ана теле			Методик әсбаплар: 1. Шаехова Р. К. Методическое пособие к рабочей тетради. «Мәктәпкәчә яшьтәгеләр әлифбасы. Авазларны уйнатып. 1 -2 кисәк». 2. Шаехова Р. К. «Раз словечко, два словечко».Занимательное обучение татарскому языку. 3. Шаехова Р. К. «Мәктәпкәчә яшьтәгеләр әлифбасы» для воспитателей ДОҮ.

			4. Закирова К.В. «Балачак аланы». Хрестоматия для воспитателей и родителей. 5. Закирова К.В. «Балачак - уйнап-көлеп үсәр чак».Методическое пособие для воспитателей детских садов и инструкторов по физкультуре. 6. Закирова К.В. «Воспитание и обучение в детском саду» 7. Кашапова М.Ф. «Уйныйк әле, балалар» метод.рекомендации (первая книга) 8. Хазратова Ф.В. «Туган телдә сөйләшәбез»Методическое пособие для воспитателей татарских групп ДОҮ 2-3 лет. 9. Хазратова Ф.В. «Туган телдә сөйләшәбез»Методическое пособие для воспитателей татарских групп ДОҮ 3 - 4 лет. 10. Хазратова Ф.В. «Туган телдә сөйләшәбез»Методическое пособие для воспитателей татарских групп ДОҮ 4 - 5 лет. 11. Зарипова З.М. «Туган телдә сөйләшәбез»Методическое пособие для воспитателей татарских групп ДОҮ 5 - 7 лет. Күрсәтмә - демонстратик материал: 1.Зарипова З.М. «Туган телдә сөйләшәбез» демонстрационный и раздаточный материал к занятиям по обучению детей 5-6 лет родному татарскому языку. 10. Зарипова З.М. Демонстрационный материал к занятиям «Тугантелдә сөйләшәбез» для детей 5 - 7 лет татарской группы. 11. ХазратоваФ.В.Демонстрационный материал к занятиям «Туган телдә сөйләшәбез» для детей 2-3 лет татарской группы. 12. Хазратова Ф.В.Демонстрационный материал к занятиям «Туган телдә сөйләшәбез» для детей 3-4 лет татарской группы. 13. Хазратова Ф.В.Демонстрационный материал к занятиям «Туган телдә сөйләшәбез» для детей 4-5 лет татарской группы. 14. "Кыш","Яз", "Җәй","Көз" сурәтләнгән таратма рәсемнәр. 15. Сюжетлы таратма рәсемнәр. 16. Д\уен «Нинди хайван кайда яши" 17. Д\уен «Чәчәкләрне танып бел » 18. Д\уен «Яфрагы буенча агачын тап" 19. Д\уен «Баласын әйт»

			20. " Бу нинди бизәк" 21. "Дөрес итеп тез" 22. "Нәрсә үзгәрде" Аудио - видео дисклар: 23. Аудио-приложения к учебно-методическому комплекту для детей 2-3 лет «Туган телдә сөйләшәбез». 24. Аудио-приложения к учебно-методическому комплекту для детей 3-4 лет «Туган телдә сөйләшәбез». 25. Аудио-приложения к учебно-методическому комплекту для детей 4 - 5 лет «Туган телдә сөйләшәбез». CDдиск. 26. Мультипликацион фильмнар студиясе«Союзмультфильм» на татарском языке (Выпуск №1). 27. Мультипликационфильмнарстудиясе« Союзмультфильм» на татарском языке (Выпуск №2). 28. Мультипликационфильмнарстудиясе« Союзмультфильм» на татарском языке (Выпуск №3). 29. Мультипликационфильмнарстудиясе «Союзмультфильм» на татарском языке. Выпуск №4. 30. Мультипликационфильмнар студисе «Союзмультфильм» на татарском языке. Выпуск №5. Аудио-китап «Татар экиятләре», «Сказки на татарском языке». Аудио-приложения Эш дәфтәрләре: Хазратова Ф.В. «Туган телдә сөйләшәбез». Рабочая тетрадь к занятиям по обучению детей 4-5 лет родному татарскому языку.

3.3 Үстерешле предметлы тирәлек

1.Үстерешле предметлы тирәлек балаларның яшь үзенчәлекләрен һәм үсешләрендә коррекцион җитешмәүчәнлеге булган балаларны исәпкә алып, аларның сәламәтлеген саклау һәм ныгыту өчен төркемдә һәм балалар бакчасында тәрбия һәм белем бирү процессын максималь тормышка ашыра.

2. Үстерешле предметлы тирәлек балалар белән өлкәннәрнең аралашу мөмкинлеге, бердәм эшчәнлеге, балаларның хәрәкәт активлыгы, шулай ук аларның ялгыз калу мөмкинлеге белән тәэмин итә.

3. Үстерешле предметлы тирәлек:

төрле тәрбия һәм белем бирү программаларын тормышка ашыруны;

- милли культура, климат шартларын;
- балаларның яшь үзенчәлекләрен исәпкә алырга тиеш.

4.Үстерешле предметлы тирәлек бай эчтәлекле, үзгәрүчән, күпфункцияле, вариатив, аңлаешлы һәм куркынычсыз булырга тиеш.

Предметлы тирәлек белән тулыландыру тәрбия һәм белем бирү процессының бербөтенлек принципына, ФДББС буенча балаларның психологик һәм шәхси үзенчәлекләренә, материалларның үзенә хас үзгәрүчән уеннар, дидактик материаллар белән тәэмин ителүенә, балалар белән өлкәннәрнең интегральләштерү принципына, балаларның уен, хәрәкәт активлыгы, эзләнү, тәҗрибә, конструктив, матур әдәбиятны кабул итү һәм коммуникатив эшчәнлегенә туры килә. Милли культура, климат шартлары исәпкә алына. Кулланылган материалларның һәм җиһазларның сыйфат сертификатлары

бар, һәм алар гигиена, педагогик, эстетик таләпләргә җавап бирә алалар.

3.4. 5 нче төркемнең социаль паспорты

№	Баланың исем, фамилиясе	Тулы/ тулы булмаган гаилә	Гаиләдәге балалар саны	Әнисенең белеме	Әтисенең белеме	Сәламәтлек группасы
1.	Акмалов Рүзәл	тулы	2	югары	югары	2
2.	Афзалова София	тулы	2	югары	урта-һөнәри	1
3.	Атнабаев Данияр	тулы	2	югары	югары	2
4.	Гайнетдинов Тимур	тулы	2	югары	урта-һөнәри	2
5.	Гараев Искәндәр	тулы	1	югары	югары	1
6.	Гараев Рафаэль	тулы	2	югары	югары	2
7.	Гараева Румия	тулы	2	югары	Урта-һөнәри	2
8.	Гибадуллина София	тулы	2	югары	Урта-һөнәри	2
9.	Газизуллина Ясминә	тулы	2	югары	Урта-һөнәри	1
10.	Загидуллина Самира	тулы	1	Урта һөнәри	Урта-һөнәри	2
11.	Кочнева Эвелина	тулы	2	урта-һөнәри	Урта-һөнәри	2
12.	Латыпова Амина	юк	1	югары		2
13.	Мугизов Алмаз	тулы	2	Урта-һөнәри	Урта-һөнәри	1
14.	Мифтахов Равиль	тулы	2	югары	югары	2
15.	Фаррахутдинова Эльза	тулы	2	югары	югары	2
16.	Хайбулатов Арслан	тулы	2	Урта-һөнәри	югары	2
17.	Шайхнурова Амина	тулы	2	югары	югары	2
18.	Ярмухаметов Рүзәл	тулы	2	югары	Урта-һөнәри	2
19.	Сарваров Данил	тулы	2	урта-һөнәри	Урта-һөнәри	2
20.	Тазиев Риназ	тулы	1	югары	Урта-һөнәри	2
					-	

3.5. Зурлар төркемендә көндәлек режим

6.00-7.30	**Иртәнге саф һавада булу**				
7.30-8.00	**Иртәнге гимнастикага хәзерлек, гимнастика**				
8.00-8.21	**Гигиена процедуралары, иртәнге ашка хәзерлек**				
8.21-8.44	**Иртәнге аш**				
Гигиена процедуралары, шөгыльләргә хәзерлек	**8.44-9.10**	**8.44-9.50**	**10.15-10.25**	**8.44-9.50**	**8.44-9.25**
ОББ	**9.10-9.30 9.40-10.05**	**9.50-10.10 10.20-10.40 10.50-11.15 15.30-15.55**	**10.25-10.45 10.55-11.20 15.30-15.55**	**9.50-10.10 10.20-10.40 11.25-11.50 15.30-15.55**	**9.25—9.50 10.00-10.20 15.30-15.55**
Икенче иртәнге аш	**10.05-10.15**	**10.40-10.50**	**10.45-10.55**	**10.40-10.50**	**10.20-10.30**
Саф һавага чыгарга хәзерлек, Саф һавада булу	**10.15-11.50**	**10.50-11.50**	**8.44-10.05**	**10.50-11.50**	**10.30-11.50**
Саф һавадан кире кайту,	**11.50-12.00**	**11.50-12.00**	**10.05-10.15**	**11.50-12.00**	**11.50-12.00**
12.00-12.05	**Гигиена процедуралары, төшке ашка хәзерлек**				
12.05-12.20	**Төшке аш**				
12.20-15.00	**Гигиена процедуралары, йокыга хәзерлек, йокы**				
15.00-15.16	**Йокыдан уяну, төштән соңгы ашка хәзерлек**				
15.16-15.26	**Төштән соңгы аш**				
15.26-16.21	**Шәхси эш, аз хәрәкәтле уеннар, тәрбияченең күзәтүе астында балаларның мөстәкыйль эшчәнлеге**				
16.21-16.29	**Гигиена процедуралары, кичке ашка хәзерлек**				
16.29-16.49	**Кичке аш**				
16.49-17.00	**Гигиена процедуралары, кичке саф һавага чыгарга хәзерлек**				
17.00-18.00	**Саф һавада булу, балаларны озату**				

3.6. Оештырылган белем бирү эшчәнлегенең челтәре

Атна көне	ООБ	ООБ уздыру вакыты
Дүшәмбе	**Сөйләм үстерү Музыка**	**9.10-9.30 9.40 – 10.05**

Сишәмбе	**Сөйләм үстерү (татар теле)** **Танып белү (ФЭМП)** **Музыка**	**9.50-10.10** **10.20-10.40** **10.50- 11.15** **15.30 -15.55**
Чәршәмбе	**Сөйләм үстерү** **Физкультура** **Рәсем**	**10.25-10.45** **10.55-11.20** **15.30-15.55**
Пәнҗешәмбе	**Сөйләм үстерү (татар теле)** **Физкультура урамда** **Рәсем**	**9.50 -10.10** **10.20-10.40** **11.25-11.50** **15.30-15.55**
Җомга	**Физкультура** **Тирә-юнь белән таныштыру** **Кисеп ябыштыру(әвәләү)**	**9.25 -9.50** **10.00 -10.20** **15.30 -15.55**

3.7. Традицион вакыйгалар, бәйрәмнәр, чаралар

Күңел ачу чаралары, бәйрәмнәр - һәр балага төркем бүлмәсендә, урамда ирекле уеннар уйнарга, парк, шәһәр урамы буйлап сәяхәт кылырга, актив һәм пассив ял итәргә мөмкинлек, эмоциональ тынычлык бирә, баланың үзенә шөгыль таба белү сәләтен формалаштыра

№	Чаралар	Дата	Җаваплы
1.	Күңел ачу «Белем көне»	1 сентябрь	Тәрбиячеләр
2.	Спортивный праздник	Сентябрьнең I атнасы	Тәрбияче, Физ .инструктор
3.	Табигый материаллардан балалар эше күргәзмәсе «...Күзләр карап туймаслык...»	Октябрьнең I нче атнасы	Тәрбиячеләр, Ата-аналар
4.	«Сөмбелә»-көз бәйрәме	ОктябрьнеңIII атнасы	Тәрбиячеләр, Музыка җитәкчесе
5.	«Кызыл, сары, яшел» - юл хәрәкәте кагыйдәләре буенча күңел ачу бәйрәме	Ноябрьнең II атнасы	Тәрбиячеләр
6.	День матери	Ноябрьнең III атнасы	Тәрбиячеләр.
7.	Яңа ел балалар иртәсе	Декабрьнең IV атнасы	Тәрбиячеләр
8.	«В гости у музыки»	Гыйнварның II атнасы	Воспитатели.
9.	Рәсем күргәзмәсе «Буранлы ак к ы ш . »	Гыйнварның IV атнасы	Тәрбиячеләр
10.	Кышкы күңел ачулар	Феральнең I атнасы	Тәрбиячеләр
11.	Бәйрәм «Рәсәй армиясе - көчле, кодрәтле!»	Февральнең III атнасы	Тәрбиячеләр Музыка җитәкчесе
12.	Масленица (24.02-02.03)	ФевральнеңIII атнасы	Тәрбиячеләр.
13.	Рәсем күргәзмәсе «Әниемә бүләк»	Мартның I атнасы	тәрбиячеләр.
14.	Халыкарахатын-кызларбәйрәме -8 нче март	Мартның1атнасы	Тәрбиячеләр.
15.	Көлке көне; Халыкара кошлар көне.	АпрельнеңIатнасы	Музыка җитәкчесе. Тәрбиячеләр
16.	Космонавтика көне	Апрельнең II атнасы	Тәрбиячеләр.
17.	Карга боткасы	Апрельнең III атнасы	ө/тәрбияче Муз. җитәкчесе. Тәрбиячеләр.
18.	Җир көне	Апрельнең IV атнасы	Тәрбиячеләр Муз.җитәкчесе
19.	«Җиңү көне» - бәйрәм	Майның II атнасы	Муз. җитәкче Тәрбиячеләр
20.	"Исәнме, җәй"-күңел ачу	Майның IV атнасы	Тәрбиячеләр
21.	«Балаларны яклау көне»	Июньнең I атнасы	Тәрбиячеләр
22.	Спартакиада	Августның I атнасы	Тәрбиячеләр Физ.инструктор

БИБЛИОГРАФИЯ:

ТӨП:

1. «От рождения до школы» Примерная общеобразовательная программа дошкольного образования (пилотный вариант) / Под ред. Н. Е. Вераксы, Т. С. Комаровой, М. А. Васильевой. - М.: МОЗАИКА-СИНТЕЗ, 2014. - 368 с.
2. Балачак аланы: балалар бакчасы тәрбиячеләре һәм эти-әниләр өчен хрестоматия.-Казан: РИЦ, 2011.-560 б.
3. Непосредственно образовательная деятельность в детском саду: методическое пособие для воспитателей детских садов-Балалар бакчасында бердәм белем бирү эшчәнлеге: балалар бакчасы тәрбиячеләре өчен методик кулланма/З.М.Зарипова, А.Х.Габдрахимова, А.Т.Миникаева.-Казань: Первая полиграфическая компания, 2013.-240с.
4. Әй уйныйбыз, уйныйбыз... Балалар бакчасында хәрәкәтле уеннар: балалар бакчасы тәрбичеләре һәм физкультура инструкторлары өчен методик кулланма.- Казан: Беренче полиграфия компаниясе, 2013.-224б.
5. Үстерешле уеннар: методик кулланма/ З.М.Зарипова, Р.С.Исаева.-Казан: Беренче полиграфия компаниясе, 2013.-128б.
6. Балалар бакчасында әдәп-әхлак тәрбиясе: методик кулланма/ К.В.Закирова, Р.Ә.Кадыйрова, Г.М.Сафиуллина.- Казан: Беренче полиграфия компаниясе, 2013.-424б.
7. Формирование элементарных математических представлений: Старшая группа/ И.А.Помораева, В.А.Позина.-М.: МОЗАИКА-СИНТЕЗ, 2016.- 80с.
8. Ознокомление с природой в детском саду: Старшая группа/ О.А.Соломенникова. -М.: МОЗАИКА-СИНТЕЗ, 2016.- 112с.
9. Ознакомление с предметным и социальным окружением: Старшая группа / О.В.Дыбина. -М.: МОЗАИКА-СИНТЕЗ, 2016.- 80с.
10. Изобразительная деятельность в детском саду: Старшая группа / И.А. Лыкова. -М.: Издательский дом «Цветной мир», 2017.- 216с, изд-ние перераб. и доп..
11. Развитие речи детей 5-7 лет. – 3-е изд., дополн. /Под ред. О.С. Ушаковой. – М.: ТЦ Сфера, 2017. – (Развиваем речь)
12. Книга для чтения в детском саду и дома: 5-7 лет: Пособие для воспитателей детского сада и родителей/ Сост. В.В. гербова, Н.П.Ильчук. – Москва: Издательство ОНИКС-ЛИТ, 2015. – 368с.: ил.

ӨСТӘМӘ:

1. Аверина И.Е. «Физкультурные минутки и динамические паузы в ДОУ», М: Айрис – пресс, 2005г – 144с.
2. Вахрушев А.А., Кочемасова Е.Е. «Здравствуй, мир», , М: «Баласс», 2003г – 304с.
3. Коломина Н.В. «Занятия по экологии в детском саду», М: ТЦ Сфера, 2010г – 144с.
4. Ушаков.О.С. Развитие речи детей 3-5 лет.Москва 2011г-200с.
5. Павлова Л.Ю. « Сборник дидактических игр по ознакомлению с окружающим миром», издательство «Мозаика-Синтез» 2011г – 80с.
6. Швайко Г.С. «Занятия по изобразительной деятельности в детском саду», М: Гуманитар. Издат. Центр ВЛАДОС, 2006г –
7. Лыкова И.А. «Изобразительная деятельность в детском саду», М: «КАРАПУЗ – ДИДАКТИКА». 2009г – 208с.
8. Краснощекова Н.В. « Сюжетно-ролевые игры для детей дошкольного возраста» (Школа развития), Ростов н/д: издательство «Феникс» 2007г – 251с.
9. Артемова Л.В. «Окружающий мир в дидактических играх дошкольников» М: Просвещение 1992г – 96с.
10. Кравченко И.В., Долгова Т.Л. Прогулки в детском саду. ТЦ Сфера, 2010г – 208с.
11. Жучкова Г.Н. «Нравственные беседы с детьми», ООО «Издательство ГНОМ», 2006г – 64с.
12. Потапова Т.В. «Беседы с дошкольниками о профессиях», ООО «ТЦ СФЕРА», 2008г
13. Журнал «Воспитатель ДОУ», ООО «ТЦ СФЕРА», 9 – 2011г – 126с.
14. Ковалько В.И. «Азбука физкультминуток для дошкольников» М.:ВАКО, 2005г – 176с. (Дошкольники: учим, развиваем, воспитываем).
15. Степаненкова Э.Я. «Сборник подвижных игр», М,:МОЗАИКА-СИНТЕЗ, 2011г – 144с.

16. Анищенкова Е.С. «Пальчиковая гимнастика для развития речи дошкольников», М: АСТ: Астрель, 2006г -61с.
17. Узорова О.В. «Игры с пальчиками», М:, АСТ: Астрель,2006г – 124с.
18. Анищенкова Е.С. «Артикуляционная гимнастика для развития речи дошкольников», М,: АСТ: Астрель, 2007г – 58с.
19. Семенака С.И. «Уроки добра», М,: АРКТИ, 2005г -80с.

Пронумеровано и прошнуровано

75 (семьдесят пять) страницы

Заведующий МАДОУ №35 «Соловушка» ____ Ибрагимова Г.Ш.